

פינחס ליום שישי

שלה

רש"י

תורה

ביאור המקרא

(מו) וּשְׁם בַת אֲשֵׁר שָׂרָח. לפי שהימה קיימת
בזמנים מנאה כאן (ראה סוטה יג.) : (נג) לְאֵלֶּה תִּחַלֵּק
הָאָרֶץ. ולא לפחותים מנן עשרים, אף על פי שזאו
לכלל עשרים צטרס חלוק הארץ, שהרי שצע שנים
כצשו ושצע חלקו, לא נטלו
חלק בצרן אלא אלו שש
מאות אלק ואלף. ואם היה
לאחד מהם ששה צנים, לא
נטלו אלא חלק אציהם לצדו
(צצא צמרא קיז.) :

(מו) וּשְׁם בַת אֲשֵׁר שָׂרָח:
(מו) חמשת המשפחות האלה שהן משפחות בני
אשר, היו לפקדיהם [-למניניהם] שלשה
וחמשים אלק וארבע מאות:
(מח) ואלו הם בני
נפתלי למשפחתם,
ליחצאל מתייחסת
משפחת היחצאלי,
לגוני מתייחסת משפחת
הגוני:
(מט) לויצור מתייחסת
משפחת היצורי, לשלם
מתייחסת משפחת
השלמי:
(נ) ארבעת המשפחות
האלה הן משפחות
נפתלי למשפחתם,
ופקדיהם [-ומניניהם] היו
חמשה וארבעים אלק
וארבע מאות:

מו וּשְׁם בַת־אֲשֵׁר שָׂרָח: שוּם
בַּת אֲשֵׁר סָרַח: מו אֵלֶּה מְשֻׁפְּחֹת
בְּנֵי־אֲשֵׁר לְפָקְדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
וְחַמְשִׁים אֱלֹף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:

(נא) אלה פקודי [-הסך
הכולל של מניני] בני
ישראל היה, שש מאות
אלף וארבע שבע מאות
ושלשים:
סדר חלוקת הארץ
לאחר מנין בני ישראל
בערבות מואב סמוך לכניסתן
לארץ, מבאר הכתוב שלא לה
המנויים תחלק הארץ בנחלה,
ומבאר סדר הנחלת הארץ
וחלוקתה בין כולם.

אֵלֶּין זְרַעִית בְּנֵי אֲשֵׁר לְמַנְיַיהוּן חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אֱלִפִין
וְאַרְבַּע מָאָה: ס מה בני נפתלי למשפחתם ליחצאל
משפחת היחצאלי לגוני משפחת הגוני: בני נפתלי
לזרעיתהון ליחצאל זרעית יחצאלי לגוני זרעית גוני:
מט לויצור משפחת היצורי לשלם משפחת השלמי:
ליצור זרעית יצור לשלם זרעית שלם: נ אלה משפחת
נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלק
וארבע מאות: אלין זרעית נפתלי לזרעיתהון ומניניהון
ארבעין וחמשא אלפין וארבע מאה: נא אלה פקודי בני
ישראל שש-מאות אלק וארבע שבע מאות ושלשים:
אלין מניני בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה
ותלתין: פ שלישי נב וידבר יהוה אל-משה לאמר: ומליל
יי עם משה למימר: נג לאלה תחלק הארץ בנחלה

(נג) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר [-וכך אמר]:

(נג) לְאֵלֶּה - לבאי הארץ שנמנו כאן שהיו עתה בני עשרים שנה ומעלה תחלק הארץ בנחלה] [-לנחלה].

ביאור רש"י

מדוע הוזכרה כאן 'שרח'

לפני עשרים בטרם [-קודם] חלוק הארץ, והרבה היו
השלימו שנותיהם לעשרים לאחר המנין וקודם חלוקת
הארץ, שהרי משנכנסו לארץ אחרי מנין זה עוד שבע
שנים נלחמו ישראל בבני כנען ופכשו מידם את הארץ,
ועוד שבע שנים חלקו אותה לשבטים, ומכל מקום לא
נמרו חלק בארץ אלא שש מאות אלק וארבע
שבע מאות ושלשים המנויים כאן (פסוק נא), ואפילו אם היה
לאחד מהם ששה צנים שלא היו בני עשרים בשעת
המנין ובשעת החלוקה היו בני עשרים, לא נמרו בניו אלא
חלק אחד שהוא חלק אביהם צבדו ו"מ"מ חלקו יטלו אף

אף שאין בניה מתייחסים על
שמה אלא רק 'לבית אבותם' וא"כ אינה שייכת
למנין זה כלל, מכל מקום לפי שהיתה מיורדי מצרים ועדיין
היתה קיימת בנחיים, מנאה פאן ללמדנו שהאריכה ימים
וזכתה להיות מבאי הארץ (ראה סוטה יג.)
מי הם 'אלה'
(נג) לְאֵלֶּה תִּחַלֵּק הָאָרֶץ. למנויים כאן, שהם בני
עשרים שנה ומעלה ולא יהא בה חלק
לפחותים מנן עשרים בשעת מנין זה אף על פי שזאו

ביאור המקרא

תורה

רש"י

בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת - על פי מספר שמות הזכרים שנמנו בכל משפחה, שיקבל כל זכר את חלקו:

(נד) לָרֶבֶת - לשבט המרובה באוכלוסין] תִּרְבֶּה את נַחֲלָתוֹ בגדלה על פי איכותה, וְלַמַּעֲט - ולשבט המועט באוכלוסין] תִּמְעַט את נַחֲלָתוֹ, אִישׁ - כל שבט ושבט לפי מנין פְּקָדָיו [-מניניו] יִתֵּן לוֹ נַחֲלָתוֹ:

בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: לְאֵלֶיךָ תִּתְּפֹלֵג

אֲרַעָא בְּאַחְסָנָא בְּמִנֵּיךָ שְׁמֵהֶן:

נֶד לָרֶבֶת תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמַּעֲט

תִּמְעַט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקָדָיו

יִתֵּן נַחֲלָתוֹ: לְסִגְיָא תִּסְגִּי

אַחְסָנְתִּיהָ וְלְזַעֲרֵי תִזְעַר אַחְסָנְתִּיהָ גְבַר לְפִי מְנִינְהָ

פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו, והגורל עממו היה נוֹחַ ואומר אני הגורל עלימי לגבול פלוני לשבט פלוני, שנאמר (פסוק טו) על פי הגורל (תנחומא ו). ולא נתחלקה הארץ צמדה, לפי שיש גבול משוּבַח מחצרו, אלא צשומא, צית כור רע כנגד צית סאה טוב, הכל לפי הדמים (ספרי קלב):

ביאור רש"י

חלקי ארץ [שחולקו מראש כדלעיל] אף הם היו כתובים בְּשֵׁנִים עֶשֶׂר פְּתָקִין, וּבְצִלְזֹם לפתקים יפה בְּקִלְפֵי [-כלי עץ חלול] שלא יאמרו שידע מה כתוב בה ומדעת לקחה, וְהַנְּשִׂאָה שעל שבטו התנבא הכהן שפתקו עומד לעלות עכשיו בגורל מִכְּנִים יָדוּ לְתֹכְחָה וְנִטְלָה ממנה שְׁנֵי פְתָקִין, ובדרך נס עוֹלָה בְּיָדוֹ פְתָק שֶׁל שֵׁם שְׁבִטוֹ וּפְתָק שֶׁל גְּבוּלָה הַמְּפֹרָשׁ לוֹ, וְהַגּוֹרָל עֲצֻמוֹ - הפתק העולה מן הקלפי הָיָה צוֹנֵחַ וְאוֹמֵר בשעת עלייתו אָנֹכִי הַגּוֹרָל עֲלִיתִי לְגְבוּלָה פְּלוֹנִי לְשֵׁבֶט פְּלוֹנִי, שְׁנַאֲמַר (פסוק טו) 'עַל פִּי הַגּוֹרָל תִּחַלַּק נַחֲלָתוֹ', דהיינו על דיבור פיו של הגורל (תנחומא ו).

רבינו מבאר מדוע הוצרכו לגורל מיוחד על פי רוח הקודש ולא נסתפקו בחלוקה רגילה, וְכִשְׁחִילְקוֹ לפי מספר האנשים לֹא נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ רק בְּמִדָּה - לפי מדת גודל הקרקע, שהוא דבר המוכח ונראה לעיניים, והטעם, לְפִי שְׁנֵי גְבוּלָה [-שטח קרקע] שהוא יותר מְשֻׁבָּח מִחֻבְרָה ומוציא הרבה פירות, ונמצא שמעט ממנו שווה כשטח גדול מקרקע גרועה שאינה מגדלת פירות, ועל כן אי אפשר להסתפק בחלוקה זו אֲלָא חילקו באופן אחר, והוא שהארץ נתחלקה בְּשֵׁנִים - לפי שווי דמיה, וחילקו שטח גדול של בֵּית פְּלוֹנִי רַע [-מקום הראוי לזריעת כור תבואה מקרקע גרועה] בְּנִיגָד שטח קטן של בֵּית סָאָה טוֹב [-מקום הראוי לזריעת סאת תבואה מקרקע טובה] הַפֶּלַח מתחלק לְפִי הַדְּמִיּוֹם ששווה כל שטח, והרי שני החלקים שווים במחירם, וכך יהיה חלק שווה לכל אחד ואחד (ספרי קלב). ומאחר שהשווי והשוואה הוא דבר שיש מקום לערער עליו, לכן הוכרחו לגורל כדי שתהיה החלוקה עפ"י ה' ולא יוכלו לערער אחריה.

אם מת קודם החלוקה, מכיון שהיה מהנמנים במנין זה] (בבא בתרא קיז).

ביאור חלקי הארץ לשבטים

(נד) לָרֶבֶת תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ. לְשֵׁבֶט שְׁהִיָּה מִרְבֶּה בְּאַחְסָוִסִין [-באנשים] נִתְּנָה חֵלֶק רֶב - גדול יותר [וזהו צורת החלוקה: חילקו את הארץ לשש מאות אלף ואלף ושבע מאות ושלושים חלקים קטנים, וצירפו כל החלקים הללו לפי השתייכות האנשים לשבטים לשנים עשר חלקים גדולים, וכל שבט קיבל חלק כפי מספר אנשיו]. וְאֵף עַל פִּי שלפי זה נמצא שֶׁלֹּא הָיוּ הַחֲלָקִים שְׁוִים, שְׁהִיָּה הַפֶּלַח לְפִי רְבִיּוֹ הַשֵּׁבֶט חֵלְקוֹ הַחֲלָקִים, מכל מקום לֹא נִשְׁוָה את החלוקה אֲלָא עַל יְדֵי גוֹרָל כאמור בפסוק הבא, וְלֹא חִשְׁשׁוּ פֶן יִזְדַּמְּן הַחֵלֶק הַקָּטָן לִשְׁבֶט הַמְּרֻבָּה או להיפך החלק הגדול לשבט המועט, כי הַגּוֹרָל שֶׁעָשׂוּ לא היה טבעי לפי הנקרה והמודמן, אלא הָיָה נִסִּי וּפְלֵאִי עַל פִּי רֹחַ הַקֹּדֶשׁ [-אורים ותומים] כְּמוֹ שְׁמֹפְרָשׁ בְּבִבְאָה בְּתַרְאָה (קכב), וכך מתואר שם, אֲלֵעֲזָרָה בֶן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הָיָה מְלַבֵּשׁ בְּחוּשֵׁן שְׁנַתוּנִים בוֹ הָאֲזָרִים וְתַמִּים [-כתב שם המפורש הנתון בתוך כפלי החושן, שעל ידו החושן מאיר את דבריו ומתמם אותם שמתקיימים ואינם חוזרים ריקם], וקודם שהעלו את הפתקים מן הקלפי (כדלעיל ברש"י) שאלו לאורים ותומים 'מה יעלה עכשיו בגורל למי, ובחושן היו רשומים כל אותיות האלפא ביתא, וכשהשיב לשואל היו חלק מאותיותיו בולטות, התבונן אלעזר באותיות וְאוֹמֵר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ [המלמדו איך לצרף את האותיות הבולטות זו עם זו] אִם הִפְתַּק שֶׁל שְׁבֶט פְּלוֹנִי עוֹלָה מִן הַקְּלָפִי, הִפְתַּק שֶׁל תַּחֲמוֹם פְּלוֹנִי עוֹלָה עִמּוֹ, וְשִׁמּוֹת הַשֵּׁבֶטִים הָיוּ בְּתוֹבִים בְּשֵׁנִים עֶשֶׂר פְּתָקִין, וְשֵׁנִים עֶשֶׂר גְּבוּלָהּ -

פינחס ליום שישי

שלז

רש"י

תורה

ביאור המקרא

(נה) לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת אַבּוֹתָם. אֵלוּ יוֹצְאֵי מִנְרַיִם. שִׁינָה הַכְּמוֹז נַחֲלָה זֶה מִכָּל הַנַּחֲלוֹת שְׁצִמּוֹרָה, שְׁכָל הַנַּחֲלוֹת הַחַיִּים יוֹרְשִׁים אֶת הַמִּתִּים, וְכֹאן מִתִּים יוֹרְשִׁים אֶת הַחַיִּים. כִּי־כֵן, שְׁנֵי אַחִים מִיוֹצְאֵי מִנְרַיִם, שֶׁהֵיוּ לְהֵם צְנִים צְנֵי הָאָרֶץ, לֹא־אֶחָד וְלֹא־שְׁלִשָּׁה, הָאֶחָד נִטְלוּ חֵלֶק אֶחָד וְהַשְּׁלִשָּׁה נִטְלוּ שְׁלִשָּׁה, שְׁנֵי־אֶחָד (פסוק נג) לְאַלְהֵי הַחֵלֶק הָאָרֶץ, חֹזְרָה נַחֲלָתָן אֶל־אֶחָד אֶחָד אֶחָד וְחֵלְקוֹ הַכֹּל צְשׁוּה. וְזֶה שְׁנֵי־אֶחָד לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת אֲבוֹתָם יִנְחֲלוּ, שֶׁאֶחָד שֶׁנִּטְלוּ הַצְנִים חֵלְקוֹה לְפִי הַאֲצוֹת

יְתִיב אַחֲסִנְתִּיהָ: נה אֶת־בְּגוֹרָל יַחֲלֶק אֶת־הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת־אֲבוֹתָם יִנְחֲלוּ: בָּרִם בְּעֶדְבָא יִתְפְּלִיג יֵת אַרְעָא לְשִׁמְהֶן שְׁבִטֵי אַבְהֵתְהוֹן יַחְסְנוּן:

שִׁינָאוּ מִמִּנְרַיִם, וְאֵלוּ מִתַּחֲלָה חֵלְקוֹה לְמִנִּין יוֹצְאֵי מִנְרַיִם לֹא־הָיוּ נוֹטְלִין אֶל־הַאֲרֻצָּה אֶל־אֶחָד שְׁנֵי חֵלְקִים, עַכְשָׁיו נִטְלוּ אֲרֻצָּה חֵלְקִים (צנא צמרא ק"ו. ספרי קלב): אֶת־בְּגוֹרָל. יֵאלוּ יוֹשֵׁעַ וְכֹלְכָה, וְכֵן הוּא אֲוֹמֵר (שופטים א ט) וַיִּתְּנוּ לְכָל־אֶת־חֶזְרוֹן פְּאֶשֶׁר דְּצַר מִשָּׁה, וְאוֹמֵר (יהושע ט ז) עַל־פִּי ה' נָתַנוּ לֹא־אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר עָלָה (צנא צמרא קכב. ספרי טז): מִטּוֹת אַבּוֹתָם. יֵאלוּ גֵרִים וְעֻזְדִּים (ספרי טז):

ביאור רש"י

האחר חולקים בשני החלקים שקיבלו מאביהם. וְזֶה שְׁנֵי־אֶחָד לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת אַבְּתָם יִנְחֲלוּ, שֶׁאֶחָד שֶׁנִּטְלוּ הַצְנִים אִישׁ אֶת חֵלְקוֹ הַחֲזִירוֹ הַכֹּל אֶל אָבִיהֶם וְחֵלְקוֹה שׁוֹב לְפִי מִסְפַּר הָאֲבוֹת שֶׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, וְכִי שֶׁתִּהְיֶה חֲלוּקָה זֶה צְרִיכִים הַמִּתִּים לְרִשֵׁת אֶת הַחַיִּים וְלִזְכּוֹת בְּחֵלְקֵיהֶם וְרַק לְאַחַר מִכֵּן לְהוֹרִישֵׁם לְחַיִּים, וְאֵלוּ מִתְּחִלָּה חֵלְקוֹה [-את הארץ] רַק לְפִי מִנִּין הַאֲבוֹת יוֹצְאֵי מִצְרַיִם לֹא־הָיוּ נוֹטְלִין אֵלֶּי הָאֲרֻצָּה בְּנִים אֲלֵּי רַק שְׁנֵי חֵלְקִים בָּאָרֶץ כִּמְנִין אַבּוֹתֵיהֶם, אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁהִירוּשָׁה מִתְחִלָּה מִהַחַיִּים הַבָּאִים לָאָרֶץ, נִטְלוּ אֲרֻצָּה חֵלְקִים בָּאָרֶץ וְאוֹתָם חֵלְקוֹ כִּסְדֵר יְרוּשָׁה מִיוֹצְאֵי מִצְרַיִם (בבא בתרא ק"ו. ספרי קלב).

מה ממועט 'אד'

אֵת־בְּגוֹרָל. כֹּל 'אך' לְשׁוֹן מִיַּעוֹט הוּא [וְהָרִי מִלְבַּד הַגּוֹרֵל נִתְחַלְקָה גַם בְּנִבּוּאָה וְאוֹרִים וְתוֹמִים], אֲלֵּא בֹא לְלַמְדֵנוּ שֶׁיִּצְאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־בְּנֵי חֵלְקֵם בְּלֹא גוֹרֵל, [כֵּן הוּא אֲוֹמֵר כִּשֶׁהֲנַחֲלוּ לְכָל־בְּנֵי חֵלְקוֹ (שופטים א ט) 'וַיִּתְּנוּ לְכָל־בְּנֵי חֵלְקֵם אֶת־חֶזְרוֹן פְּאֶשֶׁר דְּצַר מִשָּׁה' [שֶׁאֶמַר 'וְלוֹ אֶתְּןָ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דֶּרֶךְ בָּה' (דברים א לו), וְהַכּוֹנֵנָה לְחֶבְרוֹן, שֶׁבִדְרָכָה לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ עֲלֵה לְתוֹכָהּ וְהַשְׁתַּחֲוֵה עַל־קַבְרֵי הַאֲבוֹת שֶׁלֹּא יִלַּךְ בְּעֻצַת חֶבְרוֹן] לֹא גוֹרֵל. וְאֲוֹמֵר כִּשְׁבִיקֵשׁ יְהוֹשֻׁעַ 'אֶת־תַּמְנַת סֶרַח בְּהַר אֶפְרַיִם' (יהושע יט ז), וְהַנַּחֲלוֹה לֹא 'עַל־פִּי ה' [-שֶׁשָּׂאלוּ בְּאוֹרִים וְתוֹמִים] נָתַנוּ לֹא־אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר שָׂאֵל', לֹא גוֹרֵל (בבא בתרא קכב. ספרי טז).

מדוע הוכרו ה'מטות'

מִטּוֹת אַבְּתָם. לְפִי הַמְבּוֹרָר לְעֵיל שֶׁ'אַבּוֹתָם' הֵם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם נִמְצָא שְׁחִיבַת 'מִטּוֹת' הַמּוֹרָה עַל הַשְּׁבִטִים מִיִּזְרָחַת, וּמִלְמַדְתָּנוּ שֶׁיִּצְאוּ מִן הַנַּחֲלָה גֵרִים וְנִבְרִיִם אֵינָם שִׁיכִים לְשׁוֹם שְׁבִט, וּפִירוּשׁ 'מִטּוֹת' יִתְפַּרֵשׁ כֹּאן יַחּוּס לְשִׁבְט, וְלֹא חֲלוּקָה לְפִי שְׁבִטִים (ספרי טז).

יוצאי מצרים יורשים מבאי הארץ - ושוב מורשים (נה) לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת אַבְּתָם יִנְחֲלוּ. 'אַבּוֹתָם' אֵלֶּי יוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְכֵן מִתְפַּרֵשׁ הַכְּתוּב, לְפִי שְׁמוֹת אֲנִשֵׁי הַמִּטּוֹת [-שְׁבִטִים] שֶׁהֵם אַבּוֹתֵיהֶם שִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם, יִרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ, שֶׁהָרִי הַקְּבִי"ה הַבְּטִיחַ לְהֵם יִנְחֲלוּ אֹתָהּ לְכֵם מוֹרְשָׁה אֲנִי ה' (שְׁמוֹת ו ח) - יְרוּשָׁה הִיא לְכֵם מֵאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְהַגֵּם שֶׁחֲטָאוּ וּמָתוּ בְּמִדְבַר וְאֵינִם יוֹרְשִׁים בְּפוּעַל, אֲמַנָּם הֵם נַחֲשִׁבִים יוֹרְשֵׁי הָאָרֶץ. וְאֵף שֶׁחֲלוּקָה נַעֲשֶׂתָה לְבֵאֵי הָאָרֶץ, כִּאֲמֹר (פסוק נג) 'לְאַלְהֵי חֵלְקֵי הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה', מִ"מ חֲלוּקָה נַעֲשֶׂתָה כִּירוּשָׁה שִׁירְשׁוּ מֵאַבּוֹתֵיהֶם שִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם. וְכֵן דִּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁשָּׁה הַבְּתוּבָה נִחְלָה זֶה [-ירושלם הארץ] מִכָּל־הַנְּחִלּוֹת שֶׁמִּצְאָנוּ בְּתוֹרָה, שֶׁכָּל־הַנְּחִלּוֹת הָאֲנֻשִׁים הַחַיִּים יוֹרְשִׁים אֶת מוֹרִישֵׁיהֶם הַיְּתִיבִים, וְאֵלֶּי פָּאן אַחַר שֶׁהַחַיִּים זְכוּ בְּחֵלְקֵם בָּאָרֶץ [לְפִי מִסְפַּרם בְּשַׁעַת הַמִּנִּין], הַיְּתִיבִים יוֹרְשִׁים בְּקַבֵּר אֶת חֵלְקֵם שֶׁל הַחַיִּים [וְזֶה הוּא הַשִּׁנּוּי שֶׁהִמַּת יוֹרֵשׁ אֶת חֵזִין וְחֻזְרוֹרִים וּמוֹרִישִׁים אֹתוֹ לְבִנָּיהֶם, וְכִדְלַחֲלָן. בְּיַצֵּד, שְׁנֵי אַחִים שֶׁהָיוּ מִיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּנִים בְּבֵאֵי הָאָרֶץ וְנִמְנוּ בְּמִנִּין שֶׁבְּפִרְשֵׁתָנוּ, לָזֶה בֵּן אֶחָד וְלָזֶה שְׁלִשָּׁה, וְכִשְׁחִילְקוֹ אֶת־הָאָרֶץ לְפִי מִנִּין הָאֲנֻשִׁים, הַבֵּן הָאֶחָד נִטְלוּ חֵלֶק אֶחָד וְהַשְּׁלִשָּׁה נִטְלוּ שְׁלִשָּׁה, כִּמוֹ שְׁנֵי־אֶחָד (פסוק נג) 'לְאַלְהֵי חֵלְקֵם [-הַנְּמַנִּים בְּמִנִּין זֶה] תִּתְּחֵלֶק הָאָרֶץ' וְאִ"כ נִטְלוּ בֵּין כּוֹלֵם אַרְבַּעַה חֵלְקִים לְפִי הַנְּמַצְאִים בְּשַׁעַת הַמִּנִּין, וְשׁוֹב חֲזָרָה נִחְלָתָן - אֹתָם אַרְבַּעַה חֵלְקִים לְאַבּוֹתֵיהֶם שִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם וְעַתָּה הֵם בְּקַבֵּר זְכוּ בָהּ וְחֻלְקִים אֹתָהּ בִּינֵיהֶם כִּאֲלוֹ חֹזֵר אֶצְלֵ אָבִי אֲבִיָּהֶן כֹּל אַרְבַּעַת חֵלְקִים כְּחֵלֶק אֶחָד וּמוֹרִישׁ אֹתָהּ לְשֵׁנֵי בְּנָיו, וְהַחֵלְקוֹ שְׁנֵי אַחִים אֵלוֹ שִׁיִּצְאוּ מִמִּצְרַיִם אֶת־הַכֹּל בְּשִׁנְיָהּ כֹּל אֶחָד נוֹטֵל שְׁנֵי חֵלְקִים וְעַבְרִים לְבִנָּיו, וְאִ"כ יוֹצֵא שֶׁהָיוּ הָאֶחָד נוֹטֵל כֹּל חֵלֶק אֲבִיו דִּהְיִינוּ שְׁנֵי חֵלְקִים, וְהַשְּׁלִשָּׁה בְּנֵי

ביאור המקרא

תורה

רש"י

(נו) על פי הגורל תקחלק נחלתו של כל שבט בין המשפחות שבו בין רב למעט, שהגורל יקבע את המקום שבו תקבל המשפחה את חלקה, ובאותו מקום ירבו למשפחה המרובה וימעטו למועטת:

(נו) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו ספירשמי (פסוק נד), מגיד שנתחלקה צרם הקודש, לכן נאמר (יהושע יט ג) על פי ה' (ספרי טז): (נח) אלה משפחות לוי. חסר כאן משפחות השמעני והעזראלי וקצת מן היזראלי:

מנין שבט לוי לאחר שנמנו בני ישראל ונאמר סדר חלוקת והנחלת הארץ להם, מתבאר בפרשה זו מנין שבט לוי שלא נמנו בתוך בני ישראל ולא קיבלו נחלה עמהם.

נו על-פי הגורל תקחלק נחלתו בין רב למעט: על פום עדבא תתפליג אחסנתיה בין סגיאי לזעירי: ם ן ואלה פקודי הלוי למשפחתם לגרשון משפחת הגרשני לקהת

(נט) אשר ילדה אותה לוי. אשמו ילדמה צמזרים. לידמה צמזרים ואין הורמה צמזרים, כשנכנסו למון החומה ילדמה (ראה סוטה יג). והיא השלימה מנין שצעים, שהרי צפרטן אי אמה מוצא אלא ששים ומשע (בראשית מו ח-ט):

(נו) ואלה פקודי [מניני] שבט הלוי למשפחתם, לגרשון מתייחסת משפחת הגרשני לקהת מתייחסת משפחת הקהתי, למררי מתייחסת משפחת המררי, ומשפחות אלו הם משפחות כלליות על שם בני לוי שהיו גדולים בישראל, ולכבודם נקראו כל יוצאי חלציהם על שם, חוץ ממה שנקראה כל משפחה פרטית בשמה כמבואר בפסוק הבא:

משפחת הקהתי למררי משפחת המררי: ואלין מניני לואי לזרעיתהון לגרשון זרעית גרשון לקהת זרעית קהת למררי זרעית מררי: נח אלה משפחת לוי משפחת הלבני משפחת החברני משפחת המחלי משפחת המושי משפחת הקרחי וקהת הולד את-עמרם: אלין זרעית לוי זרעית לבני זרעית חברון זרעית מחלי זרעית מושי זרעית קרח וקהת אוליד ית עמרם: נח ושם אשת עמרם יוכבד בת-לוי אשר ילדה אתה ללוי במצרים ותלד

(נח) אלה משפחת לוי, משפחת הלבני משפחת החברני משפחת המחלי

משפחת המושי ומשפחת הקרחי, וקהת הולד את עמרם:

(נט) ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי, אשר ילדה אשתו של לוי אתה ללוי במצרים, ותלד [והיא

ביאור רש"י

מהו 'פי הגורל'

(נו) על פי הגורל. תיבת 'פי' מלמדנו שהגורל עצמו היה מדיבר בעת עלייתו מן הקלפי כמו שפירשתי (פסוק נד) [שכביכול היה לו פה], ומגיד לך הכתוב - ובה ללמדנו שלא היה הגורל דרך אקראי וכפי המזדמן אלא שנתחלקה ברוח הקודש, לכה נאמר (יהושע יט ג) 'על פי ה' שבו אופן זה נעשה הגורל (ספרי טז).

יוכבד נולדה מאשתו בכניסתם למצרים (נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים. לא נתבאר מי היא שילדה ומדוע דווקא כאן הודגש שנולדה במצרים, אלא הרי הוא מקרא קצר, כלומר אשר אשתו ילדתה במצרים. ומייתור תיבת 'במצרים' למדנו שרק ילדתה במצרים, ואין הורחה במצרים אלא פשנכנסו בני יעקב לתוף החומה, וילדתה (ראה סוטה יג). והיא הזרעית למנין שבעים כאמור (בראשית מו טז) 'כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים', והוכחה לכך [שנולדה מיד בכניסתם] שהרי בפרט [כשפרט] (שם מו ח-ט) את שמות צאצאי יעקב היורדים למצרים אי אתה מוצא אלא ששים ותשע נפשות, ויוכבד לא נמנתה ביניהם, ועל כרחך שנולדה רק בכניסתם.

מלוי חסרו שלושה משפחות

(נח) אלה משפחות לוי. לפי מנין צאצאי לוי המנויים בספר שמות (ו טו-טז) נמצא שהם פאן - במנין זה משפחות השמעני והעזראלי, וקצת מן משפחת היזראלי, שמבניו קרח ונפג וזכרי נמנו כאן רק בני קרח, והאחרים נהרגו במדבר כמבואר לעיל (פסוק יג).

ביאור המקרא

תורה

רש"י

ישראל במדבר סיני, ואף כלב ויהושע שהיו בין החיים עתה, היו בני יותר מששים ואינם בכלל הפקודים:

לפי שהן היו מחצות את הארץ. האנשים אומרים נתנה ראש ונשבעה מלכנומה (לעיל יד ד), והנשים אומרות נתנה לנו לתנה (להלן כו ד), לכך נסמכה פרשת צנות ולפחד לכהן (מנחום א י): כו (א) למשפחות מנשה בן יוסף. למה נאמר, והלא

(פה) פי אומר ה' להם - כי גזר ה' על פקודי משה ואהרן במדבר סיני, מות ימתו במדבר, ולא נותר מהם איש, פי אם - [אלא] פלב בן יפנה ויהושע בן נון:

ישראל במדבר סיני: ובאלין לא הוה גבר ממניני משה ואהרן כהנא די מנו ית בני ישראל במדברא דסיני: סה פיאמר יהוה להם מות ימתו במדבר ולא נותר מהם איש פי אם-פלב בן-יפנה ויהושע בן-נון: ארי אומר יי להון מימת ימותון במדברא ולא אשתאר מנהון אנש אלהן פלב בר יפנה ויהושע בר נון: ס כו א ותקרבה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה

פרשת בנות צלפחד

לאחר שבפרק הקודם נתבאר סדר הנחלת וירושת הארץ, מביא הכתוב טענת בנות צלפחד לירושת חלק אביהן בארץ, תשובת ה' שהסכים על ידן שכאשר אין בן הבת יורשת וציוה למשה לתת להן את נחלת אביהן, ויתר דיני סדר הירושה לשאר הקרובים.

כז (א) ותקרבה [ואחר כך קרבן] ממחנה ישראל אל סמוך לאהל מועד מקום ישיבת משה והסנהדרין, בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה

למשפחת מנשה בן יוסף שחיבב את הארץ, ואף זרעו בנות צלפחד חיבבו אותה וביקשו חלק בה, ואליה

ביאור רש"י

והעלתם את עצמותי וגו', וכמו כן בנותיו אחזו מעשי אבותיהן בידיהן והכבו את הארץ, שנאמר (פסוק ד) ותנה לנו אהודה וכמבואר לעיל (כו טו) (ספרי קלג). ולמה פרט את כל אבותיהן לדורותיהם ולא יחסם רק ליוסף, פלפחד שהיו בנים - כל המזכירים בענין, מבנות צלפחד ועד יוסף צדיקים, וכלל זה יהיה נקוט בידך, שפלא מי שהוא ואבותיו מזכרים בענין, ועד כה היו מנשיו ומעשה אבותיו קתומים - אין ידוע אם הם ראויים אם לאו] ופרט פלפחד הכתוב באחד מהם לייחסו לשבח - שהוא צדיק ומעשהו כראוי, מלמדנו הכתוב שהרי זה צדיק בן צדיק וכל השושלת שנזכרה אחריו היו צדיקים, שלולא שהיו צדיקים, לא היה מיחסם על שמם. וכגון כאן שהעיד הכתוב על בנות צלפחד שחבבו את הארץ, גילה על כל אבותיהם המזכרים עמם שהיו צדיקים כמותם וגם הם חבבו את הארץ כמותם. וכן אם פרט לך הכתוב באחד מהם וייחסו לגנאי, כגון המסופר על הורגי גדליהו בן אחיקם הצדיק בא ישמעאל בן נתניה בן אלישבע וגו' ויפו את גדליהו וימתו (מלכים ב' כה), בידוע שפלא אבותיו הגזפרים עמו רשעים היו

וטעם הדבר לפי שגזירת המרגלים היתה על שביוזו את הארץ והן היו מנהגות את הארץ. וראיה לכך שהגברים ביזו והנשים חיבבו, שמצאנו שהאנשים הם שהיו אומרים איש אל אחיו נתנה ראש ונשבעה מצרימה' (לעיל יד ד) - נשים עלינו מלך ונשוב למצרים, ומאסו בארץ, ואילו הנשים מצאנו להלן בפרשתנו (כו ד) שבנות צלפחד משבט מנשה אומרות למשה רבינו ותנה לנו אהודה בארץ דווקא, ולא עוד אלא ביקשו חלקם בעבר הירדן המערבי שמקודש יותר ולא כחצי משבטם שביקשו נחלה בעבר הירדן, פלפחד נמנהגה פרישת בנות צלפחד פכאן ללמד על כלל הנשים שחיבבו את הארץ (מנחום א י).

מדוע הוזכר כאן יוסף

כז (א) צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר 'בן יוסף' ויהיא גבר נאמר עליו שהוא בן מנשה שידוע שהוא 'בן יוסף', אלא הכתוב בא לייחס את בנותיו שבראש הפסוק אל יוסף כדי לומר פלפחד הנה יוסף חבב את הארץ והשביע לאחיו שיקברוהו בה, שנאמר (בראשית נ כה)

פינחס ליום שישי

שמא

רש"י

תורה

ביאור המקרא

מחלה נעה וגו'. ולהלן הוא אומר (לו יא) וְפִהֶינָהּ מַחֲלָה תִרְצָה, מגיד שכולן שקולות זו כזו, לפיכך טענה את סדרן (ספרי טז): (3) לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֲלֵעֶזֶר. מגיד שלא עמדו לפניו אלא בשנת הארבעים, אחר שמת אהרן (ספרי קלג): לִפְנֵי מֹשֶׁה. ואחר כך לפני אלעזר, אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע. אלא סרס המקרא ודרשהו, דברי רבי יאשיהו. אלא חנן משום רבי אלעזר אומר, צנית המדרש היו יושבים, ועמדו לפני כולם (בבא בתרא קיט: ספרי טז): (ג) וְהוּא לֹא הָיָה וְגו'. לפי שהיו צאות לומר צחטאו ממ, נזקקו לומר לא צחטאו מתלוונים ולא צעדת

שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחֲלָה נְעָה וְחִגְלָה וּמַלְכָּה וְתַרְצָה: וְקָרִיבֶנָּה צִלְפַּחַד בַּר חֲפַז בַּר גִּלְעָד בֶּרֶךְ מְכִיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה לְזִרְעֵי מְנַשֶּׁה בֶּרֶךְ יוֹסֵף וְאַלְיָן שְׁמֵהּת בְּנֵי מַחֲלָה נְעָה וְחִגְלָה וּמַלְכָּה וְתַרְצָה:

שְׁמוֹת בְּנֹתָיו, מַחֲלָה נְעָה וְחִגְלָה וּמַלְכָּה וְתַרְצָה: (ב) וְתַעֲמֹדְנָה [-ועמדו] לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנָי הַנְּשִׂאִים וְכָל הָעֵדָה [-והסנהדרין] שהיו יחד בבית המדרש סמוך לפתח אהל מועד לאמר [-וכך אמרו להם]:

(ג) אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר וְלֹא יָכַסּ לָאָרֶץ, וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעְדִים [-שהתקהלו] עַל ה' בַּעֲדַת [-עם] קָרַח, שאין להם חלק בארץ, כִּי בְּחַטָּאוֹ מֵת [-מפני שבחטא שחטא לבדו מת], ולא החטיא אחרים עמו,

וְתַעֲמֹדְנָה לְפָנָי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנָי הַנְּשִׂאִים וְכָל הָעֵדָה פָּתַח אֶהְיֶה מוֹעֵד לְאָמֹר: וְקָמַן קָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם אֲלֵעֶזֶר פְּהֵא וְקָדָם רַבְרָבִיא וְכָל כְּנֻשְׁתָּא בְּתַרְע מִשְׁפָּן זְמָנָא לְמִימְרֵי: ג אָבִינוּ מֵת בְּמִדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעְדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קָרַח כִּי־בְחַטָּאוֹ מֵת

ביאור רש"י

אֲפָשָׁר - האם אפשרי הדבר, שהרי אם משה לא למד דין זה ולא ידע, אלעזר מניין לו, וכיצד סברו שאלעזר יודע [וכמו כן, אם אלעזר אינו יודע, מניין ידעו הנשיאים וכל העדה, שהרי סדר מסירת התורה היה משה ואחריו אהרן ואחריו בניו ואחריהם כל ישראל] אֵלֶּא כָרַם [-הפוף סדר] הַמְּקַרָּא כאילו נאמר 'ותעמודנה לפני כל העדה והנשיאים ולפני אלעזר הכהן ולפני משה' וכך דרשו - תלמודנו [ששאלו כדרך מסירת התורה], שבתחילה שאלו לכל העדה [-סנהדרין] ומשלא נענו פנו לנשיאים, ומשלא נענו פנו לאלעזר, ומשלא נענו פנו למשה, אלו הן דברי יאשיהו. אָבִיא קָנָן מִשּׁוּם רַבִּי אֲלֵעֶזֶר אֹמֵר, משה ואלעזר הנשיאים וכל העדה בְּבֵית הַמִּדְבָּר הָיוּ יוֹשְׁבִים בִּיחַד, וְעָמְדוּ וּשְׂאֵלוּ לְפָנָי בְּעָם כְּדִי לְחַלּוֹק כְּבוֹד לְתַלְמִידִים, והכתוב מנה את הנשאלים לפי סדר גדולתם (בבא בתרא קיט: ספרי טז).

מדוע פירטו בנות צלפחד במה לא חטא

(ג) וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעְדִים עַל ה' בַּעֲדַת קָרַח כִּי בְחַטָּאוֹ מֵת וְגו'. מדוע האריכו כל כך ופרטו בדבריהם את מה לא עשה, אלא לפי שְׂהָיוּ בָּאוֹת [-רוצות] לֹאֹמַר שְׂבַחְטָאוֹ מֵת וְלֹכַךְ אֵין לְהַפְסִיד אֵת חֲלֻקָּתוֹ בְּאֶרֶץ [וכלהלן], לכן נזקקו להקדים ולֹאֹמַר שהוא לֹא היה 'בתוך העדה הנועדים על ה' דהיינו בְּחַטָּא הַמְתַּלְוֹנְנִים - המרגלים - שנאמר בהם (לעיל יז כז) 'עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי', וְלֹא בַעֲדַת

ומעשיהם כמעשה אלו, שאם לא כן, מה ענין לייחסו אחר אבותיו שלא היו יודעים כלל, ומה הוצרך להביאם (מגילה טו. ספרי טז).

מדוע להלן נמנו בסדר אחר

מַחֲלָה נְעָה וְחִגְלָה וּמַלְכָּה וְתַרְצָה וְגו'. כסדר שמנאן כאן מנה אותן לעיל (כו לג) [ובספר יהושע (יז א)], וְאֵילוּ הָיָה הוּא אֹמֵר (לו יא) 'וְתַהֲיִינָהּ מַחֲלָה תִרְצָה וְחִגְלָה וּמַלְכָּה וְנְעָה בְּנוֹת צִלְפַּחַד לְבָנֵי דִדְיָהֵן לְנִשְׂיָם, וְשִׁנְיָה אֵת סִדְרָן, וְטַעַם הַשִּׁנּוּי מוֹגִיד לָךְ הַכְּתוּב שֶׁכִּתְּבָן הָיוּ שְׂקוּלֹת זוּ כְּזוּ - שׁוֹת בְּכָל מַעֲלוֹתֵיהֶן, לְפִיכָךְ הֵלֵךְ שְׁנָה אֵת סִדְרָן' (ב"ב קכ. ספרי טז).

בנות צלפחד קרבו אחר מות אהרן

(ב) לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֲלֵעֶזֶר. ואהרן היכן היה, אלא מוֹגִיד לָךְ הַכְּתוּב שֶׁמִּטְרַתְּם רַק מִפְּנֵי חִיבוּב הָאֶרֶץ וְלֹא בְּשִׁבִיל צְבִירַת נַכְסִים, והראיה שֶׁלֹּא עָמְדוּ לְפָנֵיהֶם אֵלֶּא בְּשִׁנְיַת הָאֲרָבָעִים אַחַר שְׁמוֹת אֶהְרֹן וְעָמְדוּ לְהַכְנִס לָאָרֶץ, וְרַצּוּ בֵּה חֲלֻק וְרַק אִזּוּ בָּאוּ לְבַקֵּשׁ חֲלֻקָּם [ולא נגשו קודם לכן, אף כשמת חפר והיה להן לבקש את חלקן בנכסיו] (ספרי קלג).

האם צריך לסרס את המקרא כדי לדרשו

לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנָי הַנְּשִׂאִים וְכָל הָעֵדָה פָּתַח אֶהְיֶה מוֹעֵד לְאָמֹר. כשנפרש הפסוק כפשוטו וכסדר כתיבתו נמצא שבתחילה עמדו לפני משה ולא ידע לענות, וְאַחַר כָּךְ נַעֲמְדוּ לְפָנָי אֲלֵעֶזֶר, וְדַקְדְּקוּ חַכְמַיִם,

ביאור המקרא

תורה

רש"י

וּבָנִים לֹא הָיוּ לוֹ - ונענש על חטאו שמת בלא בנים יורשים], אך לא נענש שיאבד ממונו מירורשיו: (ד) לָמָּה יִגָּרַע - [יתחסר] שֵׁם אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ שלא יקום שמו על ידי נחלה כמותם, כִּי אֵין - [בגלל שאין] לוֹ בֶן עֵתָה בֵּין בָּאִי הארץ שיקבל חלק בה, ויורש את חלקו לצלפחד אביו שהיה מיוצאי מצרים, תָּנָּה לָנוּ שאנו בנותיו אַחֲזָה - [נחלה] בְּתוֹךְ אַחֵי אָבִינוּ, שנירש יחד עמהם את חלק חפר: (ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לְפָנָיו ה', שנתעלמה ממנו הלכה זו שבת יורשת כשאין בן:

קרח שהלך על הקדוש צרוך הוא היה, אלא צחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו (ספרי קלג). רצי עקיצה אומר מקושש עניס היה. ורצי שמעון אומר מן המעפילים היה (ראה שנת טו): (ד) לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם אָבִינוּ. [אם יתנו לנו ירושתנו] אנו צמקוס בן עומדות, ואם אין הנקצות חשוצות זרע חמיצס אמנו ליצס (צצא צמרא קיט): כִּי אֵין לוֹ בֶן. הא אם היה לו בן לא היו חשוצות כלום, מנגיד שחכמניות היו (ספרי קלג, ראה צצא צמרא טס): (ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן. נתעלמה הלכה ממנו. וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר וְהִדְבַר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִפֶּס פְּקָדוֹן אֵלֶי (דברים טו ז). דבר אחר, לאויה היתה פרשה זו להכתב על

וּבָנִים לֹא-הָיוּ לוֹ: אָבוֹנָא מִית בְּמִדְבָּרָא וְהוּא לֹא הָוָה בְּגוֹ כְּנִשְׁתָּא דְאֲזַדְמְנוּ עַל יְיָ בְּכְנִשְׁתָּא דְקִרַח אֲרִי בְּחֻבִּיָּה מִית וּבְנִין לֹא הָווּ לִיה: לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם-אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנַה-לָנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אַחֵי אָבִינוּ: לָמָּה יִתְמַנַּע שְׁמָא דְאָבוֹנָא מְגוֹ זְרַעִיתִיה אֲרִי לִית לִיה בֶּר הַב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אַחֵי אָבוֹנָא: ה וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת-מִשְׁפָּטָן לְפָנָיו יְהוָה:

ג"ו רבתי

ביאור רש"י

קרח שֶׁהָיוּ - [השיאו אחרים לחלוק] עַל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא הָיָה - גם לא היה [שבאלו עונשם היה שלא יכנסו לארץ], אלא 'בחטאו מת', כלומר, אֲשֶׁר אֶחָד בְּהַטָּאוֹ לְבָדוֹ מִת וְלֹא הִחְטִיֵּא אֶת אַחֵרִים עִמּוֹ, ולכן אף שמחטיאי הרבים אבדו את חלקם מ"מ דינו של אבינו שונה ולכן מגיע לו חלק בארץ (ספרי קלג). ובמה חטא, רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר מְקוֹשֶׁשׁ - [אוסף] עֲצִים בשבת הָיָה, ונסקל (לעיל טו לב-לח), וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִן הַמַּעֲפִילִים הָיָה - מהעולים לארץ ישראל שלא ברשות מיד לאחר שנגזר שלא יראוה בגלל מעשה המרגלים, ונפלו לפני העמלקים והכנענים כדלעיל (יד מ-מה) (ראה שבת טו).

יורשים אותו א"כ נמצא שאין הנקצות חשוצות זרע להקים לו שם, ואם כך למה יגרע שם אבינו בגלל שיש לו בנות יותר ממי שלא הניח אחריו לא בן ולא בת, תְּתַיַּבֵּם אִמְנוּ לָיִבִים ותקים לו שם, והיבם יקום על שם אחיו לנחלה. מדוע חזרו על כך שאין לו בן כִּי אֵין לוֹ בֶּן. כפלו דבריהן ואמרו שאין לו בן אפילו שכבר אמרו כן בתחילת דבריהם, ללמדך הָא - הרי שאם הָיָה לוֹ גם בֶּן, לֹא הָיוּ תּוֹבְעוֹת מִירוּשַׁת אֲבִיהֶן כְּלוּם, מְגִיד שְׁחֻמְכֵּינִיּוֹת הָיוּ - יודעות את התורה, ואינן טועות לחבוע ירושה לבת גם במקום שיש בן (ספרי קלג, ראה בכא בתרא שם).

מדוע סברו שמגיע להם חלק בנכסי אביהן

(ד) לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם אָבִינוּ. מכך שהזכירו בדבריהן 'שם אבינו' ולא 'חלק אבינו' פירשו רבותינו (בכא בתרא קיט): שמן הנלמד מפרשת יבמים [שנאמר בה (דברים כה ו) 'יקום על שם אחיו המת'] שכל המניח בת, אשתו פטורה מייבום, מצאו בנות צלפחד פתח לטענתן, וכך טענו, מאחר שכשיש בן נחשב שיש שם לאביו ופוטרי את אמו מן היבום - והוא יורש את נכסיו, וכשאין בן והאח מייבם את אשת אחיו להקים שם לאחיו ומחמת זה הוא יורש את נכסיו, הרי שהמקים שם למת הוא היורש את נכסיו, ולכן אף אנו שאין לנו אחים יש לדון בנו ממה נפשך [אם אכן יתנו לָנוּ יְרֻשָׁתָנוּ] הרי טוב, שהרי אָנוּ בְּמִקוּם בֶּן עוֹמְדוֹת לכל דבר לפטור את האם מן הייבום ולירושה, וְאֵם לענין ירושה איננו כהקמת שם לאב ואחרים

עד כה לא נאמרה פרישת נחלות (ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן. למה נאמר דווקא כאן [יותר מכל דיני התורה] שהקריבו לפני ה', משום שנתעלמה הַקְּבָה מִמֶּנּוּ - לא שמע עד כה פרישת נחלות. וְכֵן - בכך שלא זכה שתאמר לו קודם שיבוא מעשה לפניו, ולא ידע להשיב, נִפְרָע - [נענש] עַל שִׁכְשַׁה עֵמִיד דִּינִים לדון את ישראל נְטִילָה עֲטָרָה - [גדולה] לעצמו לֹאמַר להם 'וְהִדְבַר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִפֶּס תִּקְרָבוּן אֵלָי' (דברים א יז) כביכול הוא המלמד והוא זה שידע להשיב על כל מה שישאלו, והיה לו לומר תקריבוני לפני השכינה שהיא מקור משפטי התורה, ולכן נאמר בו עתה ויקרב משפטן לפני ה'. דְּבַר אַחַר לא חטא משה ולא נטל עטרה לעצמו, שהרי אמר 'תביאון אלי ושמעתי' - שפירושו אומר לכם מה שמעתי מפי הגבורה, ולעולם רְאוּיָה הָיְתָה פְּרֻשָׁה זו הַהֲתַבַּת עַל

פינחס ליום שישי

שמג

רש"י

תורה

ביאור המקרא

ידי משה, אלל שזכו צנות ולפחד ונכתבה על ידן (סנהדרין ט.) : (1) **בן בנות צלפחד דוברות.** כמרגומו יאות, כך כחוצה פרשה זו לפני זמרוס, מגיד שראתה עיני מה שלל לאתה עינו של משה (ראה ספרי קלד): **בן בנות צלפחד דוברות.** יפה תצעו, אשרי אדם שהקדוש צרוך הוא מודה לדבריו (ספרי טז): נתון תתן. שני חלקים, חלק אציהן שהיה מיוצאי מזרים, וחלקו עם אחיו צנכסי חפר (צנא צמלא קיט: ספרי טז): **והעברת.** לשון עברה הוא, צמי שאינו מניח צן לירשו (ראה צנא צמלא קטו.). דבר אחר, על שם שהצט מעצרת נחלה משצט לשצט, שצנה ובעלה יורשין אותה, שלל תפצ נחלה (להלן לו י) לא נצטוה אלל לאותו הדור לצנא. וכן **והעברתם את נחלתו לצפו** (פסוק ט).

דיני ירושה (1) **ויאמר ה' אל משה לאמר** [-וכך אמר]: (1) **בן [-אמת] בנות צלפחד דברת,** נתן תתן להם אחות נחלה בתוך אחי אביהם, שירשו יחד איתם את חלק אבי אביהן חפר, **והעברת את נחלת אביהן** [-את הנחלה שהיה ראוי שיקח אביהן] **להן:** (ח) **ואל בני ישראל תדבר לאמר** [-וכך תאמר להם], **איש כי ימות** [-כשימות] **ובן אין לו,** שאם יש לו הוא יורשו, **בנות צלפחד ממללן מתן תתן להן אחודת אחסנא בגו אחי אבוהון ותעבר את אחסנת אבוהון להן:** ה **ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי ימות ובן אין לו** צולן הוא אומר 'ונתתם', וצנת הוא אומר 'והעברתם' (צנא צמלא קכ. קמו.):

ביאור רש"י

לבניו [שנאמר 'והעברת את נחלת אביהם להן'] (כבא בתרא קיח: ספרי טז).
 ירושת הבת מכונה 'העברה' ולא נתינה **והעברת את נחלת אביהן להן.** היה לו לומר 'ונתת', ומדוע כתב 'והעברת', אלא **לשון עברה** [-כעס] הוא, שכביכול הקב"ה מתמלא עברה **במי שאינו מניח בן לירשו** (ראה בכא בתרא קטו.). **דבר אחר,** 'והעברתם' הוא מלשון העברה ממקום למקום, על שם שהעברת היורשת את אביה **מעברת את הנחלה משבט אביה לשבט אביו** בעלה. כיצד, ע"י שלבסוף **בנה** [המתייחס לשבט אביו] **ובעלה יורשין אותה** ונשאת הנחלה בשבטם, ולא תקשה על פירוש זה מכך **שנצטו** [להלן לו ט] שכל בת היורשת נחלה תינשא רק לאחד משבט אביה, למען יירשו בני ישראל איש נחלת אביו ו**לא תפצ נחלה ממשו למשה אחר,** משום שלל **נצטוה** בכך **אלא לאותו הדור** הנכסים לארץ **בצד,** אבל שאר הדורות מותר להן להינשא לכל מי שירצו, ונמצאות מעבירות נחלת אביהן לשבט אחר. **וכן יש לפרש** להלן (פסוק ח) שנאמר 'איש כי ימות ובן אין לו **והעברתם את נחלתו לבתו,**' ושינה הכתוב לשונו ביורשת הבת, **שבבצו** - בכל היורשים הוא **אומר** (פסוקים ט-יא) **'ונתתם נחלתו לאחיו,'** ונתתם נחלתו לאחי אביו, ונתתם נחלתו לשאריו' **וביורשת הבת הוא אומר 'והעברתם,'** שהוא לשון 'עברה' וכעס, או לשון 'העברה' (כבא בתרא קכ. קמו.).

ידי משה ככל התורה כולה ומדוע כאן נשתנית, **אלא שצמלגלים זכות ע"י זכאי,** ומחמת שהתאמצו במצוה זו **ובנות צלפחד** שחבבו את ארץ ישראל **ונכתבה** זכות ירושת הארץ לכל הקרובים **על ידן** (סנהדרין ט. ראה ב"ב קיט:).
 מהו 'בן', ומהו 'דוברות'
 (1) **בן בנות צלפחד דברת.** פירושו **בתרגומו** באונקלוס שתרגם 'ואות' - כיוונו נכון בטענתן, שהרי **בן בתובה פרושה** זו בתורה הנמצאת **לפני בפרום** [ועדיין לא ניתנה להם]. ובכך שנקט לשון 'דוברות' - לשון ודאי, ולא לשון 'שואלות' או 'מבקשות' שמשמע מספק, **מגיד** לך הכתוב **שראתה עיני** - השיגו בעיני שכלן והבינו בדיני נחלות **מה שלא ראתה עינו** של משה ואלמלא היה הדבר מתברר להם בוודאות שהן נוטלות, לא היו מעזות פניהם ותובעות כלום (ראה ספרי קלד).
 שבח את בעת צלפחד
בן בנות צלפחד דברת. בא הכתוב לשבחן **שיפה תבעו,** שכן **אשרי** [-שבח ותהילה] **לאדם שהקדוש ברוך הוא מודה לדבריו** (ספרי טז).
 נטלו שני חלקים בארץ
נתן תתן. כפל הכתוב לשונו משום שציוה לתת להן **שני חלקים,** אחד הוא **חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים** [כמו שנאמר 'נתן תתן להם אחות נחלה בתוך אחי אביהם'] והשני הוא **חלק עם אחיו צנכסי חפר** שאף הוא היה מיוצאי מצרים וקיבל חלק בפני עצמו והורישו

ביאור המקרא

תורה

רש"י

והעברתם את נחלתו לבתו:

(ט) ואם אין לו בת, ונתתם את נחלתו לאחיו מאביו, שהאב שבקבר יורש את בנו והוא מורישה לבניו - אחי המת, ואם אביו בחיים הוא יורשו:

(י) ואם אין לו אחים,

ונתתם את נחלתו לאחיו אביו, שעולה הירושה לאבי האב והוא מנחילה לבניו:

(יא) ואם אין אחים

לאביו, ונתתם את

נחלתו לשאריו [-לקרוב

משפחתו] הקרוב אליו

שהוא סב אביו, והוא

מורישה לזרעו, ואם גם

לו אין יורשים עולה

הירושה עוד למעלה וכך

הלאה, ודווקא בקרבה

ממשפחתו [-משפחת

אביו], וירש קרוב זה

אתה [-את הנחלה],

והיתה זאת לבני ישראל

לחקת משפט לדורות,

שאינ דין זה נוהג בנחלת

הארץ עתה בלבד, כפי אשר

צוה ה' את משה:

ציווי ה' על מיתת משה

(יב) ויאמר ה' אל משה,

עלה אל הר העברים

הזה [-הר נבו שעל

(יג) לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו. ואין

משפחה קרויה אלא משפחת האב (בבא בתרא קט: ספרי

קלד): (יד) עלה אל הר העברים. למה נסמכה

לכאן, כיון שאמר הקדוש צרוך הוא למן פתן להם (פסוק

ז), אמר אחי למה נסמכה

להנחיל שמה הותרה הגזירה

ואכנס לארץ, אמר לו הקדוש

צרוך הוא גזירתי במקומה

עומדת (תנחומא ט). דבר אחר,

כיון שנכנס משה לנחלת בני

גד וצני לאובן, שמה ואמר

כמדומה שהותר לי גדי,

והעברתם את נחלתו לבתו:

ועם בני ישראל תמליל למימר

גבר ארי ימות ובר לית ליה

ותעברון ית אחסנתיה לבתיה:

ואם אין לו בת ונתתם את

נחלתו לאחיו: ואם לית ליה ברתא ותתנון ית אחסנתיה

לאחיה: ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו

לאחיו אביו: ואם לית ליה אחין ותתנון ית אחסנתיה

לאחיו אביה: ואם אין אחים לאביו ונתתם

את נחלתו לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו וירש

אתה והיתה לבני ישראל לחקת משפט כפי אשר

צוה יהוה את משה: ואם לית אחין לאביה ותתנון

ית אחסנתיה לקריביה דקריב ליה מזרעיתיה וירת יתה

ותהי לבני ישראל לגזירת דין כפי דפקיד יי ית משה:

פ יב ויאמר יהוה אל משה עלה אל הר העברים

הזה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל:

מעברות הירדן] קודם שיסעו ישראל מארץ מואב לארץ ישראל, וראה את הארץ אשר נתתי לנחלה

לבני ישראל:

ביאור רש"י

הוא 'נתן תתן להם אחר נחלה' (פסוק ז) שמשמעו שהוא

עצמו יתן, שמה ואמר בלבו, הרי במי מריבה (לעיל כ יב) נגזר

עלי לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם,

והנה אותי צוה המקום להנחיל להן נחלה בארץ ישראל

והרי אם לא יכנס לא יוכל לתת להם, שמה התורה אותה

הגזירה ואכנס לארץ ואחלק אותה, לכן אמר לו הקדוש

צרוך הוא עלה אל הר העברים וגו' לראות את הארץ,

וגזירתי במקומה עומדת שרק יראה אותה ולא יכנס בה

(תנחומא ט). דבר אחר [לא פרשת נחלת בנו צלפחד גרמה

שיחשוב כן, אלא] ביון שנכנס משה לעבר הירדן המזרחי

שהוא נחלת בני גד ובני ראובן [-תמורת חלקם בארץ]

שמה ואמר 'במדמה - נראה הדבר שהתיר לי גדי' -

רק משפחת אב קרויה משפחה

(יא) לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו. ואין משפחה

קרויה - נקראת לענין זה אלא משפחת

האב, כמפורש במקרא פעמים רבות (לעיל פק א) 'למשפחותם

לבית אבותם' (בבא בתרא קט: ספרי קלד), אבל האחים מן האם וכן

שאר משפחת האם אין יורשין זה את זה.

למה נסמך ציווי פטירת משה לפרשת נחלות

(יב) עלה אל הר העברים. [-הר נבו (דברים לב מט), ונקרא

הר העברים ע"ש שממנו היה המעבר לארץ

ישראל מצד זה] ודקדקו רבותינו, שמה נסמכה צוואה זו

לכאן, הרי לא נזקק לעלות כי אם סמוך למיתתו ופרשה זו

נאמרה הרבה קודם לכן. אלא ביון שאמר לו הקדוש צרוך

פינחס ליום שישי

שמה

רש"י

תורה

ביאור המקרא

משל למלך שגור על צנו שלא יכנס לפתח פלטיין שלו, נכנס לשער והוא אחריו, לחצר והוא אחריו, לטרקלין והוא אחריו, כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אתה אסור להכנס (ספרי קלו): (יג) **כאשר נאסף אהרן אהיד**. מכאן שנתאוו משה למיתתו של אהרן (ספרי קלו). דבר אחר, אין אתה טוב ממנו (תנחומא ט). על אֲשֶׁר לֹא קִדְּשְׁתָּם (דברים לב נא), הֲאֵל אִם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר מן העולם (ספרי קלו). **כָּל מִקּוֹם שֶׁכַּתַּב מִיַּתְּמָם כַּתַּב סְרַחוּסָא**, לפי

שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר זעון שלא האמינו, לכך נקש משה שיכתב סרחונו, שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה. משל לשתי נשים שלוקות צבית דין, אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו'. אף

כאן, **כָּל מִקּוֹם שֶׁזָכַר מִיַּתְּמָן הַזֶּכֶר סְרַחוּסָא**, להודיע שלא היתה צהם אלא זו בללד (יומא פו: ספרי שס):

ביאור רש"י

השבועה שלא אכנס לארץ, ומדוע סבר כך, **מִיִּשְׂרָאֵל אֲמַרְיָהוּ** שָׁגוּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי אֲרָמּוֹן [א-ארמון] שָׁאוּ, ואירע שנתלווה למלך בדרך והגיעו סמוך לארמון, **נִבְּנִים** המלך שָׁשַׁעַר המוביל אל הארמון, וְהוּא [בנו] ליווה ונכנס אֲחֵרָיו ולא אמר לו המלך כלום, נכנס המלך שָׁחָצֵר שלפני הארמון, וְהוּא אֲחֵרָיו, נכנס המלך שָׁחָצֵר - היכל שבארמון וְהוּא אֲחֵרָיו, בְּיוֹן שָׁבָא המלך שָׁבָא - חדר פנימי שבארמון שבו מושב המלך אָמֵר לֵאמֹר לֵאמֹר, בְּנֵי מִבְּאֵן וְאִיִּלָּה אֲתָה אָסוּר שָׁחָצֵר כפי שגזרתי שלא תכנס למקום מושב המלך (ספרי קלו). כך משה, אחר שנגזר עליו שלא יכנס לארץ הקב"ה המשולה לארמונו של הקב"ה ומקום מושבו, הלך עם הקב"ה המוליך את העם לירושלם, ונכנס אחריו לארץ סיחון המשולה לשער, ולארץ עוג שלפני הימנה המשולה לחצר, ולערבות מואב המשולה לטרקלין, ולא אמר לו דבר, וקודם שעברו את הירדן לארץ ישראל המשולה לקיטון ששם הוא מקום השראת השכינה, כביכול מקום מושב המלך אמר לו הקב"ה שאינו ראוי ללוותם עוד, שהשבועה היתה על עיקר הארץ ששם הוא מקום השראת השכינה, וזה רק מעבר הירדן והלאה.

שלא קדשתם, כאמור קודם מותו (דברים לב נא) **עַל אֲשֶׁר לֹא קִדְּשְׁתֶּם** אותי בתוך בני ישראל, שכשנאמר להם שידברו לסלע ויוציא מים, הם הכו על הסלע כדלעיל (כ יא), ואילו היו מדברים אליו ונותן מימיו בדיבור היה מתקדש שם שמים יותר משנתקדש כשיצאו המים ע"י הכאה. [רבינו מבאר את המשך הפסוק 'כאשר מריתם פי וגו' גם לפירוש הראשון] **הֵא** - ומכאן למדנו שאם קִדְּשְׁתֶּם אותי באותה שעה עֲדִין לֹא הִיָּיעַ זְמַנְכֶם לְהִפָּטֵר מִן הַעוֹלָם אלא שגזר החטא ונכרתם מהעולם קודם זמנכם (ספרי קלו). עוד דרשו רבותינו, **בְּכֵל מְקוֹם שֶׁכָּתוּב** את עונש משה והרן בלא שיכנסו לארץ, **כָּתוּב** גם את סְרַחוּסָא - מה היה חטאם ועל מה נעשו, וזה תמוה, הכי דרך הכתוב הוא לפרסם החטאים, ומה גם חטאי הצדיקים, אלא לְפִי שְׁכַחוּ כֵן נִגְזְרָה גְזֵרָה עַל כָּל אֲנָשֵׁי דוֹר הַמְדָבָר לְמַדְבָּר וְלֹא לְהַכְנִיס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹן שָׁשָׁא הַאֲמִינוּ להבטחת הקב"ה שיביאם אל הארץ, כאמור (דברים א לב) 'ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלהיכם, ובחטא זה לא היה למשה ואהרן שייכות כלל, לְכָף בְּקָשׁ מוֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיִּתְפָּרְסוּ סְרַחוּסָא, שָׁשָׁא יֹאמְרוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁאֵף הוּא מִן הַמְּמַרְיִים הִיָּה בְּמִי מְרִיבָה שֶׁלֹּא הָאֲמִינוּ, ולכן נענש כמותם. מוֹשֶׁה לְמַה הִדְבַּר דוּמָה, לְשִׁמְתֵי נְשִׁיִם שֶׁהָיוּ לְזֻקוֹת בְּגַלל שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בְּבִית דִּין, הַאֲחֵת מִשׁוּם שֶׁקִּיָּיָה - זינתה, וְהַאֲחֵת מִשׁוּם שֶׁאֲבָיָה פְּגִי שְׁבִיעִית וכו' - תאנים שיש בהם קדושת שביעית ולא בישלו כל צרכן, והפסידתם, אמרה האוכלת פגי שביעית לדיינים, בבקשה מכם הודיעו לעומדים כאן על מה אני לוקה [נענשת בבי"ד], שלא יאמרו שמכיון ששתינו נענשות בעונש שוה מן הסתם על מה שזו לוקה זו לוקה, הביאו פגי שביעית ותלו בצוורה [והרואה בעונשה ידע על איזה חטא הוא בא] והיו מכריזין לפניו ואומרין 'על עסקי שביעית היא לוקה', וכמו כן אף בָּאֵן בְּנִמְשֵׁל בְּכֵל מְקוֹם שֶׁהוֹדְבִיר את עונש מִיַּתְּמָן הוֹדְבִיר גם את סְרַחוּסָא, לְהוֹדִיעַ [לכל הלומד את ענשם] שָׁשָׁא הִיָּתָה בָּהֶם עֲבִירָה אַחֲרַת אֲשֶׁלֹּא זו בְּלִבָּד (יומא פו: ספרי שס).

למה הוזכרה כאן מיתת אהרן (יג) **כָּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אֲהֵרֹן אֲחִידָה**. וכי רק אהרן אחיו מת, הלא כל הילודים עתידים למות ומדוע השוה מיתתו דווקא למיתת אהרן, אלא מִבְּאֵן למדנו שְׁנֵיתָאָה מוֹשֶׁה לְאֹפֶן מִיַּתְּמָן שָׁשָׁא אֲהֵרֹן שֶׁהַשְּׁלִים נִפְשׁוּ לְאֹהֵיו בְּמִיתַת נְשִׁיקָה בְּלִי שִׁישְׁלוּט בּו מְלֶאךְ הַמּוֹת, וכאן נתבשר שכך ימות אף הוא (ספרי קלו). דְּבָר אֲהֵרֹן, למה נאמר 'כאשר נאסף אהרן אחיד', שכך אמר לו, אין הדין נותן שישלח לך חטא מי מריבה ללא העונש שנגזר עליך, והרי אהרן כבר נענש ומת בחטא זה וְאִין אֲתָה מוֹב מוֹנֵנוּ שהוא יענש ואתה לא [ולחפ"ך, אהרן רק נטפל לך במעשה זה] (תנחומא ט), וזה שממשיך הפסוק הבא ואומר 'כאשר מריתם פי במדבר צין' וגו' ונגזר עליכם שעל חטא זה תמותו שניכם בשוה, ומבאר רבינו מהו 'כאשר מריתם פי וגו' להקדישני' שהכוונה

ביאור המקרא

תורה

רש"י

(יד) ועונש זה שלא תכנסו אתה ואהרן לארץ הוא **כְּאֲשֶׁר מְרִיתֶם** [-מפני שסרבתם] **פִּי בְּמִדְבַר צִוִּי בְּמְרִיבַת הָעֵדָה** עם משה ועם ה' על שלא היה להם מים, שלא עשיתם כדברי ה' **הַקְּדִישֵׁנִי בְּמִים לְעֵינֵיהֶם** באופן שהיה רצוני שתקדשוני, ומים אלו **הֵם מִי מְרִיבַת יִשְׂרָאֵל** עם משה ועם ה' שהיתה בקדש אשר במדבר צו: בקשת משה למינוי מנהיג לאחר שאמר ה' למשה שימות ולא יכנס עם ישראל לארץ התבאר בפרשה בקשת משה מה' שימנה על ישראל איש ראוי שינהיגם לאחר מותו. והודיע הכתוב שבחן של צדיקים שכשנפטרו מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור.

(טו) **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל** [-לפני ה' **אָמַר** -] וכך אמר:

(טז) **יִפְקֹד** [-ימנה] ה'

וַתַּחֲזִי יְתֵה וְתִתְּפַנֵּשׁ לְעַמָּךְ אֲךָ אֶתְּ כַּמָּא דְאַתְּפַנֵּשׁ אֲהַרֶן אֲחֻוּךְ: יד כְּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַר-צִוִּי בְּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִישֵׁנִי בְּמִים לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי-מְרִיבַת קִדְשׁ מְדַבְרֵי צִוִּי: כַּמָּא דְסָרְבַתוֹן עַל מִימְרֵי בְּמִדְבָרָא דְצִוִּי בְּמִצּוֹת כְּנֻשְׁתָּא לְקַדְשׁוֹתַי בְּמִיָּא לְעֵינֵיהוֹן אֵינּוֹן מִי מִצּוֹת רְקַם מְדַבְרָא

(יד) **הֵם מִי מְרִיבַת קִדְשׁ**. הם לזדס, אין זהם עון חסר. דבר חסר, הם שהמרו זמרה, הם היו שהמרו זים סוף, הם עלמס שהמרו זמדצר לין: (טו) **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל ה' וַגו'.** להודיע שזמן של צדיקים, שכשנפטרו מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור (ספרי קלח): **אָמַר**. אמר לו, השיבני אם חמה ממנה להם פרנס אם לאו (טז) **יִפְקֹד ה'.** כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לזנותיו, אמר הגיעה שעה שאתצע צרכי, שירשו צני את גדולתי. אמר לו הקדוש צרוך הוא, לא כך עלמה זמחשצה לפני, כדאי הוא יהושע לטול שטר שמושו, שלא מש מתוך האהל, וזהו

דָּצִן: ס טו וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֵאמֹר: וּמְלִיל מֹשֶׁה עִם יְיָ לְמִימְרָ: טז יִפְקֹד יְהוָה

ביאור רש"י

מהו 'הם'

(יד) **הֵם מִי מְרִיבַת קִדְשׁ**. הדגיש הכתוב בתיבת 'הם' שמים אלו דווקא ולא אחרים [ולפי"ז תיבת 'הם' עולה על המים] וכוונתו למעט שמי מריבה **הֵם** חטאם **לְבָבָם**, ו**אִין בְּהֶם צִוִּי אֲהָרֵן**. הַדָּבָר אֲהָרֵן [תיבת 'הם' עולה על האנשים, ופירושו] 'הם' היינו אנשים מסויימים בישראל שהמרו תמיד את העם על הקב"ה, ומלמדנו שאנשים אלו **הֵם שֶׁהִמְרוּ בְּמִדְבָרָה** (שמות טו כג-כה) כשלא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם, והתלוננו אל משה לאמר מה נשתה, **הֵם הָיוּ** גם אלו **שֶׁהִמְרוּ בָיִם סוּף** [-ברדתם לים אמרו 'המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר' (שמות יד יא), וכשעלו ממנו אמרו כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר (ערכי טו)] **וְהֵם עֲצָמָם** היו אלה **שֶׁהִמְרוּ בְּמִדְבַר צִוִּי** במי מריבה, וגרמו למשה ואהרן לחטא, ובא הכתוב למעט מחטאם של משה ואהרן שלא נגרם מכשול על ידם מחמת חסרון בהם, אלא הסרחון תלוי באנשים הללו שהם ממרים מאז ומעולם.

הצדיקים דואנים לציבור יותר מלעצמם

(טו) **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל ה' וַגו'.** מדוע לא התחנן מיד שתבטל הגזירה וייכנס לארץ, רק הקדים לבקש עבור צרכי הציבור שימנה להם פרנס, **לְהוֹדִיעַ שֶׁבְחָן שֶׁל צְדִיקִים**, שאפילו כשנאמר להם **שֶׁבְקָרוֹב נִפְטְרִין מִן הָעוֹלָם** [ויש להם פנאי לעסוק רק בדבר אחד או בשלהם או

בשל הציבור] בכל זאת הם מניחין את צרכן, **וַיְעוֹפְקִין בְּצָרְכֵי הַצִּבּוֹר** (ספרי קלח).

מהו 'לאמר'

אָמַר. מדוע נכתב 'לאמר' [הרי לא אמר לו דבר לאמר לאחרים אלא דיבר אליו בעצמן] אלא כך **אָמַר ל' לאמר'**, מלשון **הַשִּׁיבֵנִי הָאֵם אֲתָה** מקיים בקשתי **וּמְנַחֵה לְבָבִי פְרָנָם** [-מנהיג] **אֵם לָאו**, משום שמצטרע אני בדבר זה מאוד [מגיד שבחו של משה שצער זה קדם אצלו יותר מכל צרכיו] (שם).

ביצע שייכת בקשה זו לכאן

(טז) **יִפְקֹד ה'.** מדוע מיהר לבקש זאת קודם שהגיע זמנו למות ומדוע ביקש זאת דווקא עכשיו, אלא **בִּיּוֹן שִׁשְׁמַע מֹשֶׁה שֶׁאָמַר ל' הַמְקוֹם תֵּן נַחֲלָת צִלְפַּחֲדָה לְבָנֹתָיו** וזהו רק בתורת ירושה שהרי מצד עצמן אין להן חלק בארץ, **אָמַר**, הגיעה שעה **שֶׁאַתְּבַע צָרְכֵי, שִׁוְרֵשׁוּ בְּנֵי** [בתורת ירושה] **אֶת גְּדֻלָּתִי** אפילו שמצד עצמם אינם ראויים לכך, **אָמַר ל' הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא**, לא כָּף עֲלֵתָה בְּמִתְשַׁבְּהָ לְפָנָי, להעביר את הגדולה בירושה, אלא **בְּדָאֵי** [-ראוי] **הוּא יְהוֹשֵׁעַ** משרתך **לְמַל שֶׁבַר** על שמושו, **שֶׁלֹּא מִשׁ** [-סר] **מִתּוֹךְ הָאֲהֶל** - בית הועד שלך [כדכתיב (שמות לג יא) 'ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל', והיה משכים ומעריב ומשמש לפניו, היה מסדר את הספסלים ופורס את המחצלאות] ולכן הוא יירש את גדולתך, וְזֶהוּ -

פינחס ליום שישי

שמז

רש"י

תורה

ביאור המקרא

ש'אמר שלמה (משלי כו יח) לֹכֵר פְּאֻנָה יֹאכַל פְּרִיָה (תנחומא א): אֱלֹהֵי הַרוּחֹת. למה נאמר, אמר לפניו, רצונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו

שהוא אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכֹל בֶּשֶׂר [-המנהיג של כל נפשות בני האדם] היודע דעתו של כל אחד ואחד, אִישׁ עַל הָעֵדָה שידע לסבול כל אחד כפי דעתו, שינהיגם לאחר מותי:

(תנחומא ב): אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים צנתיים ומשלחין את חיילותיהם למלחמה, אלא כמו שעשיתי אני, שנלחמתי בסיתון ועוג, שנאמר (לעיל כא לד) אֵל פִּירָא אִתּוּ, וכדרך שעשה יהושע, שנאמר (יהושע ה יג) וַיִּלְךְ יְהוֹשֻׁעַ אֹלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אִתָּה וְגו' (ספרי קלט). וכן צדוד הוא אומר (שמואל א' יח טז) פִּי הוּא יוֹצֵא וְצֵא לְפָנֵיהֶם, יוצא צראש ונכנס צראש: ואשר יוציאם. צוכיותו (ספרי טז): ואשר יביאם. צוכיותו (טז). דבר

אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכֹל בֶּשֶׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה: יִמְנִי יי אֱלֹהָ רֹחֵיָא לְכֹל בְּשָׂרָא גְבַר עַל פְּנִשְׂתָּא: יי אֲשֶׁר-יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יֵבֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רַעָה: דִּי יַפּוֹק קְדָמִיהוֹן וְדִי יַעוֹל קְדָמִיהוֹן וְדִי יַפְקִינּוּן וְדִי יַעֲלִינוּן וְלֹא תִהְיֶה כְּצֵאֵן דִּי פְּעֻאֲנָא דִּי לִית לְהוֹן רַעִי: יי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה

(יז) אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יֵבֵא לְפָנֵיהֶם [-מנהיג שיצא ויבוא בראשם במלחמה], וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם [-יוציאם למלחמה וינצח בה וישיב אותם ממנה בחיים כפי שיצאו], וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת ה' כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רַעָה:

מיני יהושע אחר שביקש משה למנות מנהיג תחתיו, התבאר בפרשה זו ציווי ה' למשה למנות את יהושע ולסומכו.

(יח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה, בבוא יומך קודם שתמות

אחר ואשר יציאם, שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי, שאיני מכניסן לנחך (במדבר'ר כא טו):

ביאור רש"י

בעצמו. וכך ראוי למנהיג ישראל לעשות שיצא לכל דבר בראש הקהל. וּבְדִרְךָ זו מצאנו שְׂעֵשֶׂה יְהוֹשֻׁעַ ביריחו כשראה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו כמי שבא להילחם, בעצמו ניגש אליו ולא שלח את חייליו, שְׂעֵשֶׂה אִם (יהושע ה יג) וַיִּלְךְ יְהוֹשֻׁעַ אֹלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אִתָּה אִם לְצָרֵינוּ וְגו' - 'האם באת לעזור לנו מול האויב, או לעזור לאויבינו באת' (ספרי קלט). וְכֵן מְצִינוּ בְּדָוִד המלך הוּא אֹמֵר [-הפסוק מעיד עליו] בהיותו שר האלף בצבא שאול (שמואל א' יח טו) וְכֹל יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה אֶהָב אֶת דָּוִד כִּי הוּא יוֹצֵא וְיָבֵא לְפָנֵיהֶם' כלומר, כי הוא יוצא מביתו למלחמה בְּרָאשׁ [-ראשון], וְנִכְנָס אל המערכה פנימה להלחם בְּרָאשׁ, ומהם למדנו שכן ראוי למנהיג ישראל לעשות לצאת בראש המחנה.

מדוע נכפל 'אשר יוציאם' וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם. שעל ידו יצאו בשמחה למלחמה, בבטחם שיינצחו בגלל זְבִיאוֹתָיו (ספרי טז). מדוע נכפל 'אשר יביאם'

וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם. שְׂבִיאוֹתָיו יבואו כולם לביתם בשלום ולא יפול אף אחד מן העם במלחמה (סו). דְּבָר אַחֵר, מדוע כפל וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם, אלא כך ביקש, שְׂמַנְהִיג זה הוא בעצמו יביאם לארץ ישראל וְלֹא תַעֲשֶׂה לוֹ בְּדִרְךָ שְׂאֵתָה עוֹשֶׂה לוֹ, שְׂלֹאחַר שֶׁהִנְגַתִּי אוֹתָם בַּמְדַּבֵּר אֵינִי מְכַנְיָסֵן לְאַרְצִי (במדבר'ר כא טו).

ובזה יתפרש המשל שְׂאֵמֶר שְׂלֹמֹה המלך בחכמתו 'נִצָּר תְּאֻנָּה יֹאכֵל פְּרִיָה' (משלי כו יח) - 'הפועל השומר על עץ התאנה, הוא יאכל את פריה', והנמשל, השומר את התורה המשולה לתאנה, הוא יאכל את פריה, דהיינו המלכות והשררה הבאים על ידה, וכאן יתפרש שומר התורה שטרח ויגע בשימושה הוא יאכל פריה שיזכה ליטול השררה לעצמו (תנחומא יא).

ביקש מנהיג שיחלך כנגד רוחו של כל אחד אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכֹל בֶּשֶׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה. לְמַה נֹּאמֶר תואר זה דווקא בבקשתו, ללמדנו שכן אִמֶר לְפָנָיו, רְבִינוּ שֶׁ עוֹלָם הלא הנך 'האל היודע רצונותיו של כל בשר ובשר', ולכן גָּלוּ וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ דְּעַתּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מהם וְשִׁבְדוּתֵיהֶם הם אֵינֶן דּוֹמִין זֶה לְזֶה, בבקשה ממך, מִנְּה עֲלֵיָהֶם מְנַהִיג שְׂיִהָא סוּבַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי דְּעַתּוֹ - שיחלך עם הקפדנים כפי דעתם ועם המתונים כפי דעתם (תנחומא י).

המנהיג יצא ראשון להלחם (יז) אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם. המנהיג שתמנה עליהם לֹא יתנהג בְּדִרְךָ מִלְכֵי הָאֻמּוֹת שְׂוִי'שְׁבִים בְּבִתְיָהֶם וּמִשְׁלָחִין אֶת חֵילוֹתֵיהֶם לְמִלְחָמָה, אֲלֵא יִנְהַג כְּמוֹ שְׂעֵשִׂיתִי אֲנִי, שְׂבַעֲצֵמִי גְּלַחְמִיתִי פְּסִיחוֹן וְעוּג, שְׂכַשְׂעֵצֵא עוּג מֶלֶךְ הַבִּשֵּׁן לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל לְמַלְחָמָה נֹאמֶר לְמֹשֶׁה (לעיל כא לד) אֵל תִּירָא אִתּוֹ כִּי כִּדְרָךְ נִתְתִּי אִתּוֹ וְהִרְגוּ

ביאור המקרא

תורה

רש"י

קח לך בדברים את יהושע בן נון, איש אשר רוח בו - שידוע להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד כמו שבקשת, וּמִמֶּכֶת אֶת יָדְךָ עָלָיו לעיני ישראל שיראו שאתה סומכו במקומך:

(יח) קח לך. קחנו נצרכים, אשריך שזכית לנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שזדוק לך, את זה אתה מכיר (ספרי קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת, שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (ספ): וּמִמֶּכֶת אֶת יָדְךָ עָלָיו.

(יט) וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָל הָעֵדָה, וְצִוִּיתָהּ - [ומינית] אתו למנהיג עליהם לְעֵינֵיהֶם, כדי שיקבלוהו וישמעו בקולו:

קח־לך את־יהושע בן־נון איש

אשר־רוח בו וּמִמֶּכֶת אֶת־יָדְךָ

עָלָיו: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְבַר לָךְ יַת

יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוֹן גֹּבֵר דִּי רוּחַ נְבוּאָה

בִּיה וְתִסְמוֹךְ יַת יָדְךָ עָלָוּהִי:

יֵשׁ וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לְפָנַי אֶלְעָזָר

הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָהּ

אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם: וְתִקֵּים יְתִיהָ

לְקָדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְלִקְדָם כָּל

כְּנִשְׁתָּא וְתִפְקִיד יְתִיהָ לְעֵינֵיהוֹן: כ וְנִתְתָה מֵהוֹדְךָ עָלָיו

לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְתַתַּן מְזִינְךָ

(כ) וְנִתְתָה מֵהוֹדְךָ - [מהוד מלכותך] עָלָיו על ידי שתחלוק לו כבוד לפני ישראל, והטעם שתמנה אותו לעיניהם ותתן עליו מהודך בחיידך, הוא לְמַעַן יִשְׁמְעוּ לוֹ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כי ידעו שאתה

מן לו מתורגמן שידרוש צחייד, שלא יאמרו עליו לא היה לו להיט ראש צימי משה (ספ): (יט) וְצִוִּיתָה אֹתוֹ. על ישראל, דע שטרחנין הם סרצניס הם, על מנת שתקבל עליו (ספרי ספ): (כ) וְנִתְתָה מֵהוֹדְךָ עָלָיו. זה קירון עור פניס: מהודך. ולא כל הודך, נמלינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלצנה (ספ) במרל עה. ספרי קמ): לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שהיו נוהגין צו כבוד וילאה כדרך שנוהגין בך:

ביאור רש"י

'קח' את יהושע - בדברים

(יח) קח לך את יהושע בן נון. קחנו בדברים - פייס דעתו בדברייך שיתרצה לך, ואמור לו אשריך שזוכית להנהיג את בניו שש' מקום (ספרי קמא). מהו ידך'

לך. מהו לשון לך' וכי לקחו לעצמו, אלא קח את מי שזדוק לך - שכבר בדקתו ואתה יודע מעלותיו, שהרי את זה אתה מפר ש הוא אדם אשר רוח בו' כדלהלן (ספרי קמ).

יהושע יהלך כנגד רוחו של כל אחד

אשר רוח בו. נתקבלה תפילתך, וניתן להם מנהיג פאשר שאף (פסוק טו) שיוכל להלך כנגד רוחו שש' כל אחד ואחד - עם הקפדנים כפי דעתם ועם המתונים כפי דעתם (ספרי שם).

תן לו רשות לדרוש בחיידך

וּמִמֶּכֶת אֶת יָדְךָ עָלָיו. [יסמיכת יד' היינו רשות לדון ולהורות, ומאחר שהקב"ה מינהו למה הוצרך ליטול רשות ממשה, אלא כך אמר לו] תן לו - מנה עבדו בחיידך לעיני כולם וְצִוִּיתָהּ אֶת דְּבָרָיו לרבים בקול רם וְיִדְרֹשׁ אֶף בְּחַיִּידְךָ כשעדיין זה זמן מלכותך, וכך ידעו כולם שברשותך הדבר, וצוהו שהוא עצמו יעשה כן, כדי שלא יאמרו עָלָיו שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לְעֵינֵיהֶם רֹאשׁ לְהוֹרוֹת הַלְכָה בְּיָמָיו מֹשֶׁה רַבּוֹ לְלֹא רְשׁוֹת (שם).

מה יצוה ליהושע

(יט) וְצִוִּיתָה אֹתוֹ. ותלמדוהו על צרכי הנהגת עם ישרא'ל, אמור לו, דע שקודם גמר הדין פּוֹרְחֵנִין הֵם - מטריחים לדייניהם [כשאחד מהם רואה שעומד להפסיד בדין, מיד קופץ ואומר שיש לו להביא עדים וראיות נוספות, שלא הביאם מתחילה, כדי להרבות טורחן] ולאחר גמר הדין סָרְבְּנִים הֵם מלקיים הפסק, והנך ממונה להנהיגם על מְנַת שְׁתַּקְבַּל עָלֶיךָ טורחם וסרבנותם (ספרי צב).

מהו 'ההוד' של משה

(כ) וְנִתְתָה מֵהוֹדְךָ עָלָיו. זה קירון עור פניס - קרני האור שהיה מבהיק וכולט מפני משה והוסיף לו הדר ויופי, וציווהו שהוא יסמוך ידיו עליו ועי"ז נתן לו הקב"ה מהודו.

יהושע נטל רק חלק מהודו של משה

מֵהוֹדְךָ. מ"ם בראש התיבה הוא לשון מיעוט, ודרשו חכמים תן לו 'מהודך' ולא את כל הודך, נְמַצִּינוּ לְמִדִּין שפני מושה האירו מאד ונמשלו בְּהַפְדָּה שאורה רב, ופני יהושע האירו פחות ונמשלו בְּלִבְנָה שאורה מועט (כבא בתרא עה. ספרי קמ).

קרטו פניו כדי שישמעו לו

לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. [והרי קירון העור הוא דבר הנראה ולא דבר הנשמע, אלא פירושו] ש'כשיראו שקרן עורו כמוך יהיו סרים למשמעתו ונִוְהָגִין בּוֹ כְּבוֹד וְיִרְאֶה כְּדָרְךָ שְׁנוֹהָגִין בְּךָ.

פינחס ליום שישי

שמט

רש"י

תורה

ביאור המקרא

מינית אותו תחתך, וכשיראו שאתה חולק לו כבוד יכבדוהו גם הם:

(כא) וְאָף שִׁיחִיהּ יְהוֹשֻׁעַ מִנְהִיג הַעֲדָה, לֹא יַעֲשֶׂה מִדַּעַת עֲצֻמוֹ, אֲלֵא לְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד, וְכַשִּׁיטְרֵךְ יְהוֹשֻׁעַ לְצֵאת

למלחמה, ישאל את אלעזר, וְשָׂאֵל [וּישאל] אלעזר וְשָׂאֵל [בשבילו]

בְּמִשְׁפַּט [מה שישפטו ויורו] הָאוֹרִים לְפָנַי ה' [שמות קודש הנתונים בין כפלי החושן], שְׂכָאֵשׁר כִּיּוֹן

בהם הכהן היו מאירות אותיות אבני החושן המורות על התשובה, עַל פִּיּוֹ שֶׁל אֶלְעָזָר יִצְאֹו, וְעַל פִּיּוֹ יִבְאוּ, הוּא [יהושע] וְכִלְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ וְכִלְ הַעֲדָה - הַסְּנֵהדְרִין:

(כב) וַיַּעֲשֶׂ [ועשה] מִשְׁעָה [משה] סִמּוּךְ לְמִיתָתוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֲתוֹ, וַיִּקַּח [ולקח] אֶת יְהוֹשֻׁעַ [לקחו בדברים], וַיַּעֲמִדְהוּ [והעמידהו] לְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלְפָנַי כִּלְ הַעֲדָה:

(כג) וַיִּצְוֵהוּ [ומינהו] לְמַנְהִיג עַל יִשְׂרָאֵל, וְאָף נָתַן מֵהוֹדוֹ עֲלָיו

גם הסנהדרין נשאלים באורים ותומים לצרכי הרבים וְכִלְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ וְכִלְ הַעֲדָה, והרי כבר נאמר 'כל בני ישראל' ומדוע כפל 'וכל העדה', אלא הכוונה לַסְּנֵהדְרִין שהם עיקר העדה, שנשאלים באורים ותומים על צרכי הרבים (סנהדרין טו).

משה דיבר עם יהושע יותר ממה שנצטוו (כב) וַיַּעֲשֶׂ מִשְׁעָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֲתוֹ וַיִּקַּח אֶת יְהוֹשֻׁעַ. מאחר שאמר שעשה כאשר נצטווה, מדוע פירט שלקחו, ללמדנו שכלבד הדברים שנצטווה לומר לו 'אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום' (פסוק יח) לְקַח בְּדַבְרֵימָ - הוֹסִיף דְּבָרִים כְּדֵי לְהַפִּיֵס דַּעְתוֹ, וְאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ שְׂרַבְרִים אֵלּוּ הֵם מֵה שֶׁהוֹדִיעֵנו מִתֵּן שְׂכָר פְּרָנְסֵי יִשְׂרָאֵל [הממונים על עם ישראל] לְעוֹלָם הַבָּא (ספרי קמא).

גם סמך ידיו עליו יותר ממה שנצטווה (כג) וַיִּסְמְךָ אֶת יְדָיו, אָף לַעֲנִין הַסְּמִיכָה נִהְגָּה מִשֶׁה בְּעֵינָי וְיָפָה - בְּנִדְבוּת לִבּוֹ וְעִשָׂה יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִפִּי שֶׁנִּצְטַוָּה, שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא אֱמֵר לֹא יִסְמְכֵת

(כא) וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד. הֲרִי שְׂאֵלְתָךְ שֶׁשְׂאֵלְתָ שְׂאֵן הַכְּבוֹד הַזֶּה זֶה [ס"א נוטל] מִנִּיט אֲנִיךְ, שֶׁאֵף יְהוֹשֻׁעַ יֵהֵא כְּרִיךְ לְאֶלְעָזָר (מַנְחוּמָא י"א): וְשָׂאֵל לֹא כַּשִּׁיטְרֵךְ לְנֶאֱחַת לְמַלְחָמָה: עַל פִּיּוֹ. שֶׁל אֶלְעָזָר: וְכִלְ הַעֲדָה. סְנֵהדְרִין (סְנֵהדְרִין

טו): (כב) וַיִּקַּח אֶת יְהוֹשֻׁעַ. לְקַחוּ כְּדַבְרֵימָ, וְהוֹדִיעֵנו מִתֵּן שְׂכָר פְּרָנְסֵי יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם הַבָּא (סְפָרִי קמא): (כג) וַיִּסְמְךָ אֶת יְדָיו. זַעֲיֵן יָפָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִמֵּה שֶׁנִּצְטַוָּה, שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא אֱמֵר לֹא יִסְמְכֵת

עֲלוּהֵי בְּדִיל דִּי יִקְבְּלוּן מִנִּיטָה כֹּל כְּנִשְׂתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: כֹּא וְלְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׂאֵל לֹא בְּמִשְׁפַּט הָאוֹרִים לְפָנַי יְהוָה עַל-פִּיּוֹ יִצְאוּ וְעַל-פִּיּוֹ יִבְאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲתוּ וְכָל-

הַעֲדָה: וְלִקְדָם אֶלְעָזָר כִּהְנָא יְקוּם וְיַשְׂאֵל לִיְהִי בְּדִין אֲוֹרִיָּא קְדָם יִי עַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן נְפָקִין וְעַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן עָלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲמִיָּה וְכָל כְּנִשְׂתָּא: כֹּא וַיַּעֲשֶׂ מִשְׁעָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲתוּ וַיִּקַּח אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמִדְהוּ לְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלְפָנַי כָּל-הַעֲדָה: וַעֲבַד מִשְׁעָה כְּמָא דְּפָקִיד יִי יִתִּיהּ וְדַבֵּר יֵת יְהוֹשֻׁעַ וְאֶקְיָמִיהּ קְדָם אֶלְעָזָר כִּהְנָא וְקְדָם כָּל כְּנִשְׂתָּא: כֹּא וַיִּסְמְךָ אֶת-יְדָיו עָלָיו וַיִּצְוֵהוּ

הַעֲדָה: וְלִקְדָם אֶלְעָזָר כִּהְנָא יְקוּם וְיַשְׂאֵל לִיְהִי בְּדִין אֲוֹרִיָּא קְדָם יִי עַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן נְפָקִין וְעַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן עָלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲמִיָּה וְכָל כְּנִשְׂתָּא: כֹּא וַיַּעֲשֶׂ מִשְׁעָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲתוּ וַיִּקַּח אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמִדְהוּ לְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלְפָנַי כָּל-הַעֲדָה: וַעֲבַד מִשְׁעָה כְּמָא דְּפָקִיד יִי יִתִּיהּ וְדַבֵּר יֵת יְהוֹשֻׁעַ וְאֶקְיָמִיהּ קְדָם אֶלְעָזָר כִּהְנָא וְקְדָם כָּל כְּנִשְׂתָּא: כֹּא וַיִּסְמְךָ אֶת-יְדָיו עָלָיו וַיִּצְוֵהוּ

(כג) וַיִּסְמְךָ [וּסמך] אֶת שְׁתֵּי יְדָיו עָלָיו, וַיִּצְוֵהוּ [וּמינהו] לְמַנְהִיג עַל יִשְׂרָאֵל, וְאָף נָתַן מֵהוֹדוֹ עֲלָיו

ההנהגה לא תסור מבית אביו של משה (כא) וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד. צִוּוּי זֶה שִׁיךְ לִיהוֹשֻׁעַ כִּי־צַד יִנְהַג, וּמִדּוּעַ נִאֲמַר כֹּאן לְמִשֶׁה, אֲלֵא רִצָּה לְרִצּוֹתוֹ עַל בְּקִשְׁתּוֹ וְכִךְ אִמְר לֹא, הֲרִי נְתוּנָה לִךְ שְׂאֵלְתָךְ [בְּקִשְׁתָךְ] שְׂשֵׂאֵלְתָךְ שִׁירְשׁוּ בְּנִיךְ אֶת גְּדוּלְתָךְ וְלֹא תִזוּן הַהִנְהָגָה מִבֵּית אֲבִיךָ, שְׂאֵכֵן כֵּן יִהְיֶה אִין הַכְּבוֹד הַזֶּה שֶׁל הַנְּהַגְתָּ כֹּלל יִשְׂרָאֵל זֶה - מוֹסֵר [ס"א נִזְטַל - נִלְקַח] מִבֵּית אֲבִיךָ, שְׂשֵׂאֵף יְהוֹשֻׁעַ יְהֵא צְרִיךְ לְשָׂאוֹל סְפִיקוֹתָיו אֶת אֶלְעָזָר בֶּן אַחִיךָ וְנִמְצָאוּ דְּבָרֵי הַהִנְהָגָה נִחְתָּכִים ע"י מִשְׁפַּחְתְּךָ (מַנְחוּמָא י"א).

אימתי נקק הנשיא לאורים ותומים וְשָׂאֵל לֹא וְגו' עַל פִּיּוֹ יִצְאוּ וְעַל פִּיּוֹ יִבְאוּ הוּא וְכִלְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ. אִימְתִי נִשְׂאֵל הַנְּשִׂאָה בְּאוֹרִים וְתוּמִים, כְּשִׁיּוּצָא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ, וְהִינֵינוּ כְּשִׁיּוּצָאֵךְ לְצֵאתָ בְּרֵאשׁ כָּל יִשְׂרָאֵל לְפִי־הַקְּוָה. הַנְּשִׂאָה מוּצִיא אֶת הָעַם רַק עַל פִּי אֶלְעָזָר עַל פִּיּוֹ. שְׂשֵׂאֵף אֶלְעָזָר, יִצְאוּ 'הוּא' - יְהוֹשֻׁעַ [הַנְּשִׂאָה] וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ.

גם הסנהדרין נשאלים באורים ותומים לצרכי הרבים וְכִלְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ וְכִלְ הַעֲדָה, והרי כבר נאמר 'כל בני ישראל' ומדוע כפל 'וכל העדה', אלא הכוונה לַסְּנֵהדְרִין שהם עיקר העדה, שנשאלים באורים ותומים על צרכי הרבים (סנהדרין טו).

משה דיבר עם יהושע יותר ממה שנצטווה (כב) וַיַּעֲשֶׂ מִשְׁעָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֲתוֹ וַיִּקַּח אֶת יְהוֹשֻׁעַ. מאחר שאמר שעשה כאשר נצטווה, מדוע פירט שלקחו, ללמדנו שכלבד הדברים שנצטווה לומר לו 'אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום' (פסוק יח) לְקַח בְּדַבְרֵימָ - הוֹסִיף דְּבָרִים כְּדֵי לְהַפִּיֵס דַּעְתוֹ, וְאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ שְׂרַבְרִים אֵלּוּ הֵם מֵה שֶׁהוֹדִיעֵנו מִתֵּן שְׂכָר פְּרָנְסֵי יִשְׂרָאֵל [הממונים על עם ישראל] לְעוֹלָם הַבָּא (ספרי קמא).

גם סמך ידיו עליו יותר ממה שנצטווה (כג) וַיִּסְמְךָ אֶת יְדָיו, אָף לַעֲנִין הַסְּמִיכָה נִהְגָּה מִשֶׁה בְּעֵינָי וְיָפָה - בְּנִדְבוּת לִבּוֹ וְעִשָׂה יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִפִּי שֶׁנִּצְטַוָּה, שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא אֱמֵר לֹא יִסְמְכֵת

ההנהגה לא תסור מבית אביו של משה (כא) וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד. צִוּוּי זֶה שִׁיךְ לִיהוֹשֻׁעַ כִּי־צַד יִנְהַג, וּמִדּוּעַ נִאֲמַר כֹּאן לְמִשֶׁה, אֲלֵא רִצָּה לְרִצּוֹתוֹ עַל בְּקִשְׁתּוֹ וְכִךְ אִמְר לֹא, הֲרִי נְתוּנָה לִךְ שְׂאֵלְתָךְ [בְּקִשְׁתָךְ] שְׂשֵׂאֵלְתָךְ שִׁירְשׁוּ בְּנִיךְ אֶת גְּדוּלְתָךְ וְלֹא תִזוּן הַהִנְהָגָה מִבֵּית אֲבִיךָ, שְׂאֵכֵן כֵּן יִהְיֶה אִין הַכְּבוֹד הַזֶּה שֶׁל הַנְּהַגְתָּ כֹּלל יִשְׂרָאֵל זֶה - מוֹסֵר [ס"א נִזְטַל - נִלְקַח] מִבֵּית אֲבִיךָ, שְׂשֵׂאֵף יְהוֹשֻׁעַ יְהֵא צְרִיךְ לְשָׂאוֹל סְפִיקוֹתָיו אֶת אֶלְעָזָר בֶּן אַחִיךָ וְנִמְצָאוּ דְּבָרֵי הַהִנְהָגָה נִחְתָּכִים ע"י מִשְׁפַּחְתְּךָ (מַנְחוּמָא י"א).

אימתי נקק הנשיא לאורים ותומים וְשָׂאֵל לֹא וְגו' עַל פִּיּוֹ יִצְאוּ וְעַל פִּיּוֹ יִבְאוּ הוּא וְכִלְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ. אִימְתִי נִשְׂאֵל הַנְּשִׂאָה בְּאוֹרִים וְתוּמִים, כְּשִׁיּוּצָא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ, וְהִינֵינוּ כְּשִׁיּוּצָאֵךְ לְצֵאתָ בְּרֵאשׁ כָּל יִשְׂרָאֵל לְפִי־הַקְּוָה. הַנְּשִׂאָה מוּצִיא אֶת הָעַם רַק עַל פִּי אֶלְעָזָר עַל פִּיּוֹ. שְׂשֵׂאֵף אֶלְעָזָר, יִצְאוּ 'הוּא' - יְהוֹשֻׁעַ [הַנְּשִׂאָה] וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתוּ.

גם סמך ידיו עליו יותר ממה שנצטווה (כג) וַיִּסְמְךָ אֶת יְדָיו, אָף לַעֲנִין הַסְּמִיכָה נִהְגָּה מִשֶׁה בְּעֵינָי וְיָפָה - בְּנִדְבוּת לִבּוֹ וְעִשָׂה יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִפִּי שֶׁנִּצְטַוָּה, שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא אֱמֵר לֹא יִסְמְכֵת

ביאור המקרא

תורה

רש"י

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד [אל] מֹשֶׁה:

תמידים ומוספים

בכתובים הבאים מפורטים קרבנות הציבור הקרבים במועדים קבועים, והם עולות התמיד הקרבים פעמיים ביום, ויחד עמהם קרבה מנחת נסכים. וכן עולות המוספים הקרבים בשבתות ראשי חדשים וכל מועדי השנה, וכן חטאות ראשי חדשים ומועדות.

קרבו תמיד

כח (א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר - וכך אמר לו:

(ב) צו את בני ישראל ואמרת [ותאמר] אליהם, את קרבני - את דם הקרבנות הנזרק על המזבח, ואת לחמי לחםי -

אימורי הקרבנות הניתנים על אש מזבחי, לריח ניחחי - לנחת רוח לפני מכך שצוייתי על הדבר ונעשה רצוני, תשמרו

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:

וְסַמֵּן ית יְדוּחֵי עֲלוֹתֵי וּפְקֻדֵיהֶּ

כְּמֵא דְמִלִּיל יִי בִּידָא דְמֹשֶׁה: פ

חמישי כח « וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־

מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה

לְמִימְרֵ: ב צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קַרְבָּנֵי

לְחֻמֵי לֶאֱשֵׁי רִיחַ נִיחָחֵי תִשְׁמְרוּ

לְת יִדְךָ (פסוק יח), והוא עשה צמתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש, ומלאו חכמתו בעין יפה (ספרי קמא): כאשר דיבר ה'. אף לענין ההוד, נתן מהודו עליו (ספרי זוטא): כח (ב) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקד ה' (לעיל

כו טו), אמר לו הקדוש ברוך הוא, עד שאתה מלוני על בני זרה את בני עלי. משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לצעלה על צניה וכו', כדאיתא בספרי (פי קמב): קרבני. זה הדם (סג): לחמי. אלו אימורין, וכן הוא אומר (ויקרא ג טו) והקטירם הפהן הפנהו

לחםי (ספרי סג): לחמי. הנתנין לאשי מוצמי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גזיו (ספרי קמב). מכלן למדו ומקנו מעמדות (מענית מ).

מזבחה, ואת לחמי לחםי - אימורי הקרבנות הניתנים על אש מזבחי, לריח ניחחי - לנחת רוח לפני מכך שצוייתי על הדבר ונעשה רצוני, תשמרו

ביאור רש"י

לה' לדבר, כדנים ובמועדם וכו' בְּדִבְרֵיךָ בְּסִפְרֵי (פי קמב). הדם נקרא 'קרבני' קְרַבְנֵי. וְהָ הַדָּם הַנּוֹרָק עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְכֹוּ מִכֹּפֶר הַקֶּרְבָּן, וְהוּא עֵיקַר הַזֹּבַח (סג). והאמורין נקראים 'לחמי'

לְחֻמֵי. אֵלֶּיךָ אֲמֹרִין - האיברים הנקטרים על גבי המזבח מן הקרבנות הנאכלים, וקרואים לחם על שם שהם מאכלו של מקום מקרבנות אלו, וכן הוא אומר - מקור נוסף לכך שהאברים הנקטרים הם שנקראו 'לחם', ולא תפרש 'קרבני לחמי' זה הדם, שנאמר באברי השלמים המוקטרים על המזבח (ויקרא ג טו) 'וְהִקְטִירֶם הַפֶּהן הַפְּנִיָּה לְחֶם אֲשֶׁר', הרי שאברים המוקטרים קרויים 'לחם' (ספרי סג). מהו לאשי

לְאֲשֵׁי. אש המזבח שהיא שלי. ותיבת 'לחמי' דבוקה עם מילת 'לאשי', כלומר האימורים הנתנין לְאֲשֵׁי מְזִבְחֵי, וּמְצוּהָ עַל הַדָּם ['קרבני'] ועל האימורים ['לחמי לאשי'] ש'תשמרו להקריב לי במועדו'.

שלוחי כל העם עומדים על קרבן התמיד צו את בני ישראל וגו' תִּשְׁמְרוּ. מלמדנו שקרבן התמיד טעון 'שמירה' על ידי כל ישראל, וכיצד היא השמירה, שְׁיִהְיוּ בְּהִנָּם וְיָוִים וְיִשְׂרָאֵלִים עֹמְדִין עַל גְּבִיּוֹן שֶׁל קֶרְבָּן הַתְּמִיד בְּנוֹסֶף לְכַהֲנִים וְלוֹיִים שֶׁל הַמִּשְׁמֶר הַעֹשִׂים אֶת עֲבוֹדַת הַמִּקְדָּשׁ (ספרי קמב). מְבָאֵן לְמִדּוֹ נְבִיאִים הַרְאוּנוּ שֶׁכֵּל הָעַם צָרִיךְ לַעֲמֹד בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַל גְּבֵי הַתְּמִיד, וְמִכֵּיוֵן שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵי אִפְשָׁר, תִּקְנֵנוּ לָהֶם מְעַמְדוֹת - מינו אנשים

את ידך' (פסוק יח) - האחת, והוא עשה צמתי ידיו, ונתן בו כל מה שהיה בכוחו לקבל עד שישאו כפלי מלא וגדוש שאין להוסיף עליו מאומה, ומלאו מן חכמתו בעין יפה (ספרי קמא).

משה נתן מהודו ליהושע, כדבר ה'

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' דרשו רבותינו (ספרי זוטא) שבא ללמדנו שאף לענין ההוד שנצטווה (פסוק כ) ונתת מהודך עליו, ולא נתפרש שעשה כן, עשה כדבר ה' ונתת מהודו עליו.

ביאור סמיכות הפרשיות

כח (ב) צו את בני ישראל. למה נסמכה פרשת הקרבנות למינויו של יהושע ומדוע נאמרה, שכן מה אמר

לְמִעֲלֵה, שביקש משה (לעיל כו טז) 'ויפקד ה' אליה הרוחת לכל בשר איש על העדה, אשר יצא לפניך ואשר יבא לפניך' וגו', אמר לו הקדוש ברוך הוא, 'עד [בעת] שאאתה מצוני על בני שאמנה להם מנהיג הגון, צוה אף את בני עלי שלא ינהגו בי מנהג בזיון, ושלא יחליפו את כבודי באלהי הנכר'. מושל למה הדבר דומה, לְבַת מִלְכָּה שְׁהִיָּתָה נִפְמַרְתָּ מִן הַעוֹלָם, וְהִיָּתָה מִפְמַרְתָּ לְבַעֲלָהּ עַל בְּנֵיהָ לֵאמֹר, בבקשה ממך הזהר לי בבני - תשגיח עליהם אחרי מותי, אמר לה המלך, עד שאת מפקדתני על בני, פקדי בני עלי שלא ימרדו בי ושלא ינהגו בי מנהג בזיון, והנמשל הוא שכשביקש משה [שהוא כמו בת המלך הנפטרת] על בני ישראל שידאג להם וימנהג להם מנהיג השיב לו הקב"ה, עד שאתה מפקדני על בני שאמנה להם מנהיג, צוה להם שיקריבו את הקרבנות בלתי

פינחס ליום שישי

שנא

רש"י

תורה

ביאור המקרא

במועדו. כלל יום הוא מועד התמידים: (א) ואמרת להם. אזכרה לזימת דין (ספרי קמג):

בסמוך: (ג) ואמרת להם, זה האשה [-הקרבן העולה שנים ליום. כפשוטו. ועיקרו זה ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום, תמיד של שחר צמערז ושל זין הערצים צמזרחן של טבעות

(וימא סג: ספרי טס): (ד) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר צפרשת ואמה תלוה (שמות כט לה) וזה אשך תעשה וגו', היא היתה אזכרה לימי המלוואים וכאן לזכרה לזכרות: (ה) סולת למנחה. מנחת נסכים:

לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֵדוֹ: פְּקִיד יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן יֵת קוֹרְבָנִי לֶחֶם סֻדּוֹר לְקוֹרְבָנִי לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְוָא תְטָרוֹן לְקָרְבָא קְדָמִי בְזִמְנִיה: ג' וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לְיוֹם עֹלָה תְּמִיד: וְתִימַר לְהוֹן דִּין קוֹרְבָנָא דִּי תִקְרַבּוֹן קָדָם יִי אֲמַרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין תְּרִין לְיוֹמָא עֲלָתָא תְּדִירָא: ד' אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׂנַיִ תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים: ית אֲמַרָא חָד תַּעֲבִיד בְּצַפְרָא וְיֵת אֲמַרָא תְנַנְנָא תַּעֲבִיד בֵּין שְׁמֹשֵׁיא: ה' וְעֲשִׂירִית הָאִיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִיב רְבִיעֵת הַהֵיזֵן: וְחָד מִן עֲשָׂרָא

ויהיה שיעור השמן רביעת ההיזן שהיא שלשה לוגים, סולת זו תקריבו למנחת נסכים של התמיד:

כשרים ויראי חטא, שיהיו שלוחי כל ישראל לעמוד על הקרבנות (תענית כז).
זהו 'במועדו' האמור בתמיד
גם לקרבן התמיד יש זמן קצוב, שכן בַּכֶּל יוֹם הוּא מוֹעֵד הַקָּצוּב לַתְּמִידִים.
מדוע נכפל 'אמרת להם'
(ג) וְאָמַרְתָּ לָהֶם. הוסיף ואמר 'אמרת להם', משום שזו אֲזַהְרָה לְבֵית דִּין שִׁזְהִירוּ אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹא יִתְרַשְׁלוּ בַּהֲקָרְבָת הַתְּמִידִין [ולעיל (פסוק ב) הוזהיר את ישראל ושלחיהם הכהנים] (ספרי קמב).
התמידים נשחטים בצד שכנגד זריחת השמש שְׁנַיִם לְיוֹם. פירושו בְּשֶׁשׁוּמוֹ - שנים בכל יום וכמו שמפרש והולך 'אחד בבוקר ואחד בין הערבים'.
ומ"מ הפסוק מיותר [שהרי מפירוט הכתובים בהמשך נדע דבר זה] וְעָקְרוּ בָּא לְדַרְשָׁה לְעָלְמָד שִׁיְהִיוּ נִשְׁחָטִין תְּמִידִים שֶׁל שַׁחַר בְּנִגְגָד מְקוֹם זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ הַנִּקְרָאת יוֹם, שֶׁהִיוּ הַתְּמִידִים נִשְׁחָטִים מִצְפוֹן לְמִזְבֵּחַ בַּטְּבָעוֹת הַקְּבוּעוֹת בְּרַצְפָּה [שצווארי הבהמות ניתנים בהן כדי שלא יזוזו], ולכך תְּמִיד

ביאור רש"י

שָׁלַח שֶׁחָרַר הַקָּרֵב כִּשְׁהִשְׁמַשׁ בְּמִזְרַח, נִשְׁחַט בְּטְבָעוֹת שֶׁלְצַד מִיַּעֲרָב כְּדִי שֶׁלֹא יִסְתִּירוּ הַכֹּתָלִים שֶׁבְצַד מִזְרַח אֶת אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וְתִמִּיד שָׁלַח בֵּין הָעֲרֵבִים הַקָּרֵב כִּשְׁהִשְׁמַשׁ בְּמִעֲרָב, נִשְׁחַט כִּנְגַדָּה בְּמִזְרָחָן שָׁלַח מִיַּעֲרָב - בַּטְּבָעוֹת הַמִּזְרָחִית בִּיתָר (וימא סב: ספרי טס).

הציווי האמור כאן הוא לדורות
(ד) אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד. אֵף עַל פִּי שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר פְּרִטֵי הַמִּצְוָה בְּפָרְשֵׁת וְאֵתָּה תִּצְוֶה (שמות כט לה-לט) וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְגו' אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׂנַיִ תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים, חֹזֵר וְשִׁנְאוּ כֵּאֵן, מִשּׁוֹם שֶׁהִיא דְּוִתָּה אֲזַהְרָה לְשַׁעֲתָ לְשַׁבְּעַת יְמֵי הַמִּלּוּאִים קוֹדֵם שֶׁהוֹעֵמֵד הַמִּשְׁכָּן, שֶׁבָּהֶם נִתְּמַלְאוּ יְדֵי הַכֹּהֲנִים עַל יְדֵי הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁנִּצְטוּוּ לְהַבִּיא בְּסֹדֵר הַמְּבוּאָר שֶׁם (שמות פרק כט) וְכֵּן צִוָּה - נִקַּט הַכְּתוּב (פסוק ב) בְּלִשׁוֹן 'צו' שֶׁהוּא כְּדוֹרוֹת שִׁיעֲשׂוּהָ בְּכָל פְּרִטֵיהָ.

יביא מנחת נסכים
(ה) סֹלֶת לְמִנְחָה. הַכוּוּנָה לְמִנְחַת נְסָכִים - מִנְחַת סוּלֶת הַבָּאָה עִם הַנְּסָכִים, וְקָרִיבָה עִם הָעוֹלָה.

ביאור המקרא

תורה

רש"י

(ו) ויהיה קרבן תמיד זה כאותה עלת תמיד העשויה [-שנעשתה] בשבעת ימי המלואים במשכן שעמד באותה שעה בְּהַר סִינִי, לְרִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה [-המוקטרת באש] לַיהוָה:

(ז) וְנִסְכּוֹ [-ויעצקת היין] של התמיד יהיה בשיעור רביעת ההין יין לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד שתקריבו כל בוקר, בַּקֹּדֶשׁ הַסֶּהַד נִסְךְ שֶׁכֶר לַיהוָה - בתוך הספלים שעל המזבח יתנסך ניסוך של יין המשכר לפני ה':

(ח) וְכַאֲשֶׁר אֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים, כְּמִנְחַת הַסּוּלַת הבלולה של כבש התמיד של הַבֶּקֶר וְכַנְסָפוֹ תַעֲשֶׂה גם לכבש זה, ויוקטרו כבשים אלו ומנחתם אִשָּׁה [-באש] רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

קרבן מוסף שנת (ט) וּבַיּוֹם הַשֵּׁשֶׁת תקריבו לעולה שְׁנֵי כֶבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה [-בתוך שנתם הראשונה] תְּמִימִם -

שלמים ללא מום, וכמו כן תקריבו עמהם שְׁנֵי עֶשְׂרֵינִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלֹא־חֶמֶץ [-מעורבת] בַּשֶּׁמֶן בשיעור שתי רביעות ההין למנחת נסכים, וכן תנסכו על המזבח את נִסְכּוֹ של מוסף זה שהוא שתי רביעות ההין יין:

(ו) העשויה בהר סיני. כמות שנעשו צימי המלואים. דבר אחר, העשויה צהר סיני, הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני, אותה שנקרצה לפני מתן תורה, שכתוב בה (שמות כד ו) וַיִּשָּׂם פְּאֻלָּתָהּ, מלמד שטעונה כלי (מכילתא דרשב"י שמות כד ו):

(ז) ונסכו. יין: בקודש הסך. על המזבח יתנסכו: נסך שכר. יין המשכר, פרט ליין מגמו (צבא צמרא ז). (ח) ריח ניחוח. נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה לרצוני (ספרי קמג):

לְאֶתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי: וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַהֵינָן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֶּהַד נִסְךְ שֶׁכֶר לַיהוָה: וְנִסְפִיָּה רְבַעוֹת הֵינָא לְאֶמְרָא חֵד בַּקֹּדֶשׁא וְתִנְסֹךְ נִסְוֹךְ דְּחִמְר עֲתִיק קָדָם יי: ה וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים כְּמִנְחַת הַבֶּקֶר וְכַנְסָפוֹ תַעֲשֶׂה אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: וְיַת אֶמְרָא תִנְיָנָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמֵשִׁיא כְּמִנְחַת צִפְרָא וְכַנְסִפִּיָּה תַעֲבִיד קוֹרְבָנָא דְּמִתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי: פ וּבַיּוֹם הַשֵּׁשֶׁת שְׁנֵי כֶבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וְשְׁנֵי עֶשְׂרֵינִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלֹא־חֶמֶץ בַּשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: וּבַיּוֹמָא

שלמים ללא מום, וכמו כן תקריבו עמהם שְׁנֵי עֶשְׂרֵינִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלֹא־חֶמֶץ [-מעורבת] בַּשֶּׁמֶן בשיעור שתי רביעות ההין למנחת נסכים, וכן תנסכו על המזבח את נִסְכּוֹ של מוסף זה שהוא שתי רביעות ההין יין:

ביאור רש"י

עם הקרבן ינסך יין (ז) וְנִסְכּוֹ. בפרשת נסכים (לעיל טו ה) נאמר שהנסך הוא יין. מקום הניסוך בַּקֹּדֶשׁ הַסֶּהַד. במקום קדוש על גב הַמִּזְבֵּחַ [בספל שבקרן מערבית דרומית שעמד לכך] וְתִנְסֹךְ - יהיו מנוסכים. איהו יין הראוי לנסך נִסְךְ שֶׁכֶר. יין הַמְשִׁכֵּר - הראוי להביא לידי שיכרות, שחלפו מעשייתו לפחות ארבעים יום, פָּרַט לַיהוָה חדש שזה עתה יצא מִגֵּתוֹ - מקום סחיטת הענבים (כבא בתרא צז). מתי הנאת המקום מהקרבנות (ח) רִיחַ נִיחֹחַ. אין ההנאה מריחו הטוב של הקרבן, אלא הקרבתו כראוי עושה נחת רוח לַיהוָה, שְׁאִמְרָתִי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי (ספרי קמג).

מי היא העולה העשויה בהר סיני (ו) עולת תמיד העשויה בְּהַר סִינִי. פְּהָעֲשׂוּיָה בהר סיני, עולה זו הנוהגת לדורות תיעשה פְּאֻלָּתָן עולות התמיד שְׁנֵי כֶבֶשִׁים במשכן כשישראל חנו לפני הר סיני בַּיּוֹם הַמְלֹאִאִים, כדלעיל (פסוק ד). ולפירוש זה לא מלמדנו הפסוק דבר, לפיכך מביא פירוש נוסף. דְּבַר אַחֵר, הַעֲשׂוּיָה בְּהַר סִינִי כפשוטו, שהקיש הכתוב עולת תמיד לַעֲוֹלֹת הַר סִינִי, דהיינו אִתָּהּ שְׁנֵי כֶבֶשִׁים כמזבח שבנה משה תחת הר סיני לַיהוָה מִתַּן תּוֹרָה בַּה' בסיון, שְׁפָתַיבָּהּ (שמות כד ה) וַיַּעַל עֹלֹת גֹּר' וַיִּקַּח מִשֶּׁה חֲצִי הַדָּם וַיִּשָּׂם בְּאֲזָנָיו [-כלי קיבול עגולים] וְחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ, וההיקש מִלְּמַד שְׁעוֹלַת הַתְּמִיד שְׁעוֹנָה קבלת הדם בַּלְּיָד וּמִמֶּנּוּ יִזְרוּק לְמִזְבֵּחַ, ולא יזרוק בידי, כשם שעולת הר סיני נתקבלה בכלי (מכילתא דרשב"י שמות כד ו).

פינחס ליום שישי

שנג

רש"י

תורה

ביאור המקרא

(י) עולת שבת בשבתו. ולא עולת שבת זו שצמח אחרת, הרי שלא הקריב שצמח זו שומע אני יקריב שמים לשבת הצאה, תלמוד לומר **שצמח**, מגיד שאם עזר יומו צטל קרצנו (ספרי קמז): **על עולת התמיד**. אלו מוספין, לצד אותן שני כצעים של עולת התמיד, ומגיד שאין קרצין אלא צין שני התמידין (ספ). וכן צכל המוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה: (יג) **ושלשה עשרונים**. כמשפט נסכי פה, שכן הן קרצין בפרשת נסכים (לעיל טו טז-י).

דשפתא תרין אמרין בני שנה
שלמין ותרין עשרונין סולתא
דמנחתא דפילא במשה ונסכיה:
עלת שבת בשבתו על-עלת
התמיד ונסכה: עלת שפתא
תתעביד בשפתא על עלתא תדירא
ונסכה: פ יא ובראשי חדשיכם תקריבו עליה ליהוה
פרים בני-בקר שנים ואיל אחד כבשים בני-שנה
שבעה תמימים: וברישי ירחיכון תקרבון עלתא קדם יי
תורין בני תורי תרין ודכר חד אמרין בני שנה
שבועא שלמין: יב ושלשה עשרנים סלת מנחה בלולה
בשמן לפר האחד ושני עשרנים סלת מנחה
בלולה בשמן לאיל האחד: ותלתא עשרונין סולתא
מנחתא דפילא במשה לתורא חד ותרין עשרונין
סולתא מנחתא דפילא במשה לדכרא חד: יג ועשרון
עשרון סלת מנחה בלולה בשמן לכבש האחד

(י) עולת המוסף של כל שבת תיעשה בשבתו, ויהיו מוספים אלו על [מלבד] עלת התמיד ונסכה [ומנחת נסכיה] הקרבים מדי יום ביומו, וגם בשבתות:

קרבו מוסף ראש חודש

(יא) **ובראשי חדשיכם** תקריבו קרבנות עלה לה, שהם פרים בני בקר שנים, ואיל [כבש בן שנתיים] אחד, וכבשים בני שנה שבעה תמימים - שלמים ללא מום:

(יב) **ושלשה עשרנים סלת מנחה בלולה** [מעורבבת] בשמן בשיעור חצי ההין שהם ששה לוגים לפר האחד - לכל אחד משני הפרים, ושני עשרנים סלת מנחה בלולה [מעורבבת] בשמן בשיעור שליש ההין שהם ארבעה לוגים לאיל האחד:

(יג) **ועשרון עשרון סלת מנחה בלולה בשמן** לכבש האחד - ולכל כבש תביאו עשרון סולת

ביאור רש"י

מה מתמעט מ'בשבתו'

(י) **עלת שבת בשבתו**. משמע ולא עולת שבת זו בשבת אחרת, ודרשו רבותינו שאילולא נאמר מיעוט זה הרי שהמשמר [שעליו להקריב] לא הקריב קרבן מוסף בשבת זו, שומע אני - הייתי סבור לומר שמכיון שהקפיד הכתוב שיקריבו עולה לכל שבת ושבת, אם כך בדיעבד יקריב שתיים לשבת הבלוה לתשלומי שבת שעברה, לכך תלמוד לומר - מלמדנו הכתוב שמיעט ואמר בשבתו, ובכך מגיד לך שאם עבר יומו ולא הקריב, בלא קרבנו ואין לו תשלומים (ספרי קמז).
 מהו 'על' עולת התמיד
על עולת התמיד. בנוסף לעולת התמיד, כלומר שהכבשים האמורים כאן אלו קרבנות מוספין - נוספים, מלבד אותן שני כבשים המוזכרים למעלה (פסוק יג) **עולת התמיד**, ולא תאמר שמאחר וישנו קרבן אחר

ביום זה, שוב אין צורך בתמידים. ומה ששינה הכתוב במוספי שבת וכתב 'על עולת התמיד' [במקום 'מלבד' כפי שנקט ברוב הפרשה] מגיד - מלמדך הכתוב דבר נוסף, שהמוספין אין קרבין לכתחילה בכל זמן ביום שירצה אלא על גבי עולת הבוקר, דהיינו בזמן שבין שני התמידין (ספרי שס). וכן בקל המוספין - של ראש חודש (פסוק טו) ופסח (פסוק כד) שנאמר בהם לשון 'על עולת התמיד' בא שתלמוד זה שיקרבו בין שני התמידין, ומוספי המועדים למדים מפסח.

הנסכים האמורים כאן הם הקצונים בפרשת נסכים

(יב) **ושלשה עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן** לפר האחד. כך יביא לכל פר בנפרד שזהו כמשפט נסכי פה, שכן הן קצובין בפרשת נסכים שלשה לכל פר (לעיל טו טז-י) ולא שיביאו כן רק לפר אחד.

רש"י

תורה

ביאור המקרא

(יד) זאת עולת חודש בחדשו. שחס עזר יומו
 בטל קרצנו, ושוב אין לו תשלומין (ספרי קמה):
 (טו) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין
 לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, הכל כמו שמפורש
 במסכת שזועות (ג). ונשתנה
 שעיר ראש חודש, שנאמר בו
 לה, ללמדך שמכפר על שאין
 בו ידיעה לא צמחלה ולא
 בסוף, שאין מכיר צמחא
 אלא הקדוש צרוך הוא בלצד,
 ושאר השעירים למדין ממנו
 (שם טו). ומדרשו באגדה (שם
 ט"ז), אמר הקדוש צרוך
 הוא, הציאו כפרה עלי על
 שמעטתי את הירח: על
 עולת התמיד יעשה.
 כל הקרצן הזה: ונסכו.
 אין ונסכו מוסב על השעיר,
 שאין נסכים למטאת:

למנחה מעורבכת ברביעית ההין שמן, עלה ריח
 ניהח אשה לה' - ותוקטר כליל באש המזבח לנחת
 רות לפני ה':

(יד) וכן תנסכו על המזבח את נספיהם של עולות
 אלו, חצי ההין יין יהנה
 הנסך לפר - לכל אחד
 מהפרים, ושלישת ההין
 יין לאיל, ורביעת ההין
 לפכש יין - ולכל אחד
 מהכבשים רביעית ההין
 יין, זאת עלת ראש חודש
 בחדשו - בראש חודש
 שלו, וכן תעשו לכל ראשי
 חודשי השנה:

(טו) וכמו כן תקריבו בכל
 ראש חודש שעיר עזים
 אחד לחטאת לה', על
 עלת התמיד יעשה
 ונסכו - כל מוסף ראש
 חודש האמור יקרב מלבד
 עולת התמיד ומנחת
 נסכיה:

**עלה ריח ניהח אשה ליהוה:
 ועשרונא ועשרונא סולתא מנחתא
 דפילא במשח לאמרא חד עלתא
 לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם
 יי: ונספיהם חצי ההין
 יהיה לפר ושלישת ההין
 לאיל ורביעת ההין לפכש יין
 זאת עלת חודש בחדשו
 לחודשי השנה: ונספיהון פלגות
 הינא יהי לתורא ותלתות הינא**

לדכרא ורבעות הינא לאמרא חמרא דא עלת ריש
 ירחא באתחדותיה פן לכל רישי ירחי שתא:
 טו ושעיר עזים אחד לחטאת ליהוה על-עלת התמיד יעשה ונסכו:
 וצפיר בר עזי חד לחטאתא קדם יי על עלתא תדירא יתעביד ונספיה: ם

ביאור רש"י

הקדוש ברוך הוא בלבד ולכן נאמר בו לה, ושאר
 השעירים של מועדות למדין ממונו ומכפרים כמותו (שם
 ט). ומדרשו בדרך אגדה שלא באה ללמד הלכה,
 שבתחילה נבראו שני המאורות שוים, ואמרה הלבנה לפני
 הקב"ה אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד,
 והשיב לה לכו ומעטי את עצמך, והתרעמה על כך, ומכיון
 שבתחילת החודש ניכר מיעוטה ביותר, אמר הקדוש ברוך
 הוא ביום זה שניכר כל כך מיעוטה, הציאו פפרה עלי -
 בשבילי על שציערתיה ומיעוטי את הירח, ועל כן נאמר
 בשעיר ראש חודש לחטאת לה' וכביכול מכפרת עליו ב"ה
 (שם ע"א. חולין ט).

מוסף של ר"ח נעשה אחר תמיד של שחר
 על עלת התמיד יעשה. הציוי עולה על כל הקרבן
 הזה של ראש חודש, שיעשה אחרי תמיד של שחר (ולא
 רק על השעיר המוזכר בפסוק).
 ונסכו היינו נסכי העולות שבקרבן ר"ח
 ונסכו. גם נסכי העולות (שבפסוק יא) יעשו אחר התמיד, אמנם
 אין לפרש שנסכו מוסב על השעיר שבתחילת
 הפסוק, שאין נסכים לחטאת.

מה מתמעט מ'בחדשו'

(יד) זאת עלת חודש בחדשו. משמע בחדש שלו ולא
 עולת חודש זה בחדש אחר, ומלמדנו הכתוב
 שאם עבר יומו ולא הקריב בטהר קרבנו, ושוב אין לו
 תשלומין כלל בראש חודש אחר, אף שאינו יום שבתון ואין
 מניעה מלהקריב בו קרבנות שאינם חובת היום (ספרי קמה).

שעיר ר"ח על מה בא, ומדוע נאמר בו לה'

(טו) ושעיר עזים אחד לחטאת לה' וגו'. כל שעירי
 המוספין של ראשי חדשים ושל מועדות
 באין לפכש על טמאת מקדש וקדשיו - על הנכנס
 למקדש טמא בשוגג, או על האוכל קדשים בעוד טומאתו
 עליו, ומכל מקום אין כפרתם שוה, אלא הפל כמו שפירש
 במסכת שזועות (ג) בדברי רבי יהודה. ושמ שנינו שלכן
 נשתנה הלשון הנאמר בשעיר ראש חודש ממה שנאמר
 בשאר שעירי המועדים שנאמר בו לה', ללמדך שמוכשר
 על עון מקדש או קדשיו שאין בו ידיעה לא בתחלה
 ולא בפוף - שמעולם לא ידע שאסור לו להיכנס למקדש
 או לאכול קדשים, וגם לאחר שנכנס או אכל לא נודע לו
 שעשה עון בזה, נמצא שאין מכיר בחטא שחט אלא

פינחס ליום שישי

שנה

רש"י

תורה

ביאור המקרא

(יח) כֹּל מִלְאכַת עֲבוּדָה. אפילו מלאכה הנרכה לכם, כגון דבר האצד המותרת צחולו של מועד, אסורה ציום טוֹב (תו"כ ויקרא כג לו): (יט) פְּרִים. כנגד אצרהס, שנאמר (בראשית יח ז) וְאֵל הַפָּקֵר כִּן אֶצְרָהֶם: א"ל. כנגד אילו של יצחק: כבשים.

הג המצות ומוספיו
(טז) וּבַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן [-בחודש ניסן] בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם [-ביום הארבעה עשר] לַחֲדָשׁ, הוא יום הקרבת קרבן פסח ל'ה':

(יז) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם

[-וביום החמישה עשר] לַחֲדָשׁ הַזֶּה יהיה לכם חג, שְׁבַעַת [-שביעית] יָמִים מִצּוֹת יִאָכְלֶי:

(יח) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן

משבעת ימים אלו שהוא ט"ו ניסן, יהיה לכם מִקְרָא קֹדֶשׁ - זמן קדוש, כֹּל מִלְאכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ בוֹ, ואפילו מלאכה שהיא לצורך החג:

מוספי חג המצות

(יט) וְהִקְרַבְתֶּם

[-ותקריבון] ביום זה אִשָּׁה [-קרבן המוקטר באש] עֹלָה לַיהוָה, פְּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם, וְאַיִל אֶחָד, וְשִׁבְעָה כִבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה, וכל קרבנות אלו תְּמִימִם [-שלמים] ללא מום] יִהְיוּ לָכֶם:

(כ) וּמִנְחַתֶּם שֶׁל כֹּל

קרבנות אלו תהיה סֹלֶת בַּלֵּוִיָּה [-מעורבבת] בַּשֶּׁמֶן, שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינָיִם לָפָר [-לכל פר] וְשְׁנַיִם עֶשְׂרִינָיִם לְאַיִל תַּעֲשׂוּ אֵת הַמִּנְחָה:

(כא) עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סולת בלולה ברביעית ההין שמן תַּעֲשֶׂה לָכֶם הָאֶחָד, וכסדר הזה תעשה לְכֹל שְׁבַעַת הַכִּבְשִׂיִם:

ביאור רש"י

ט"ו בניסן אסור אף במלאכת דבר האבד

(יח) כֹּל מִלְאכַת עֲבֹדָה. 'מלאכה שהיא עבודה' שלא ניתן לעשותה בזמן אחר ומוכרחים לעשותה כעת, ומלמדנו שאפילו מִלְאכַת הַצְּרִיכָה לָכֶם, כגון מלאכת דָּבָר הָאָבֵד שאם לא יעשהו עכשיו יבוא לידי הפסד, הַמְתַּרְתָּ בְּחַלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, מכל מקום אֲסוּרָה בַּיּוֹם טוֹב (תורת כהנים ויקרא כג לו).

(יט) פְּרִים. כנגד אֶבְרָהִם שֶׁכִּשְׁבָּאוּ הַמֵּלָאכִים לְבֵיתוֹ נִאֲמָר בוֹ (בראשית יח ז) 'וְאֵל הַפָּקֵר כִּין אֶבְרָהִם'. א"ל. כנגד אילו שֶׁל יִצְחָק שֶׁקֵּרַב תְּמוֹרָתוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה.
כִּבְשִׂיִם. כנגד יַעֲקֹב אֲבִינוֹ, שֶׁנִּאֲמָר בוֹ (שם ל מ) 'וְהַכְּשִׁיִּים הִפְרִיד יַעֲקֹב'. בַּיּוֹסֵד - חיבורו שֶׁל רַבִּי מִשֶּׁה הַדְּרָשָׁן רֵאִיתִי דֹרֶשָׁה זֹאת.

פינחס ליום שישי

שנז

רש"י

תורה

ביאור המקרא

בְּנֵי בְקָר שְׁנַיִם, אֵיל אֶחָד, וְשִׁבְעָה כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:

(כח) וּמִנְחָתָם שֶׁל כָּל קִרְבָּנוֹת אֱלוֹ תִהְיֶה סֵלֶת בְּלוּלָה [-מעורבבת] בְּשֶׁמֶן, שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סוּלַת לַפָּר הָאֶחָד - לְכָל פֶּרֶ, וְשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד:

(כט) וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן סוּלַת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן תַּעֲשׂוּ לַפָּר הָאֶחָד, וְכֹסֶדֶר הַזֶּה תַּעֲשׂוּ לְכָל אֶחָד מִשְׁבַּעַת הַכִּבְשִׂים:

(ל) וְכֵן תִּקְרִיבוּ בְיָוֶם זֶה שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:

(לא) מִלֶּבֶד עֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתוֹ הַקְּרִיבוֹת כָּל יוֹם, תַּעֲשׂוּ בְיָוֶם זֶה גַם אֶת כָּל הַקְּרִבָּנוֹת הָאֵלֶּה, תְּמִימִם [-שלמים ללא מום] יִהְיוּ לָכֶם הֵם וְנִסְכֵיהֶם - וּמִנְחַת נִסְכֵיהֶם שֶׁל מוֹסְפֵי הַבְּכוֹרִים וְעוֹלַת הַתְּמִיד:

ראש השנה ומוספיו

כט (א) וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ - בְּרֵאשׁוֹן לַחֹדֶשׁ תִּשְׂרִי שֶׁהוּא הַשְּׁבִיעִי לְנִסְחָן הַרְאשׁוֹן לַחֲדָשִׁים, מִקְרָא קֹדֶשׁ [-זמן קדוש] יִהְיֶה לָכֶם, כָּל מַלְאָכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ בוֹ, יוֹם תְּרוּעָה [-יבכה] שֶׁל שׁוֹפֵר יִהְיֶה לָכֶם יוֹם זֶה:

(ב) וְעֲשִׂיתֶם [-ותקריבו] בְּיוֹם זֶה עֲלֵה לְרִיחַ נִיחָח לְה' - לְנַחַת רוּחַ לִפְנֵי ה' מִכֵּן שְׁצִיחָה עַל הַדָּבָר וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ, פֶּר בֶּן בְּקָר אֶחָד, אֵיל אֶחָד, וּכְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם - שְׁלָמִים לְלֹא מוֹם:

בְּנֵי־בְקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד

שִׁבְעָה כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה:

וּתְקַרְבוּן עֲלֵתָא לְאֵתְקַפְּלָא בְּרַעֲוָא

קָדָם יי תורין בְּנֵי תוֹרֵי תְרִין דְּכָר

חָד שִׁבְעָא אֲמַרִין בְּנֵי שָׁנָא: כח וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה

בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים

לְאֵיל הָאֶחָד: וּמִנְחָתָהוֹן סוּלַתָּא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָה תִּלְתָּא

עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא חָד תְּרִין עֶשְׂרוֹנִין לְדְכָרָא חָד: כט עֶשְׂרוֹן

עֶשְׂרוֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׂים: עֶשְׂרוֹנָא

עֶשְׂרוֹנָא לְאֲמַרָא חָד לְשִׁבְעָא אֲמַרִין: ל שְׁעִיר עִזִּים

אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: צְפִיר בַּר עִזִּין חָד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן:

לא מִלֶּבֶד עֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם

יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְכֵיהֶם: בַּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֶיהָ תַּעֲבֹדוּן

שְׁלָמִין יִהְיוּ לְכוֹן וְנִסְכֵיהוֹן: פ כט « וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי

בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מַלְאָכָת

עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: וּבִיְרֻחָא

שְׁבִיעָא בְּחַד לִירְחָא מְעַרְעַ קֹדֶשׁ יִהְיֶה לְכוֹן כָּל עֵיבִידַת

פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבֹדוּן יוֹמָא יִבְכָּא יִהְיֶה לְכוֹן: ג וְעֲשִׂיתֶם

עֲלֵה לְרִיחַ נִיחָח לִיהוָה פֶּר בֶּן־בְּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד

כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וְתַעֲבֹדוּן עֲלֵתָא

לְאֵתְקַפְּלָא בְּרַעֲוָא קָדָם יי תוֹר בַּר תוֹרֵי חָד דְּכָר חָד

היינות הבאים לנסכים יהיו תמימים

(לא) תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵיהֶם. מִכֵּן שֶׁהַסְּמִיךְ וְכֹלְלֵם יֵחַד 'תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם' לְיוֹנְסְכֵיהֶם מִשְׁמַע שֶׁכֶּשֶׁם שְׁצִרִיךְ שֶׁהַקְּרִבָּנוֹת יִהְיוּ תְּמִימִים - לְלֹא מוֹם, אָף הַיִּינוֹת הַבָּאִים לְנִסְכֵיהֶם יִהְיוּ תְּמִימִים - לְלֹא מוֹם, וּמֵהוּ

מוֹם בְּנִסְכֵים, לְמַדּוֹ רְבוּתֵינוּ (מנחות פז) מִכָּאן שֶׁהַיִּין שְׁהַנְעִלָה קְמַחִין - כְּמִין גִּרְגָרִים דְּקִים לְבָנִים הַדּוּמִים לְקַמַח שְׁעוּלִים עַל פְּנֵי הַיִּין פְּסוּל לְנִסְכֵים, שֶׁנֶּחֱשַׁב כְּעֵל מוֹם [ונרמז זאת בחג השבועות דווקא, כי מאז שכיח ומצוי לקלוקל ביין, מחום תקופת תמוז].

פינחס ליום שישי

שנט

רש"י

תורה

ביאור המקרא

(יא) מִלְבַּד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים. שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה צַנִּיט הַאֲמוּר צִחְרֵי מוֹת (ויקרא טו ט), שָׁגַס הוּא חֲטָאת: וְעוֹלֹת הַתְּמִיד. וּמִלְבַּד עוֹלַת הַתְּמִיד תַּעֲשׂוּ עוֹלוֹת הַלָּלוּ: וְנִסְכֵיהֶם. מוֹסֵף עַל הַמוֹסֵפִין הַכְּמוּזָיִן, וְעַל 'תַּעֲשׂוּ, וְהוּא לִשׁוֹן צִוּוּי, 'מִלְבַּד עוֹלַת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ תַּעֲשׂוּ אֶת אֱלֹהֵי וְנִסְכֵיהֶם. וְכֵן כֹּל 'וְנִסְכֵיהֶם' הַאֲמוּרִים כֹּל הַמוֹעֲדוֹת, חוּץ מִשֵּׁל קַרְבָּנוֹת הַחֵג, שְׁכֵל וְנִסְכָּה, וְנִסְכֵיהֶם, וְנִסְכֵיהֶם שְׁצֵהס מוֹסְפִים עַל הַתְּמִיד וְאִינָן לִשׁוֹן צִוּוּי, שְׁהִרִי נִסְכֵיהֶם שֶׁל מוֹסְפִין כְּמוֹזָיִן לַעֲמֹנָן כֹּל יוֹם וְיוֹם:

(יא) וְכֵן תִּקְרִיבוּ שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת מִלְבַּד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים - שְׁעִיר חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

סוֹלֵתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָ תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדְכָרָא חֵד: עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכַּפָּשִׁים: עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאִמְרָא חֵד לְשִׁבְעָא אִמְרִין:

מִלְבַּד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים וְעֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם: צְפִיר בַּר עִזִּין חֵד חֲטָאתָא בַּר מִחֲטָאת דְּכַפּוּרִיא וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהוֹן: ס שְׁבִיעֵי י"ב וּבְחֻמְשָׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יְהִיָּה לָכֶם כָּל-מִלְּאֲכַת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחֻגְתֶּם חֵג לַיהוָה שְׁבַעַת יָמִים: וּבְחֻמְשַׁת עֶשְׂרָא יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה מְעַרְע קֹדִישׁ יְהִי לְכוּן כָּל עֵיבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן וּתְחַגּוּן חֲגָא קָדָם יְיָ שְׁבַעָא יוֹמִין:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

חֲטָאת הַפְּנִימִית, וְתִקְרִיבוּ אֶת כָּל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים מִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ שֶׁל עוֹלָה זֹאת הַקְּרִבּוֹת כָּל יוֹם, וְכֵן אֶת נִסְכֵיהֶם שֶׁל עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים:

ביאור רש"י

שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה כֹּא בְנוֹסֵף לְשְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה כַּפְּנִים (יא) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלְבַּד חֲטָאת הַכַּפּוּרִים. שְׁעִיר חֲטָאת הַבֵּא לְמוֹסֵף שֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים הוּא מִלְבַּד שְׁעִיר יוֹם הַכִּיפּוּרִים הַנֶּעֱשֶׂה בְּצִנִּיט (שְׁדַמּוֹ נִכְנַס לְפָנָי וּלְפָנִים) הָאֲמוּר בְּפִרְשַׁת אַחְרֵי מוֹת (ויקרא טו ט), שָׁגַס הוּא בֵּא לַחֲטָאת [וּמִכְפָּר עַל דְּבָרִים אַחֲרֵי], כְּלוּמֵר, עֲשׂוּ אֶת שְׁעִיר חֲטָאת בְּנוֹסֵף לַחֲטָאת הַכַּפּוּרִים.

עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים הֵם בְּנוֹסֵף לְעוֹלַת הַתְּמִיד וְעֹלֹת הַתְּמִיד. וְאִי חֲחִיבּוּר נִמְשַׁכַּת לְמֵאמֵר 'מִלְבַּד' וְכֵאלֵינוּ נֵאמַר שׁוֹב וְ'מִלְבַּד עוֹלַת הַתְּמִיד', כְּלוּמֵר וּמִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד שְׁהִיא עוֹלָה תַּעֲשׂוּ עוֹלֹת הַתְּמִיד [הוֹסִיף אֶת חֲטָאת לַחֲטָאת, וְאֵת הָעוֹלוֹת לְעוֹלָה].

עַל אֵלּוֹ קַרְבָּנוֹת מוֹסֶבֶת תֵּיבַת 'וְנִסְכֵיהֶם' וְנִסְכֵיהֶם. שִׁינָה הַכְּתוּב לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שְׁאִינוֹ הַמִּשְׁךְ לְנֵאמַר לְמַעַל וְעוֹלַת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ, אֵלּא מוֹסֵב הוּא עַל הַמוֹסְפִין

עוֹלוֹת הַמוֹסְפִים הֵם בְּנוֹסֵף לְעוֹלַת הַתְּמִיד וְעֹלֹת הַתְּמִיד. וְאִי חֲחִיבּוּר נִמְשַׁכַּת לְמֵאמֵר 'מִלְבַּד' וְכֵאלֵינוּ נֵאמַר שׁוֹב וְ'מִלְבַּד עוֹלַת הַתְּמִיד', כְּלוּמֵר וּמִלְבַּד עֹלֹת הַתְּמִיד שְׁהִיא עוֹלָה תַּעֲשׂוּ עוֹלֹת הַתְּמִיד [הוֹסִיף אֶת חֲטָאת לַחֲטָאת, וְאֵת הָעוֹלוֹת לְעוֹלָה].

עַל אֵלּוֹ קַרְבָּנוֹת מוֹסֶבֶת תֵּיבַת 'וְנִסְכֵיהֶם' וְנִסְכֵיהֶם. שִׁינָה הַכְּתוּב לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שְׁאִינוֹ הַמִּשְׁךְ לְנֵאמַר לְמַעַל וְעוֹלַת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ, אֵלּא מוֹסֵב הוּא עַל הַמוֹסְפִין

עַל אֵלּוֹ קַרְבָּנוֹת מוֹסֶבֶת תֵּיבַת 'וְנִסְכֵיהֶם' וְנִסְכֵיהֶם. שִׁינָה הַכְּתוּב לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שְׁאִינוֹ הַמִּשְׁךְ לְנֵאמַר לְמַעַל וְעוֹלַת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ, אֵלּא מוֹסֵב הוּא עַל הַמוֹסְפִין

עַל אֵלּוֹ קַרְבָּנוֹת מוֹסֶבֶת תֵּיבַת 'וְנִסְכֵיהֶם' וְנִסְכֵיהֶם. שִׁינָה הַכְּתוּב לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שְׁאִינוֹ הַמִּשְׁךְ לְנֵאמַר לְמַעַל וְעוֹלַת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ, אֵלּא מוֹסֵב הוּא עַל הַמוֹסְפִין

עַל אֵלּוֹ קַרְבָּנוֹת מוֹסֶבֶת תֵּיבַת 'וְנִסְכֵיהֶם' וְנִסְכֵיהֶם. שִׁינָה הַכְּתוּב לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שְׁאִינוֹ הַמִּשְׁךְ לְנֵאמַר לְמַעַל וְעוֹלַת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ, אֵלּא מוֹסֵב הוּא עַל הַמוֹסְפִין

עַל אֵלּוֹ קַרְבָּנוֹת מוֹסֶבֶת תֵּיבַת 'וְנִסְכֵיהֶם' וְנִסְכֵיהֶם. שִׁינָה הַכְּתוּב לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שְׁאִינוֹ הַמִּשְׁךְ לְנֵאמַר לְמַעַל וְעוֹלַת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ, אֵלּא מוֹסֵב הוּא עַל הַמוֹסְפִין

עַל אֵלּוֹ קַרְבָּנוֹת מוֹסֶבֶת תֵּיבַת 'וְנִסְכֵיהֶם' וְנִסְכֵיהֶם. שִׁינָה הַכְּתוּב לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שְׁאִינוֹ הַמִּשְׁךְ לְנֵאמַר לְמַעַל וְעוֹלַת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ, אֵלּא מוֹסֵב הוּא עַל הַמוֹסְפִין

עַל אֵלּוֹ קַרְבָּנוֹת מוֹסֶבֶת תֵּיבַת 'וְנִסְכֵיהֶם' וְנִסְכֵיהֶם. שִׁינָה הַכְּתוּב לְשׁוֹנוֹ לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שְׁאִינוֹ הַמִּשְׁךְ לְנֵאמַר לְמַעַל וְעוֹלַת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ, אֵלּא מוֹסֵב הוּא עַל הַמוֹסְפִין

ביאור המקרא

תורה

רש"י

מוספי חג הסוכות

מוספי חג הסוכות רבים ממוספי שאר המועדות, וביומו הראשון קרבים בו י"ג פרים לעומת פר אחד או שני פרים בשאר המועדות, והם מתמעטים מיום ליום בפר אחד ליום, עד שביום השביעי קרבים שבעה פרים. וכן נתרבו במנין האילים שהם שנים ליום, לעומת מוספי שאר המועדות שאין בהם אלא איל אחד. וכן קרבים בהם י"ד כבשים כל יום, לעומת שבעה כבשים

שבשאר המועדות.

(יג) וְהִקְרַבְתֶּם [-ותקריבו] ביום הראשון של החג עֵלָה, אֵשֶׁה [-קרבו] העולה באש לריח ניחח לָהּ, פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹ, אֵילִם שָׁנָיִם, וּכְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשְׂרֹ, תְּמִימִם יְהִיּוּ - ושלמים ללא מום יהיו כל קרבנות אלו:

(יד) וּמִנְחַתֶּם תִּהְיֶה סֹלֶת בָּלוּלָה [-מעורבבת] בַּשֶּׁמֶן, שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנָיִם לָפֶר הָאֶחָד, וּכְסֹדֵר הַזֶּה תַעֲשׂוּ לְשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹ הַפָּרִים, וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנָיִם סֹלֶת תַעֲשׂוּ לְאֵיל הָאֶחָד, וּכְסֹדֵר הַזֶּה תַעֲשׂוּ לְשְׁנֵי הָאֵילִם:

(טו) וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן תַעֲשׂוּ לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד, וּכְסֹדֵר הַזֶּה תַעֲשׂוּ לְכָל אֶחָד מֵאַרְבַּעַה עֶשְׂרֹ הַכְּבָשִׂים:

(טז) וּכְמוֹ כֵן תִּקְרִיבוּ בְיוֹם זֶה שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת, וּיקרבו כל קרבנות אלו מִלֶּבֶד עֲלֵת הַתְּמִיד וּמִנְחַתֶּהּ וּנְסִכָּהּ: (יז) וּבְיוֹם הַשְּׁנֵי שֶׁל הַחֵג תִּקְרִיבוּ פָּרִים בְּנֵי בָקָר שָׁנָיִם עֶשְׂרֹ, אֵילִם שָׁנָיִם, וּכְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשְׂרֹ תְּמִימִם - שלמים ללא מום:

(יח) וּמִנְחַתֶּם וּנְסִכָּיהֶם שֶׁל מוֹסְפִים אֵלּוּ, לְפָרִים לְאֵילִם

נקוד על וא"ו

ביאור רש"י

כְּנֶגֶד שְׁבָעִים אֲמוֹת כִּי נח [ארבע עשרה מיפת, שלושים מחם, ועשרים ושש משם], וסדר הקרבתם הוא באופן שמיים השני ואילך הם מִתְּמַעְטִים וְהוֹלְכִים, וזה סימן

הפרים המרמזים לאומות מתמעטים והולכים (יח) וּמִנְחַתֶּם וּנְסִכָּיהֶם לְפָרִים. סך כל פְּרֵי הַחֵג שֶׁהִקְרִיבוּ לְמוֹסֵף שְׁבָעִים הֵם לְרִמּוֹ

ביאור המקרא

תורה

ביאור המקרא

החג תקריבו פרים עשרה, אילים שנים, וכבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם - שלמים ללא מום:

(כח) ושעיר עזים חטאת אחד תקריבו ביום זה, ויקרבו כל קרבנות אלו מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספה:

(כד) מנחתם ונספיהם של אילים ולכבשים, יהיו במספרם כמשפט האמור לעיל (ס) בכל אחד מהם: (כה) ושעיר עזים אחד חטאת תקריבו ביום זה, ויקרבו כל קרבנות אלו מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספה:

(כו) וביום החמישי של החג תקריבו פרים תשעה, אילים שנים, וכבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם - שלמים ללא מום: (כז) ומנחתם ונספיהם של מוספים אלו, לפרים אילים ולכבשים, יהיו במספרם כמשפט האמור לעיל (ס) בכל אחד מהם: (לא) ושעיר עזים חטאת אחד תקריבו ביום זה, ויקרבו כל קרבנות אלו מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיה:

(כט) וביום הששי של החג תקריבו פרים שנים, אילים שנים, וכבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם - שלמים ללא מום:

(ל) ומנחתם ונספיהם של מוספים אלו, לפרים אילים ולכבשים, יהיו במספרם כמשפט האמור לעיל (ס) בכל אחד מהם: (לא) ושעיר עזים חטאת אחד תקריבו ביום זה, ויקרבו כל קרבנות אלו מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיה:

(לב) וביום השביעי של החג תקריבו פרים שבעה, אילים שנים, וכבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם - שלמים ללא מום: (כז) ומנחתם ונספיהם של מוספים אלו, לפרים אילים ולכבשים, יהיו במספרם כמשפט האמור לעיל (ס) בכל אחד מהם:

(לג) וביום השביעי של החג תקריבו פרים שבעה, אילים שנים, וכבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם - שלמים ללא מום:

(לד) וביום השביעי של החג תקריבו פרים שבעה, אילים שנים, וכבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם - שלמים ללא מום:

פְּרִים עֶשְׂרֵה אֵילִם שְׁנַיִם כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: וּבְיוֹמָא דְכָרִין תָּרִין אֲמַרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבָּעָא עָשָׂר שְׁלָמִין: כִּד מְנַחְתָּם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכַבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: מְנַחְתְּהוֹן וְנִסְפֵיהוֹן לְתוֹרִין לְדְכָרִין וּלְאֲמַרִין בְּמִנְיַנְיָהוֹן כְּדָחִזִי: כֹּה וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָ מִלְּבַד עַל־תְּתִיד מְנַחְתָּה וְנִסְפָּה: וְצִפִּיר בַּר עִזִּין חֵד חֲטָאתָ בַּר מַעֲלַת תְּדִירָא מְנַחְתָּה וְנִסְפָּה: ם

כו וביום החמישי פרים תשעה אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם: וביומא חמישאה תורין תשע דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין: כז ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט: ומנחתהוון ונספיהוון לתורין לדכרין ולאמרין במניניהוון כדחזי: כח ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספה: וצפיר חטאתא חד בר מעלת תדירא ומנחתה ונספה: ם כט וביום הששי פרים שמנה אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם: וביומא שתיתאה תורין תמניא דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין: ל ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט: ומנחתהוון ונספיהוון לתורין לדכרין ולאמרין במניניהוון כדחזי: לא ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיה: וצפיר חטאתא חד בר מעלת תדירא מנחתה ונספה: ם לב וביום השביעי פרים שבעה אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימם:

פינחס ליום שישי

שסג

רש"י	תורה	ביאור המקרא
<p>(לה) עצרת תהיה לכם. עלזרים צעשיית מלאכה (חגיגה יט.). דבר אחר, עלזרת, עלזרו מלאכה, מלמד שטעון לינה (ספרי קנא). ומדרשו צאגדה (סוכה נה:), לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד שצעים אומות, וכשצאין ללכת, אמר להם המקום, צקשה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכס: (לו) פר אחד איז אחד. אלו כנגד ישראל [שהם אחד להקדוש צרוך הוא]. התעכבו לי מעט עוד. ולשון חזה הוא זה, כצנים הנפטרים מאציהם והוא אומר להם קשה עלי פרידמכס, עכבו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו', כדאיתא צמסכת סוכה (נה:). וצמדש רצי תנחומא (סי"ז), למדה תורה דרך ארץ, שמי שיש לו אכסנאי, יום ראשון מאכילו</p>	<p>(לג) ומנחתם ונספחם של מוספים אלו, לפריים לפריים ולפריים, יהיו במספרם כמשפטים האמור לעיל (ש) בכל אחד מהם: (לד) ושער עזים חטאת אחד תקריבו ביום זה, ויקרבו כל קרבנות אלו וביום מא שבועה תורין דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעא עשר שלמין: לג ומנחתם ונספחם לפריים לאילם ולכבשים במספרם כמשפטים: ומנחתהון ונספיהון לתורין לדכרין ולאמרין במנניהון פדחזי להון: לד ושער חטאת אחד מלבד עלת התמיד מנחתה ונספה: וצפיר חטאתא חד פר מעלת תדירא</p>	<p>ביאור המקרא (לה) ביום השמיני ליום הראשון של חג הסוכות, עצרת [-עצירה] ממלאכה תהיה לכם, כל מלאכת עבודה לא תעשו: (לו) והקרבנות עליה אישה [-קרבן העולה באש] ריח ניחח לה, פר אחד, איז אחד, וכבשים בני שנה שבעה תמימים - שלמים ללא מום:</p>

מנחתה ונספה: ם מפטיר לה ביום

השמיני עצרת תהיה לכם כל-מלאכת עבודה לא תעשו: ביום מא תמינאה פנישין תהי לכוך כל עיבדת פולחן לא תעבדון: לו והקרבנתם עליה אישה ריח ניחח ליהוה פר אחד איז אחד פני-שנה שבעה תמימים: ותקרבון

חסר יו"ד

ביאור רש"י

הם כנגד בני ישראל [שקם אחד - עם מיוחד להקדוש ברוך הוא]. [רבינו חזון לבאר את לשון 'עצרת' לפי 'מדרש אנדה' המובא לעיל] וזהו שאומר לעם ישראל 'עצרת תהיה לכם', כלומר, עצרו והתעבבו לי מעט עוד. ולשון המורה על הקבה הוא זה, שהמשיל אותם כצנים הנפטרים [-נפרדים] מאביהם והוא אומר להם הגם שעלינו להיפרד, מכל מקום קשה עלי פרידתכם, אנה עכבו עימי עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה גדולה לעבדיו משך כמה ימים, ליום אחרון אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה [-דווקא, שאין הנאתי מריבוי הסעודה, אלא] כדי שאהנה ממך [מההמצאות אתך יחד] [כו'] פדאיתא פמסכת ספד (נה:), ואף כאן ביום עצרת נצטוו להקריב קרבן מועט, להראות שעיקר הנאתו מכך שעם ישראל מתעכבים עימו יום נוסף ושוהים עמו יחד ולא מריבוי הקרבנות. ובמדרש רבי תתחומא (סי"ז) ישנו נוסף מדוע פרי החג מתמעטים והולכים עד שבשמיני עצרת נתמעטו לגמרי ונשאר רק אחד, כאן לפודה תורה דרך ארץ - הנהגה הניאותה לבני אדם בדרך המוסר, שמי שיש לו אכסנאי [-אורח] ועליו להאכילו, ביום ראשון להתאכנסותו מאכילו

מהו 'עצרת'
 (לה) עצרת תהיה לכם. עצרת מלשון עצורים בעשיית מלאכה - היו מנועים מלעשות מלאכה (חגיגה יח.) ומתיישב היטב עם סיוע הפסוק 'כל מלאכת עבודה לא תעשו'. דבר אחר, עצרת, מלשון עצרו - התעכבו מלעשות מירושלים, מלמוד ששמיני עצרת טעון לינה בירושלים במוצאי יו"ט, והנמצא בירושלים בשמיני עצרת, אפילו כשלא הקריב קרבן בו ביום חייב ללון שם במוצאי יום טוב לכבוד הרגל, ורק למחרת בבוקר יחזור לביתו (ספרי קנא). ובדרך ארץ אגדה שלא באה ללמד הלכה, לפי שכל ימות הרגל היו עם ישראל בירושלים והקריבו הרבה קרבנות ואת מוספי החג שמכוונים כנגד שבעים אמות ומהם נשפעים כל העולם כדלעיל (פסוק יח), וכשצאין לדעת לבתיהם אמר להם המקום, פבקשה מכם התעכבו עוד יום אחד, ועשו לי סעודה קטנה - מעט קרבנות (כדלעיל פסוק הבא) פרי שאהנה רק מכם שקרבן זה מכוון כנגד ישראל בלבד (סוכה נה:).
 הדיבור הבא הוא המשך לקודם
 (לו) פר אחד איז אחד. בהמות אלו הקרבות אחת אחת

רש"י	תורה	ביאור המקרא
<p>פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו צפר זמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, פומת והולך פפרי החג: (לט) אלה תעשו לה' הקלוג לחונה: לבד מנדריכם. חס צאתם לידור קרנות זרגל, מלוא היא צידכם, או נדריס או נדבות שנדרתם כל השנה מקריצוס זרגל, שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדרי ונמצא עובר צבל תאחר (ספרי קנב): ל (א) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין, דברי רבי ישמעאל (ספרי קנב), לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת</p>	<p>לז) מנחתם ונספיהם של מוספים אלו, צפר צאי וצבאים, יהיו במספרם כמשפט האמור לעיל (ש) בכל אחד מהם: לח) ושעיר עזים חטאת אחד תקריבו ביום זה, ויקרבו כל קרבנות אלו מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספה: לט) את כל קרבנות חובה אלה תעשו לה' במועדיכם, לבד מנדריכם ונדבתיכם - חוץ מקרבנות נדר או נדבה, שאם נדרתם אותם בזרגל מצוה עליכם להקריבם בו, וכן אם נדרתם אותם בכל ימות השנה עליכם להקריבם בזרגל, וכן תעשו לעלתיכם ולמנחתיכם ולנספיהם ולשלימיכם: ל (א) ויאמר [ו-ואמר] משה אל בני ישראל,</p>	<p>עלתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי תור חד דבר חד אמרין בני שנא שבועא שלמין: לז מנחתם ונספיהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפט: מנחתהון ונספיהון לתורא לדכרא ולאמרין במנניהון פדחזי: לח ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספה: וצפיר חטאתא חד פר מעלת תדירא ומנחתה ונספה: לט אלה תעשו ליהוה במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנספיהם ולשלימיכם: אלין תעבדון קדם יי בזמניכון ונדבתיכון לעלותכון ולמנחתכון ולנספיהון ולנספיהון: ל א ויאמר משה אל בני ישראל</p>

ביאור רש"י

באתם ליד ולנדוב קרבנות בימי הרגל שהם ימי
 שמחה, מנחה היא בידכם שכן יהיה שולחנו מלא כל
 טוב, ופירט הכתוב עוד 'לעולותיכם' וגו' ללמדך דבר נוסף,
 אז - אם יש לכם נדרים או נדבות שגדלתם משך קל
 השנה, מצוה שתקריבום בעת עלייתכם לרגל, ומצוה זו
 אינה חיוב אלא עצה טובה היא, שמו יקשה לו להזר
 ולעלות לירושלים ולתקריב נדריו ונשיתאחר
 מלהקריבו שלושה רגלים נמצא עובר בלאו המפורש
 בתורה 'בל תאחר' - 'כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר
 לשלמו' ולכן יקריבם בזמן הרגל שאז עולה ושוהה
 בירושלים ויצא ידי נדרו (ספרי קנב).

פסוק זה מפסיק בין פרשה זו לזו שאחריה
 ל (א) ויאמר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה
 ה' את משה. פירש הכתוב שמשא אמר
 כמו שנצטוה - אף שפשיטא שאמר כמו שנצטוה, כדי
 להפסיק בין הענין של הקרבנות, לענין של נדרים
 ושבועות דלהלן, דברי רבי ישמעאל (ספרי קנב), וכונתו
 היא לפי שעד כאן הובאו בפסוקים רק דבריו של מקום
 בענין הקרבנות ולא מצינו שנאמרו לישראל, ופרשת

פטומות שהן יקרות ביותר, למקר מאכילו דגים שהם
 זולים יותר, למקר מאכילו צפר שהם זולים
 מן הדגים, למקר מאכילו קטניות, למקר מאכילו
 ירק, שבכל יום שהאורח מתעכב הריהו נחשב יותר
 כאחד מבני הבית ופחות צריך לכבדו בדברים חיצוניים
 ולכן פוחת והולך עד שנותן לפניו מאכל ככל בני
 הבית בשם שמצאנו בספרי הקהג שנתמעטו עד היום
 השמיני שבו הקריבו רק פר אחד שזהו השיעור הרגיל
 של קרבנות.

מה באה למעט תיבת 'אלה'

לט) אלה תעשו לה' במועדיכם. קרבנות 'אלה' הן
 דבר הקצוב לחובה - מספרם קצוב וחובה
 להביאם ביום טוב, ובא למעט נדרים ונדבות שאין להם
 קצבה, ואין חובה להקריבם בימי החג אע"פ שבדרך כלל
 הרבו נדרים ונדבות בימי החג.
 מצוה להקריב נדרים ונדבות בזרגל
 לבד מנדריכם ונדבתיכם לעולותיכם
 ולמנחתיכם ולנספיהם ולשלימיכם. הזכיר
 הכתוב נדרים ונדבות עם קרבנות החובה, ללמדך שאם

פינחס ליום שישי

שסה

<p>ביאור המקרא</p> <p>כָּכֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוְּהָ ה' אֶת מֹשֶׁה בַּעֲנִין קַרְבְּנוֹת הַתְּמִידִים וְהַמוֹסָפִים הָאֲמֹרִים לַעֲלֹל:</p>	<p>תורה</p> <p>כָּכֵל אֲשֶׁר-צִוְּהָ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכֵל דִּי פְקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה:</p>	<p>רש"י</p> <p>נדריס מתחלת דצורו של משה (פסוק ב), הולך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל, שאם לא כן, יש צמשמע שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדריס התחיל דצרו:</p>
--	--	---

קס"ח פסוקים, לחל"ק סימן, ואל"י פלה"ו סימן. ומפטירין ויד ה' היתה, במלכים א' פרק י"ח:

חסלת פרשת פינחס

ביאור רש"י

את פרשת נדריס, שאם לא נאמר כן, יש צמשמע שלא אמר להם מקום לטעות שמשה לא אמר את פרשת הקרבנות לישראל מיד כשנאמרה לו, לכן קודם שפתח בה הצדקה הפסיק תחלה, ולומר שאחר דברי המקום חזר משה ואמר פרשה זו [-של קרבנות] וישראל ורק אח"כ אמר לישראל

הפטרה לפרשת פנחס כשחל קודם שבעה עשר בתמוז (מלכים א' יח מז - יט כא)

[וכשחל אחר שבעה עשר בתמוז מפטירין הפטרת מטות 'דברי ירמיהו']

מו ויד-יהוה היתה אל-אליהו וישנם מתניו וירץ לפני אחאב עד-באכה יזרעאלה: יט א ויגד אחאב לאיזבל את כל-אשר עשה אליהו ואת כל-אשר הרג את-כל-הנביאים בחרב: כ ותשלח איזבל מלאך אל-אליהו לאמר בחד יעשון אלהים וכה יוספון פירכעת מחר אשים את-נפשך פנפש אחד מהם: ג וירא ויקם וילך אל-נפשו ויבא באר שבע אשר ליהודה וינח את-נערו שם: ד והוא-הלך במדבר דרך יום ויבא וישב תחת רתם אחת אחד וישאל את-נפשו למות ויאמר א רב עתה יהוה קח נפשי כי לא טוב אנכי מאבתי: ה וישכב וישן תחת רתם אחד והנה-זה מלאך נגע בו ויאמר לו קום אכול: ו ויפט והנה

מראשתיו ענת רצפים וצפתת מים ויאכל וישת וישב וישכב: ז וישב מלאך יהוה א שנית ויגע-בו ויאמר קום אכל פי רב ממוך הדרך: ח ויקם ויאכל וישתה וילך בכח א האכילה ההיא ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים חרב: ט ויבא-שם אל-המערה וילן שם והנה דבר-יהוה אליו ויאמר לו מה-לך פה אליהו: י ויאמר קנא קנאתי ליהוה א אלהי צבאות פירעזבו בריתך בני ישראל את-מוזבחתיך הרסו ואת-נביאיך הרגו בחרב ואותר אני לבדי ויבקשו את-נפשי לקחתה: יא ויאמר צא ועמדת בחר לפני יהוה והנה יהוה עבר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני יהוה לא ברוח יהוה ואחר

הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ יְהוָה: יב וְאַחַר
הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחַר הָאֵשׁ
קוֹל דִּמְמָה דִקָּה: יג וַיְהִי אֶפְשָׁמַע אֱלֹהֵיו
וַיִּלֵּט פָּנָיו בְּאֹדְרֹתָיו וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד פֶּתַח
הַמְּעָרָה וְהִנֵּה אֱלֹהֵיו קוֹל וַיֹּאמֶר מִה־לָּךְ
פֹּה אֱלֹהֵינוּ: יד וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה
אֱלֹהֵי צְבָאוֹת פִּי־עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ
הָרְגוּ בַחֶרֶב וְאוֹתָר אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקָשׁוּ
אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: טו וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֱלֹהֵי לָךְ שׁוּב לְדַרְכְּךָ מִדְּבַרְהָ דַמְשָׁק
וּבֹאֵת וּמְשַׁחֵת אֶת־חֹזְאֵל לְמַלְךְ עַל־
אַרְם: טז וְאֵת יְהוּא בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח
לְמַלְךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֱלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטָן
מֵאַבְל מְחֹלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתֶּיךָ:

יז וְהָיָה הַנִּמְלֵט מִחֶרֶב חֹזְאֵל יָמִית יְהוּא
וְהַנִּמְלֵט מִחֶרֶב יְהוּא יָמִית אֱלִישָׁע:
יח וְהַשְׂאֲרָתִי בְיִשְׂרָאֵל שְׁבַעַת אֲלָפִים
כָּל־הַבְּרָפִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשַׁק לוֹ: יט וַיִּלְךְ מִשָּׁם
וַיֵּצֵא אֶת־אֱלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטָן וְהוּא הָרִשׁ
שְׁנַיִם־עָשָׂר צָמָדִים לָפָנָיו וְהוּא בְּשָׁנִים
הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֱלֹהֵיו אֱלֹהֵי וַיִּשְׁלַךְ אֹדְרֹתָיו
אֱלֹהֵיו: כ וַיַּעֲזֹב אֶת־הַבְּקָר וַיֵּרֶץ אַחֲרֵי
אֱלֹהֵיו וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה־נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי
וְאֶלְכָה אַחֲרֵיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי
מִה־עֲשִׂיתִי לָךְ: כא וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח
אֶת־צָמָד הַבְּקָר וַיִּזְבַּחְהוּ וּבְכָלִי הַבְּקָר
בְּשֶׁלֶם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן לָעָם וַיֵּאכְלוּ וַיִּקָּם
וַיִּלְךְ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיו וַיִּשְׂרַתְהוּ: פ

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך, יצ"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום.

רע"ב	משניות (אהלות פט"ו)	רע"ב
<p>סנסק (פ"א מ"ג). ואידי דעני למתני טבליים, הדך תניא הכא:</p>	<p>א סגוס עבה וכפת עבה, אינן מביאין את הטמאה, עד שיהו גבוהין מן הארץ פותח טפח. קפולין זו על גבי זו, אינן מביאות את הטמאה, עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח. טבליים של עץ זו על גב זו אינן מביאות את הטמאה, עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח.</p>	<p>(א) סגוס עבה. הך ממניין פירשנוה לעיל צפרק הניח</p>

ביאור המשנה

חלל טפח. ואולם כסתות קפולין [-מקופלים] זו על גבי זו, אינן מביאות את הטמאה עד שכלל הפחות תהא הכסות העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח, שבאופן זה היא נחשבת לאוהל, ואם יש תחתיה מת וכלים נטמאים הכלים משום אוהל המת. ואף שהבגדים שתחתיה ממעטים את חללה, מכל מקום מאחר שהם גופים נפרדים אינם מבטלים ממנו תורת אוהל. [דין זה כבר נשנה לעיל (פ"א מ"ג), וחזר ונשנה כאן אגב הדינים נוספים שנאמרו בסמוך בעניינן].

טבליים [-לוחות] של עץ המונחות זו על גב זו, אינן מביאות את הטמאה, עד שתהא העליונה גבוהה מן הארץ לכל הפחות פותח טפח, שבאופן זה

אהלות פרק טו
בפרק זה יבוארו אופנים שונים של אוהלים ומחיצות, ודין גולל הקבר:

משנה א

המשנה מבארת דין אוהל שעוביו ממלא את חללו:
סגוס [-בגד צמר] **עבה** מאד, **וכפת** [-וקורה] **עבה**, שהצד העליון של עוביים גבוה טפח מן הארץ, אינן מביאין את הטמאה - אם יש תחתיהם מת וכלים, אין הכלים נטמאים משום אוהל המת, עד שיהו גבוהין מן הארץ בשיעור שיהיה תחתיהם חלל פותח טפח. ואין העובי העליון נחשב בפני עצמו לאוהל, משום שכל עובי הסגוס והקורה הוא גוף אחד, וצריך שיהיה תחת כולו

פינחס ליום שישי

שסז

רע"ב

משניות

רע"ב

ואם היו ש"ל שיש. אפילו עליונה גזוהה מן הארץ טפח לא חשיבי אוהל להביא את הטומאה, כיון דהתחתונה ממעטת את האויר לפי שהן נחשבות כארץ. אבל טבלאות של עץ אינן חשבות כקרקע בזמן שהעליונה גזוהה מן הארץ טפח, אף על פי שהתחתונה ממעטת את האויר, העליונה מביאה את הטומאה: (ב) טבליות ש"ל עיין. שהן סמוכות זו אל זו וכל אחת מהן גזוהה מן הארץ טפח ונוגעות בקרנותיהן כל אחת בחצותה שאזלה, ודרך קרני הטבלאות שאין צרצון טפח, הלכך כלים שחמת הראשונה שהטומאה תחתיה, טמאים, ושחמת השניה טהורים: הנוגע בשניה טמא טומאת שבעה. ואף על גז דמין

ואם היו ש"ל שיש, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויורדת: ב טבליות של עץ שהן נוגעות זו בזו בקרנותיהם והן גבוהות מן הארץ פותח טפח, טמאה תחת אחת מהן, הנוגע בשניה, טמא טמאת שבעה, פלים שתחת הראשונה טמאים, ושתחת השניה טהורין. השלחן אינו מביא את הטמאה, עד שיהא בו רבוע בפותח טפח: מפניו, הריבוע חוץ ומונע הטומאה מלעבור לחוץ:

זכרון קמח (משנה ג) כלים הנוגעים צמת וכלים בכלים טמאים טומאת שבעה, השלישי צין אדם צין כלים טמאים טומאת ערב, הא תנן הסם (משנה א) אין האוהל מתחשב, הלכך טבלא שהטומאה תחתיה אינה מן המנין: עד שיהא בו ריבוע בפותח טפח. כמין תיבה פרוצה שיש לה ארבע דפנות היו עושים לשלחן, שהשלחן יושב עליה, ואותה תיבה פרוצה קרוי ריבוע. ופעמים שהשלחן זולט ויואל חוץ מאותו ריבוע טפח או פחות או יותר, והשתא קאמר דנריך שיהא השלחן זולט חוץ מאותו ריבוע צפותו טפח, דמה שצמח הריבוע אינו מנטרף. ואם טומאה נמי צמח הריבוע

ביאור המשנה

היא נחשבת לאוהל, ואם יש תחתיה מת וכלים נטמאים הכלים משום אוהל המת. ואף שהטבליות שתחתיה ממעטים את חללה, מכל מקום מאחר שהם גופים נפרדים אינם מבטלים ממנו תורת אוהל. ואם היו טבליות ש"ל שיש מונחות זו על גב זו, אף שהעליונה גבוהה מן הארץ טפח, מכל מקום אינה נחשבת לאוהל, וטמאה שתחתיה בוקעת ועולה ומטמאת את מה שעליה כנגדה בלבד, וכן בוקעת ויורדת ומטמאת את מה שתחתיה כנגדה בלבד. ואינה מביאה את הטומאה לצדדים, מכיון שטבליות השיש שתחתיה נחשבים כקרקע ומבטלים את חללה, והרי הן כגל של אבנים ועפר המונח באוהל, ולא כטבליות עץ שנחשבות לכלים הנמצאים באוהל ואינן מבטלות את חללו. ויש מפרשים, שדווקא טבליות עץ לא מממעטות את החלל, משום שהן מקבלות טומאה, ודבר טמא אינו חוצץ מפני טומאת אוהל, אולם טבליות של שיש שאינן מקבלות טומאה חוצצות מפני הטומאה, וממעטות את אוהל המת):

משנה ב

המשנה מבארת דין העברת טומאה בטבליות הנוגעות זו בזו:

טבליות [לוחות] ש"ל עין שהן נוגעות זו בזו בקרנותיהם - ולפי שאין בקרנות שיעור טפח נמצא שאין במקום החיבור ביניהן רוחב טפח, ועל כן אינן מצטרפות לאוהל אחד, והן גבוהות מן הארץ פותח טפח שהוא שיעור אוהל, אם נמצאת טמאה תחת אחת מהן, הנוגע בטבלא השניה טמא טמאת שבעה כדין טמא מת שנעשה אב הטומאה. שכן הטבלא הראשונה שהטומאה תחתיה נטמאת משום שמאחלה על הטומאה, והיא חוזרת ומטמאת את הטבלא השניה הנוגעת בה, והשניה חוזרת ומטמאת את כל הנוגע בה. ואף ששינוי

לעיל (פ"ט מ"ג) שאמנם כלים שנגעו בכלים שנגעו במת נטמאים טומאת שבעה, אולם אדם או כלים הנוגעים בהם אינם נעשים אלא ראשון לטומאה ונטמאים טומאת ערב בלבד, מכל מקום הרי שינוי שם (משנה א) שלשיטת חכמים האוהל עצמו אינו נמנה כדבר בפני עצמו בסדר העברת הטומאה, אלא נחשב הוא וחללו לטומאה אחת עם המת. נמצא שהטבלא שתחתיה המת אינה שניה לסדר העברת הטומאה אלא היא כמת עצמו, והטבלא השניה הנוגעת בה נעשית כמותה כדין כלי הנוגע במת שנעשה כמותו, ועל כן היא מטמאת את הנוגע בה טומאת שבעה. ויש מפרשים, שרוחב טפח באוהל נצרך רק כדי להביא את הטומאה על הכלים שתחתיו, אך כדי להביא את הטומאה על עצמו די בכל שהוא, ועל כן הטבלא השניה ממשיכה את טומאת האוהל שתחת הטבלא הראשונה, ומביאה את הטומאה על עצמה, והרי היא ככלי שנטמא באוהל המת שנטמא את הנוגע בו טומאת שבעה. וכן הפ"ים שתחת הטבלא הראשונה טמאים טומאת שבעה, שהרי היא אוהל המת ומביאה את הטומאה לכל אשר תחתיה, ואולם הכלים שתחת הטבלא השניה טהורין, שהרי אין תחתיה טומאה, ומאחר שאין בחיבורה לטבלא הראשונה שיעור טפח אינה מצטרפת אליה להיחשב כאוהל אחד.

הדרך היא להניח את דף השולחן על תיבה פרוצה, שיש לה ארבע דפנות ללא תחתית וללא כיסוי, ונקראת 'ויבוע'. ולפעמים בולט דף השולחן מחוץ לדפנות התיבה טפח או פחות או יותר. המשנה מבארת דין בליטה זו לענין התפשטות הטומאה שתחתיה לכל צדדיה:

בליטת דף השולחן שמחוץ לריבוע שטומאה נמצאת תחתיו, אינו מביא את הטמאה לכל צדדיו כדין אוהל, עד שיהא בו רבוע בפותח טפח - עד שיבלוט מחוץ

רע"ב

משניות

רע"ב

(ג) חביות. שוחט הרבה של חביות, זו אחר זו חו על זו: שהן יושבות על שוליהן. ופיהן למעלה: או מוצות על צדיהן. ופיהן מן הלד: באויר. גבינה או נחלר: בפותח טפח. צרוח טפח נוגעו זו צו: טומאה בוקעת ועולה. לצדין קמי לה. דמוטות על זדיהן אפילו כנגד הטומאה אין טמא אלא מה שמתיהן ועל גביהן, אבל מה שמתוך טהור, כיון דאין כלי חרס מיטמא מגבו על מה שצמחו מליל, ומה שאינו כנגד הטומאה אפילו שמתיהן ועל גביהן טהור. וציושנות על שוליהן אפילו על מה שצמחו אין מלילות, כיון שאין הפסק

מאזיר תוכו לאזיר שחולה לו, וחצית עממה נטמאה ונטמאו כל כלים שצמחה ואפילו שלא כנגד הטומאה, כדלמרינן טעמא צסוק פרק כוורת: במה דברים אמורים בטהורות. דכיון דטהורות הן, דמו לטבולות של שיש שהתחמוטות סותמות את חלל טפח וטומאה צוקעת ועולה: אבל אם היו טמאות. אפילו אין גבוהות מן הארץ, העליונות שגבוהות מן הארץ טפח מציאות את הטומאה, שאין התחמוטות סותמות כיון דטמאות, מידי דהוה אקפולין זו על זו וטבולות זו על זו: או גבוהות מן הארץ פותח טפח מציאות את הטומאה,

ג חביות שהן יושבות על שוליהן או מטות על צדיהן, באויר, והן נוגעות זו בזו בפותח טפח, טמאה תחת אחת מהן, טמאה בוקעת ועולה, בוקעת ויוצרת. במה דברים אמורים, בטהורות. אבל אם היו טמאות או גבוהות מן הארץ פותח טפח, טמאה תחת אחת מהן, תחת כלם טמא:

ביאור המשנה

הטומאה ומביאה לצדדים. ואף שתחת החביות העליונות יש יותר מטפח, מכל מקום אין המקום שתחתיהן נעשה אוהל, מכיון שהחביות התחתונות ממלאות חלל זה. ומאחר שאין הטומאה יכולה להיכנס לתוכן, נמצא שאין לטומאה חלל טפח להתפשט בו, והרי הן כטבולות של שיש המונחות זו על זו, ששנינו לעיל (משנה 6) שהתחתונה מבטלת תורת אוהל מהחלל שתחת העליונה.

ואולם כל זה אמור בחבית המוטה על צידה, אך בחבית היושבת על תחתיה ואינה מוקפת צמיד פתיל, אם יש טומאה תחתיה נטמא כל תוך החבית, מכיון שאוירה מעורב עם אויר שמעליה, ומאחר שהטומאה בוקעת לאויר שמעליה כנגדה, הרי היא חוזרת ומטמאת אף האויר שכנגדה בתוך החבית, ונטמא כל מה שבתוכה כדין כלי חרס המטמא מאוירו [כמבואר לעיל (פ"ט מ"ט)] בחבית היושבת על שוליהן.

במה דברים אמורים שהחביות התחתונות מבטלות מהחלל תורת אוהל, בחביות פהרות, שכן מאחר שהן מצילות על תוכן נמצא שאין לטומאה חלל טפח להתפשט בו. אבל אם היו חביות טמאות, או שהיו החביות התחתונות גבוהות מן הארץ פותח טפח, אם נמצאת טמאה תחת אחת מהן, תחת כלם טמא. שכן דבר טמא אינו חוצץ מפני הטומאה, ונמצא שחביות אלו אינן מצילות על תוכן, ומעתה יש מתחת החביות העליונות חלל בשעור אוהל שהטומאה מתפשטת בו. ואין התחתונה ממעטות מחלל זה, אלא הן ככסות המקופלות זו על גבי זו, ששנינו בהן לעיל (משנה 6) שאין התחתונות מבטלות את האוהל שמתחת לעליונה. ומכיון שהחביות כולן נוגעות זו בזו ברוחב טפח, מתחברות כולן לאוהל אחד, וטומאה הנמצאת תחת אחת מהן מביאה את הטומאה תחת כולן. וכל שכן כאשר יש טפח תחת החביות התחתונות, שכל האויר שתחתיהן נעשה אוהל המת, ומתפשט טומאתו בכל החביות אפילו שהן טהורות:

לריבוע שעליו הוא מונח לכל הפחות בשיעור טפח, אבל בפחות מטפח אין בו שיעור אוהל. ודף השולחן הנמצא מעל הריבוע אינו מצטרף לבליטה שמחוץ לריבוע להשלים את שיעורה, מכיון שדפנות הריבוע חוצצים בין חללו לחלל שמתחת לבליטה. [ואף שאין כלי חוצץ מפני הטומאה, מכל מקום הריבוע חוצץ מפני הטומאה, מכיון שאינו מחובר לדף השולחן, ובפני עצמו אינו נחשב לכלי מכיון שהוא פרוץ]. וכן אם נמצאת טומאה בתוך הריבוע מבפנים, דפנות הריבוע חוצצות מפניה ומונעות ממנה מלהתפשט תחת הבליטה שמצידן השני, אם אין בבליטה שיעור טפח. [אך אם יש בה שיעור אוהל, מתפשטת הטומאה שבתוך הריבוע החוצה דרך הדפנות למקום שמתחת לבליטה, שכן מאחר שאין לה שום פתח לצאת דרכו הרי היא בוקעת לאוהל הסמוך לה, לפי שדרך טומאה לצאת, כמבואר לעיל (פ"ד מ"ב)]:

משנה ג

המשנה מבארת דין אוהל בחביות חרס הסדורות בשורות זו אחר זו, ובקומות זו על גבי זו:

הרבה קומות של שורות של חביות, שהן יושבות על שוליהן [תחתיתן] ופיהן למעלה, או שהן מוצות על צדיהן ופיהן בצד, ואינן תחת גג אלא מונחות באויר העולם בגינה או בחצר, והן נוגעות זו בזו בפותח טפח - מקום נגיעתם הוא ברוחב טפח, ונמצא שכולן מתחברות לאוהל אחד, אם נמצאת טמאה תחת אחת מהן, הטמאה בוקעת ועולה ומטמאת את כל הנמצא מעליה, וכן בוקעת ויוצרת ומטמאת את כל הנמצא תחתיה, חוץ ממה שנמצא בתוך החביות, שאינו נטמא אף כשהוא כנגד הטומאה, לפי שאין הטומאה יכולה להיכנס לתוכן, שהרי אין כלי חרס מיטמא מגבו, והרי הן מצילות על תוכן, [כמבואר לעיל (פ"ט מ"ט)] בכורות המוטה על צידה]. ואולם כל מה שאינו כנגד הטומאה טהור, שכן מאחר שאין מתחת לחביות התחתונות חלל טפח, אין כאן אוהל המאהיל על

פינחס ליום שישי

שסט

רע"ב	משניות	רע"ב
<p>לְטוֹמָאָה: בְּלַיִם שְׂבַחְצִין. הַכְּלִי שְׁעַס הַטוֹמָאָה צְמוֹךְ הַמְמַיְלָה: אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתַח טַפַּח. שֵׁשׁ שֵׁס חֲלָל רַחֵב טַפַּח: וְאִם לֹא הָיוּ הַהוֹרִים. הַכְּלִים שְׂצַמְנָן. אֲנֵל צִית מִיֵּהָ טַמָּא: (ה) חֲצִצּוֹ מֵאַרְצוֹ. שְׂכִיסָה קַרְקַעִית הַצִּית צְנַסְרִים אוֹ יִרְעוֹת: זַוְמָאָה בַּחְצִין. אֲפִילוּ יֵשׁ צוֹ טַפַּח עַל טַפַּח צְרוּס טַפַּח: בְּלַיִם שְׂבַבִּית טַמָּאִים. כְּנִיב שְׂהוּא קָמוּר מַחַת הַצִּית, דַּמְנָן לַעֲלֵל צַפְרִק ג' (מִשְׁנָה ו'), יֵשׁ צוֹ פּוֹתַח טַפַּח וְאִין צִיֵּלְתָמוּ פּוֹתַח טַפַּח, טוֹמָאָה צְמוֹכָה הַצִּית טַמָּא, טוֹמָאָה צְרוּס הַצִּית מִה שְׂצַמְנָן טַפַּח:</p>	<p>לְטוֹמָאָה: בְּלַיִם שְׂבַחְצִין. הַכְּלִי שְׁעַס הַטוֹמָאָה צְמוֹךְ הַמְמַיְלָה: אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתַח טַפַּח. שֵׁשׁ שֵׁס חֲלָל רַחֵב טַפַּח: וְאִם לֹא הָיוּ הַהוֹרִים. הַכְּלִים שְׂצַמְנָן. אֲנֵל צִית מִיֵּהָ טַמָּא: (ה) חֲצִצּוֹ מֵאַרְצוֹ. שְׂכִיסָה קַרְקַעִית הַצִּית צְנַסְרִים אוֹ יִרְעוֹת: זַוְמָאָה בַּחְצִין. אֲפִילוּ יֵשׁ צוֹ טַפַּח עַל טַפַּח צְרוּס טַפַּח: בְּלַיִם שְׂבַבִּית טַמָּאִים. כְּנִיב שְׂהוּא קָמוּר מַחַת הַצִּית, דַּמְנָן לַעֲלֵל צַפְרִק ג' (מִשְׁנָה ו'), יֵשׁ צוֹ פּוֹתַח טַפַּח וְאִין צִיֵּלְתָמוּ פּוֹתַח טַפַּח, טוֹמָאָה צְמוֹכָה הַצִּית טַמָּא, טוֹמָאָה צְרוּס הַצִּית מִה שְׂצַמְנָן טַפַּח:</p>	<p>וּאֲפִילוּ טַהוֹרוֹת, כִּיּוֹן לְנוֹגְעוֹת זֶה צְרוּחֵן טַפַּח נַחֲשָׁוֹת כּוֹלֵן כְּאוֹהֵל אֶחָד: (ד) שְׂחַצְצוֹ. שְׁעֵשָׂה צוֹ מַמַּיְלָה: מִן הַצְדָּדִין. שְׂהִירְעוֹת וְהַנְסָרִים נַחוּנוֹת כַּנְגַד הַכְּתִלִּים שֶׁל הַצִּית: אִזּוֹ מִן הַקְּרוֹרוֹת. שְׂנַחוּנוֹת מַחַת תַּקְרַת הַצִּית: בְּלַיִם שְׂבַחְצִין הַהוֹרִים. יִרְעוֹת וְנַסְרִים מוֹלְלִים, וְנַחֲשָׁוִים כְּכִלִּים שְׁעַל הַגֵּג וְכְכִלִּים שְׁמוֹךְ לְכוֹתֵל: בְּלַיִם שְׂבַבִּית טַמָּאִים. דַּמְנָן חֲזִינָה לְטוֹמָאָה, מִיַּדֵּי דְהוּוֹה אֲכִלִּי חֲרַס הַמוֹקֵף לְמִיד פְּתִיל, דַּחַס טוֹמָאָה צְרוּס מַנְלֵל עַל מַה שְׂצַמְנָן, וְאִם טוֹמָאָה צְמוֹכָה אִין לְמִיד פְּתִיל</p>
<p>ד בֵּית שְׂחַצְצוֹ בְּנִסְרִים אוֹ בִירְעוֹת מִן הַצְדָּדִים אוֹ מִן הַקְּרוֹרוֹת, טַמָּאָה בְּבֵית, בְּלַיִם שְׂבַחְצִין הַהוֹרִים. טַמָּאָה בַּחְצִין, בְּלַיִם שְׂבַבִּית טַמָּאִין. בְּלַיִם שְׂבַחְצִין, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתַח טַפַּח, טַמָּאִים. וְאִם לֹא, טַהוֹרִים: דַּחְצְצוֹ מֵאַרְצוֹ, טַמָּאָה בַּחְצִין, בְּלַיִם שְׂבַבִּית טַמָּאִים. טַמָּאָה בְּבֵית, בְּלַיִם שְׂבַחְצִין, אִם יֵשׁ בְּמִקְוֵין טַפַּח עַל טַפַּח עַל רוּם טַפַּח, טַהוֹרִים. וְאִם לֹא, טַמָּאִין.</p>		

ביאור המשנה

הַנְּמַצָּא בּוֹ נִטְמָא מִשּׁוּם אוֹהֵל הַמַּת. וְאִם לֹא - וְאִם אִין פּוֹתַח טַפַּח מֵעֵבֶר לְמַחֲצִיחָה, הַכְּלִים הַהוֹרִים, מִכִּיּוֹן שְׂמִקּוּם זֶה שְׂבוּ הֵם מִצְוִיִּים יַחַד עִם הַטוֹמָאָה אִין בּוֹ שִׁיעוֹר אוֹהֵל וְאִינוּ נַעֲשֶׂה אוֹהֵל הַמַּת. אוֹלַם שְׂאֵר הַבֵּית נַעֲשֶׂה אוֹהֵל הַמַּת, וְאִין מוֹעִילָה הַמַּחֲצִיחָה לְחִצּוֹן מִפְּנֵי הַטוֹמָאָה מִלְּהַתְּפַשֵּׁט לְתוֹכּוֹ, לְפִי שְׂסוּף הַטוֹמָאָה לְצִאת דְּרוֹכּוֹ. אֲךָ אִין הַטוֹמָאָה מִתְּפַשֵּׁט חוֹזֵרָה מֵהַבֵּית אֶל מֵעֵבֶר לְמַחֲצִיחָה, שְׂכָן לַעֲנִין זֶה מוֹעִילָה הַמַּחֲצִיחָה, לְפִי שְׂאִין סוּף הַטוֹמָאָה שְׂבַבִּית לְצִאת דֶּרֶךְ מִקּוּם זֶה:

משנה ה

הַמְּשַׁנָּה מִבְּאֵרֵת דִּין בֵּית שְׂבַסְמוֹךְ לְתַחְתּוֹתָיו חוֹלֶקֶת מַחֲצִיחָה אֶת גּוֹבְהוֹ עַל פְּנֵי כּוֹל:

בֵּית שְׂחַצְצוֹ מֵאַרְצוֹ - שְׂנַעֲשֶׂתָהּ בּוֹ מַחֲצִיחָה מִנְּסָרִים אוֹ מִירְעוֹת מֵעַל קַרְקַעִיתוֹ כְּכֹל אֲרַכּוֹ וְרַחְבּוֹ, אִם נִמְצְאָה טַמָּאָה בַּחְצִין - בֵּין הַמַּחֲצִיחָה לְאַרְץ, בְּלַיִם שְׂבַבִּית טַמָּאִים, מִכִּיּוֹן שְׂכֹל הַבֵּית נַעֲשֶׂה אוֹהֵל הַמַּת, וְאִין הַמַּחֲצִיחָה מוֹעִילָה לְחִצּוֹן עַל הַבֵּית מִפְּנֵי הַטוֹמָאָה, מִשּׁוּם שְׂסוּפָה לְצִאת דְּרוֹכּוֹ, כְּמַבּוֹאֵר לַעֲלֵל (מִשְׁנָה ד). וְאֲפִילוּ בְּאוֹפֵן שִׁישׁ בֵּין הַמַּחֲצִיחָה לְאַרְץ גּוֹבֵה טַפַּח, נִטְמָאִים כְּלִים שְׂבַבִּית, וְכַפִּי שְׂשִׁנִּינוּ לַעֲלֵל (פ"ג מ"ו) בְּבִיב [-תַּעֲלֵה] שְׂתַחַת קַרְקַע הַבֵּית, שִׁישׁ בְּחֲלָלוֹ פּוֹתַח טַפַּח וְהוּא מַכּוּסָה, שְׂאִם יֵשׁ טוֹמָאָה בְּתוֹכּוֹ הַבֵּית טַמָּא. וְאִם נִמְצְאָה טַמָּאָה בְּבֵית, בְּלַיִם שְׂבַחְצִין - הַנְּמַצְאִים בֵּין הַמַּחֲצִיחָה לְאַרְץ, אִם יֵשׁ בְּמִקְוֵין - בְּחֲלָל שְׂבִין הַמַּחֲצִיחָה לְאַרְץ, טַפַּח עַל טַפַּח עַל רוּם [-גּוֹבֵה] טַפַּח, הַכְּלִים הַהוֹרִים, מִכִּיּוֹן שְׂחֲלָל זֶה נַחֲשָׁב כְּאוֹהֵל בְּפְנֵי עֲצֻמוֹ. וְאִם לֹא - אִם אִין גּוֹבֵה טַפַּח בֵּין הַמַּחֲצִיחָה לְקַרְקַע, טוֹמָאָה הַבֵּית בּוֹקַעַת אֶת הַמַּחֲצִיחָה וְהַכְּלִים שְׂתַחְתּוֹהָ טַמָּאִין, כַּפִּי שְׂשִׁנִּינוּ לַעֲלֵל (סג) בְּכִיב שְׂתַחַת הַבֵּית, שְׂאִם יֵשׁ טוֹמָאָה בְּבֵית וְיֵשׁ בְּכִיב פּוֹתַח טַפַּח הַכְּלִים שְׂבַתּוֹכּוֹ הַהוֹרִים, וְאִם אִין בּוֹ פּוֹתַח טַפַּח הַכְּלִים שְׂבַתּוֹכּוֹ טַמָּאִים. וְאִם שְׂשִׁנִּינוּ לַעֲלֵל (מִשְׁנָה ד) בְּמַחֲצִיחָה

משנה ד

הַמְּשַׁנָּה מִבְּאֵרֵת דִּין בֵּית שִׁישׁ בְּתוֹכּוֹ מַחֲצִיחוֹת:

בֵּית שְׂחַצְצוֹ בְּנִסְרִים - שְׁעֵשׂוּ בְּתוֹכּוֹ מַחֲצִיחָה שֶׁל נְסָרִים, אִזּוֹ בִירְעוֹת - אוֹ שְׁעֵשׂוּ בְּתוֹכּוֹ מַחֲצִיחָה שֶׁל יִרְעוֹת, וְהַעֲמִידוּ אֶת הַמַּחֲצִיחָה מִן הַצְדָּדִים - כַּנְגַד כְּתִלֵּי הַבֵּית וְסַמוּךְ לָהֶם, אִזּוֹ שְׂהִנַּחוּ אֶת הַמַּחֲצִיחָה מִן הַקְּרוֹרוֹת - תַּחַת קְרוֹרוֹת הַתַּקְרָה, אִם נִמְצְאָה טַמָּאָה בְּבֵית וְנַעֲשֶׂה אוֹהֵל הַמַּת, בְּלַיִם שְׂבַחְצִין - שְׂבִין הַמַּחֲצִיחָה לְבִין כּוֹתֵל הַסַּמוּךְ לָהּ אוֹ בִּינָה לְבִין הַתַּקְרָה, הַהוֹרִים, מִכִּיּוֹן שְׂהַמַּחֲצִיחָה נַחֲשָׁבֶת כְּכוֹתֵל אוֹ כְּתַקְרַת הַבֵּית, וְהַמִּקּוּם שְׂמַעֲבֵרָה הַשְּׁנִי נַחֲשָׁב כְּמַחוּץ לְבֵית. [וְאִם שְׂאִין בֵּין הַמַּחֲצִיחָה לְכוֹתֵל הַסַּמוּךְ לָהּ חֲלָל טַפַּח, מְכַל מִקּוּם הַכְּלִים הַמַּצְוִיִּים שֵׁם טַהוֹרִים. וְאִם שְׂנַתְּבֵאֵר לַעֲלֵל (פ"ו מ"ד) שְׂרַק אוֹהֵל מִצִּיל מִפְּנֵי הַטוֹמָאָה, אֲךָ כְּלֵי הַנְּמַצָּא בְּחֲלָל כּוֹתֵל שְׂאִין בּוֹ פּוֹתַח טַפַּח אִינוּ נִיצוֹל מִפְּנֵי הַטוֹמָאָה שְׂבַבִּית, מְכַל מִקּוּם מֵאַחֵר שִׁישׁ מַחֲצִיחָה עַל פְּנֵי כּוֹתֵל הַבֵּית אוֹ עַל פְּנֵי תַקְרָתוֹ, נַחֲשָׁב הַמִּקּוּם שְׂמַעֲבֵר לְמַחֲצִיחָה כְּחֹדֵר בְּפְנֵי עֲצֻמוֹ].

וְאִם נִמְצְאָה טַמָּאָה בַּחְצִין - בֵּין הַמַּחֲצִיחָה לְבִין כּוֹתֵל הַסַּמוּךְ לָהּ אוֹ בִּינָה לְבִין הַתַּקְרָה, בְּלַיִם שְׂבַבִּית טַמָּאִין - נִטְמָאִים, וְאִין הַמַּחֲצִיחָה מוֹעִילָה לְחִצּוֹן מִפְּנֵי הַטוֹמָאָה, שְׂלֹא תַתְּפַשֵּׁט לְתוֹךְ הַבֵּית, שְׂהִירֵי סוּפָה לְצִאת דְּרוֹכּוֹ, וְעַל כֵּן כֹּל הַבֵּית נַעֲשֶׂה אוֹהֵל הַמַּת. [וְהִירֵי זֶה כְּמוֹ שְׂנַתְּבֵאֵר לַעֲלֵל (פ"ח מ"ו) בְּכִלֵּי הַמוֹקֵף צְמִיד פְּתִיל, שְׂאִם שְׂמִצִּיל עַל תּוֹכּוֹ מִפְּנֵי טוֹמָאָה שְׂמַחוּצָה לוֹ, מְכַל מִקּוּם אִינוּ מִצִּיל מִפְּנֵי טוֹמָאָה שְׂבַתּוֹכּוֹ שְׂלֹא תַטְמָא אֶת הָאוִיר שְׂמַחוּצָה לוֹ].

וְבִאוּפֵן זֶה שְׂהַטוֹמָאָה נִמְצְאָה בֵּין הַמַּחֲצִיחָה לְכוֹתֵל אוֹ בִּינָה לְבִין הַתַּקְרָה, בְּלַיִם שְׂבַחְצִין - הַנְּמַצְאִים מֵאַחֲרֵי הַמַּחֲצִיחָה יַחַד עִם הַטוֹמָאָה, אִם יֵשׁ שָׁם בְּחֲלָל שֶׁל מִקּוּם זֶה פּוֹתַח טַפַּח [-טַפַּח עַל טַפַּח בְּגוֹבֵה טַפַּח], הִירֵי הֵם טַמָּאִים, שְׂכָן נַעֲשֶׂה מִקּוּם זֶה נַעֲשֶׂה אוֹהֵל בְּפְנֵי עֲצֻמוֹ וְכֹל

רע"ב

משניות

רע"ב

שארצו של בית כמודה. כשאין זו פומה טפח: (ו) **טומאה בפנים**. במקום המזן: שכנגד היציאה. מקום פנוי יש כרוחב אמה מן הפתח עד כותל שכנגדו, שנכנסים ויוצאים דרך שם להוציא המזן ולהכניס. וכלים שנכנסו מקום הפנוי טמאים, מידי דהוה אטומאה במלך כלים שצבית טמאים: טומאה בחוץ. היינו במקום הפנוי מן הפתח עד כותל שכנגדו: כלים שבפנים. במקום המזן: אם יש במקומן טפח על טפח ברום טפח מהורים ואם לאו טמאים. דמלך נמי אט טומאה צבית כלים שנכנסו

שְׁאֲרֵצוֹ שֶׁל בַּיִת פְּמוּהוּ עַד הַתְּהוֹם:
וּ בַּיִת שֶׁהוּא מְלֵא תְּבִין וְאֵין בֵּינוֹ לְבֵין הַקְּוֹרוֹת פּוֹתַח טַפַּח, טַמְאָה בַּפְּנִים, פְּלִים שֶׁפְּנָגְדָּה יִצְיָאָה טַמְאִים.
טַמְאָה בְּחוּץ, פְּלִים שֶׁבַּפְּנִים, אִם יֵשׁ בְּמִקּוֹמָם טַפַּח עַל רוֹם טַפַּח, טְהוּרִים. וְאִם לֹא, טַמְאִים.
אִם יֵשׁ בֵּין תְּבִין לְקוֹרוֹת פּוֹתַח טַפַּח, בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף טַמְאִים: ז' בַּיִת

שאין במקומן טפח טמאים: ואם יש בין התבן וקורות פותח טפח. לא נחטל המזן ההוא ליחס כמלך והרי הוא כשאר חפצים שצבית, ואין מזל על מה שנכנסו זין יש במקומו טפח זין אין במקומו טפח: (ז) **וכן כרי של תבואה**, שצטלו: אפילו טומאה בצד הכלים. שהיטה הטומאה צמח הגל, וכלים שם סמוכים לטומאה צמח הגל אצל אינן נוגעים בטומאה: טומאה בוקעת ועולה. ומה שנזדה טהור. ואם יש במקום הטומאה טפח על טפח ברום טפח, הרי הוא נקצר סמוס ומטמא כל סביבו:

שְׁמֵלָאוֹ עֶפֶר אוֹ צְרוּרוֹת, וּבְטָלוֹ, וְכֵן כְּרִי שֶׁל תְּבֹאָה, אוֹ גֵל שֶׁל צְרוּרוֹת, אֶפְלוֹ כְּגֵלוֹ שֶׁל עֶבֶן, וְאֶפְלוֹ טַמְאָה בְּצַד הַפְּלִים, טַמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיוֹרְדַת:

ביאור המשנה

עובי הכותל ששינו בהם לעיל (פ"ו מ"ד), שכל שאין במקומם פותח טפח הרי הם נחשבים כנמצאים בתוך הבית. אולם אם יש בין התבן לקורות התקרה פותח טפח, ונמצאת הטומאה במקום הפנוי, וכלים בתוך התבן, בין כף - בין שיש במקום הכלים שיעור אוהל, ובין כף - ובין שאין במקומם שיעור אוהל, הרי הם טמאים, שכן מאחר שיש מעל התבן שיעור אוהל המחובר לחלל המקום הפנוי שבבית, אין התבן בטל להיחשב כמחיצה, אלא הוא כשאר החפצים שבתוך הבית שאינם מצילים על מה שבתוכם. [ואף שאוהל שבתוך הבית מציל על כלים שבתוכו, כמבואר לעיל (פ"ד מ"ב) במגדל שבתוך הבית, מכל מקום מכיון שסתם תבן דעתו לפנותו, אין על חללו שם אוהל לחצוץ מפני טומאת הבית]:

שעל פני הכותל והתקרה, שאפילו שאין פותח טפח בין המחיצה לתקרה או בינה לכותל אין הכלים המצויים שם נטמאים מטומאת הבית, מכל מקום במחיצה שעל קרקע הבית נטמאים כלים שתחתיה, מכיון שארצו של בית פמוהו עד התהום, כל עוד אין בחלל שתחתיו שיעור פותח טפח של אוהל. [מקור דין זה הוא מכפילות לשון הכתוב (מנזר י"ז), 'כל הבא אל האהל, וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים' (ספרי מקח קט)]:

משנה ו

המשנה מבארת דין בית שתבן ממלא אותו משני צדדיו ובאמצעותו חלל פנוי:

בַּיִת שֶׁהוּא מְלֵא כוּלוֹ בְּתִבִין, מַלְבַּד כְּרוּחַב אַמָּה לְכָל אַרְכּוֹ מֵהַפֶּתַח עַד לְכוֹתֵל שְׁכַנְגְּדוֹ, שְׁדַרְכוּ נִכְנָסִים וְיוֹצֵאִים כְּדִי לְהוֹצִיא וּלְהַכְנִיס אֶת הַתְּבִין לְבֵית, וְאֵין בֵּינוֹ - [בין התבן] לְבֵין הַקְּוֹרוֹת שֶׁל הַתְּקֵרָה פּוֹתַח טַפַּח, אִם נִמְצְאָה טַמְאָה בַּפְּנִים - בְּתוֹךְ הַתְּבִין, בְּפְלִים הַנִּמְצְאִים בְּמִקּוֹם הַפְּנוּי שֶׁפְּנָגְדָּה יִצְיָאָה, טַמְאִים, מִכֵּיוֹן שֶׁכֵּל מִקּוֹם זֶה נִעֲשֶׂה אוֹהֵל הַמֵּת, וְאִפִּילוֹ שִׁישׁ בְּמִקּוֹם הַטּוּמְאָה טַפַּח עַל טַפַּח אֵין מַחֲצִיטַת הַתְּבִין מוֹעִילָה לְחֲצוֹץ עַל הַבֵּית מִפְּנֵיהֶ, לְפִי שְׁסוּף טוּמְאָה לְצֵאתָ, כְּמִבּוּאָר לְעִיל (מנז"ד).
וְאִם נִמְצְאָה טַמְאָה בְּחוּץ - בְּמִקּוֹם הַפְּנוּי שֶׁמִן הַפֶּתַח עַד לְכוֹתֵל שְׁכַנְגְּדוֹ, בְּפְלִים שֶׁבַּפְּנִים - שְׁבִתוֹךְ הַתְּבִין, אִם יֵשׁ בְּמִקּוֹמָם חֲלָל טַפַּח עַל רוֹם טַפַּח, הַרִי הֵם טְהוּרִים, מִכֵּיוֹן שֶׁנִּחְשַׁב מִקּוֹמָם לְאוֹהֵל בְּפְנֵי עֲצֻמוֹ, וְאֵינוֹ חֶלֶק מֵהָאוֹהֵל שְׁבוּ נִמְצְאָה הַטּוּמְאָה. וְאִם לֹא - וְאִם אֵין בְּמִקּוֹמָם חֲלָל טַפַּח עַל טַפַּח כְּשִׁיעוֹר אוֹהֵל, הַרִי הֵם טַמְאִים. [ואינם ככלים הנמצאים בין המחיצה לכותל, ששינו בהם לעיל (סג) שהם טהורים אפילו כשאין במקומם שיעור אוהל, אלא הרי הם ככלים הנמצאים בתוך

משנה ז
 המשנה מבארת מהם הדברים המבטלים מהחלל שם אוהל:
בַּיִת שֶׁמְלֵא עֶפֶר אוֹ צְרוּרוֹת - אַבְנִים קִטְנוֹת, וּבְטָלוֹ - וְבִיטֵל בְּדַעְתּוֹ אֶת הָעֶפֶר אוֹ הַצְּרוּרוֹת לְקַרְקַע הַבֵּית, וְיֵשׁ בְּתוֹךְ הָעֶפֶר טוּמְאָה וְכִלִּים, וְכֵן כְּרִי שֶׁל תְּבֹאָה הַנִּמְצָא תַּחַת אוֹר הָעוֹלָם וְבִיטְלוֹ לְקַרְקַע, וְיֵשׁ בְּתוֹכוֹ טוּמְאָה וְכִלִּים, אוֹ גֵל שֶׁל צְרוּרוֹת שְׁבִיטְלוֹ לְקַרְקַע וְיֵשׁ בְּתוֹכוֹ טוּמְאָה וְכִלִּים, אֶפְלוֹ כְּגֵלוֹ שֶׁל עֶבֶן - אִפִּילוֹ שֶׁלֹּא בִיטֵל אֶת הַטּוּמְאָה לְגַלּ לְהַשְׁאִירָה בְּתוֹכוֹ לְעוֹלָם, אִלָּא בְּדַעְתּוֹ לְפָנוּתָהּ מִשָּׁם, כִּשֶׁם שֶׁפִּינוּ אֶת עֶבֶן מֵהַגֵּל שֶׁהִקִּימוּ עֲלֵיו [ככתוב (יט"ז ט) וְיִקְיָמוּ עֲלָיו גֵּל אֲבָנִים גְּדוּלִין] לְאַחַר שֶׁסְּקִלוּהוּ בַּעֲוֹן מַעֲלָתוֹ בְּתָרֵם, וְהִבְיָאוּהוּ לְקִבּוּרָה, כִּכֵּל אוֹפְנִים אֵלּוֹ אֵין מִקּוֹם זֶה נִחְשָׁב לְאוֹהֵל, וְאֶפְלוֹ אִם טַמְאָה נִמְצְאָה בְּצַד הַפְּלִים סָמוּךְ לָהֶם, טַמְאָה בּוֹקְעַת וְעוֹלָה, בּוֹקְעַת וְיוֹרְדַת, וְאֵינָה

פינחס ליום שישי

שעא

רע"ב	משניות	רע"ב
למסקוף של פתח המערה. והני מילי, חזר הקצר דמסימא מחימא, חזל מת זעלמא מופס ארבע אמות לטומאה: גולל לקבר. כיסוי על פתח הקבר: אלא בנגד הפתח. של הקבר. והנוגע בקצה המונח מן לקבר, טהור: עשה ראשה גולל לקבר. והרי היא עומדת על הקבר כמו חילן. הנוגע ממנה בארבע טפחים סמוך לקבר, טמא משום גולל, ומארבע ולמעלה טהור:	ח חצר הקבר, העומד בתוכה טהור, עד שיהא בה ארבע אמות, פדברי בית שמאי. בית הלל אומרים, ארבעה טפחים. קורה שעשאה גולל לקבר, בין עומדת בין מטה על צדה, אין טמא אלא כנגד הפתח. עשה ראשה גולל לקבר, אין טמא אלא עד ארבעה טפחים.	(ח) חצר הקבר. חזר המוקפת מארבע רוחותיה ארבע מערות של קצרות: טהור עד שיהא בה ארבע אמות. כל זמן שיש בה ארבע אמות טהור העומד בה. אכל פחותה מארבע אמות, טמא העומד בה. ואם אין שם אלא שלש מערות משלש רוחות ורוח רביעית של חזר פחותה לאויר העולם, אפילו אינו מרוחק מפתח המערה אלא כל שהוא, טהור, וזכזכ שלא יגע

ביאור המשנה

הה"ל חולקים ואומרים, אף בחצר שיש בה ארבעה טפחים בלבד לא גזרו חכמים טומאה, והעומד בתוכה טהור. אך חצר הפחותה מארבעה טפחים, בטילה למערות הקבורה, והעומד בתוכה נטמא.

[שנינו בתוספתא (פט"ו ה"ו), שאין זה אלא בחצר המוקפת במערות קבורה מארבע רוחותיה, אך אם היא מוקפת במערות רק משלש רוחותיה, וצידה הרביעי פתוח לאויר העולם, העומד בה אינו נטמא, ואפילו שאינו רחוק מפתח המערה אלא כל שהוא, מכיון שבאופן זה נחשבת החצר כמקום בפני עצמה, ובלבד שלא יגע במשקוף של פתח המערה [שכן הנוגע במשקוף של אוהל המת נטמא כמבואר לעיל (פ"ג מ"ב)]. אולם בגמרא (סוטה מד.) מבואר, שדין משנתינו אמור באופן שהרוח רביעית של החצר פתוחה לאויר העולם].

מטמאת אלא את הכלים שמעליה ותחתיה כנגדה בלבד, ולא את הכלים הנמצאים בצידה, מכיון שהעפר והצרורות ביטלו תורת אוהל מחלל הבית. וכן בכרי של תבואה ובגל של אבנים, אין השכבה העליונה של הכרי ושל הגל נעשית אוהל על המקום שתחתיה [כדין קפולים וטבליות של עץ המבואר לעיל (משה ב)], מכיון שהתבואה או האבנים שתחתיה מבטלים ממנה תורת אוהל. אמנם אם יהיה במקום הטומאה טפח על טפח בגובה טפח, הכלים נטמאים, מכיון שנעשה כל הגל כקבר סתום שנטמא את כל סביביו, וכל עובי התבואה והצרורות נחשב כרפנות הקבר ומטמא, כמובא לעיל (פ"ו מ"ב) בטומאה הנמצאת בכותל ויש במקומה פתוח טפח. [ממשנתינו מבואר שדווקא אם ביטל את העפר לקרקע הרי הוא ממעט מחלל האוהל, אך לדעת רבי יוסי העפר בטל מאליו, ואין צורך לבטלו בפירוש]:

משנה ח

גזרו חכמים שהמת מטמא את כל הנכנס בארבע אמותיו, כדי שיתגלו אוכלי טהרות שלא להתקרב למת, מפני שחששו שמא המתקרב למת יפשוט ידו ויאחיל על המת מבלי שישם ליבו לכך, ולא ידע שהוא טמא (סוטה מד.). ומטעם זה גזרו טומאה על הנכנס לחצר הקבר, שהיא חצר המוקפת בארבע רוחותיה בארבע מערות קבורה, [ואין מעליה תקרה המחברת את חללה לחלל מערות הקבורה]. המשנה מבארת מהו שיעור חצר הקבר שגזרו עליה חכמים טומאה:

[יש מפרשים שחצר הקבר מקורה, ואף על פי כן אין טומאת הקבר מתפשטת לחצר, ואף שאין לקבר פתח אחר אלא רק לתוך החצר המקורה, ונתבאר לעיל (פ"ב מ"ו) שאם אין לטומאה פתח אחר לצאת דרכו הרי היא מתפשטת לאוהל הסמוך אליה אף דרך פתח סגור, מכל מקום טומאת קבר אינה בוקעת מחוצה לו, מכיון שהמת קבוע שם, ואין סופו לצאת מהקבר].

חצר הקבר המוקפת מארבע רוחותיה במערות קבורה, העומד בתוכה טהור עד שיהא בה ארבע אמות - אם יש בה שיעור ארבע אמות על ארבע אמות לא גזרו עליה חכמים טומאה, והעומד בתוכה טהור. ואף שהוא עומד בסמוך למערה, אינו נטמא כדין העומד בתוך ארבע אמות של מת, משום שיש מחיצה בין המערות לחצר, ומאחר שהיא ניכרת למקום בפני עצמה, לא גזרו בה חכמים. אולם חצר קטנה הפחותה מארבע אמות, אינה נחשבת כמקום בפני עצמה אלא בטילה למערה, ועל כן העומד בה נטמא כדין העומד בתוך ארבע אמותיו של מת. ודין זה הוא פדברי [לדברי] בית שמאי, אולם בית

גולל' הוא כיסוי פתח הקבר [ונקרא כן מלשון הכתוב (נחשית טו מ) 'וגללו את האבן מעל פי הבאר'], ושנינו בו לעיל (פ"ג מ"ד) שהוא מטמא במגע ובאוהל. המשנה מבארת דין קורה שעשאה גולל לפתח הקבר שתחתיה:

קורה שעשאה גולל [כיסוי] לקבר, בין אם הקורה עומדת כעץ על פתח הקבר, ובין אם מונחת על פתח הקבר כשהיא מטה ושוכבת על צדה, אין טמא אלא רק חלק הקורה שבנגד הפתח, אך קצה הקורה המונח מחוץ לפתח הקבר טהור.

ובאופן שנישה ראשה גולל לקבר - שהעמידה כעץ על פתח הקבר [כאופן הראשון שהוזכר לעיל], ואין כוונתו לקבוע את כל הקורה לגולל אלא רק את ראשה הסמוך לקרקע, אין טמא כל גובהה של הקורה, אלא רק עד גובה ארבעה טפחים.

רע"ב

משניות

רע"ב

בזמן שהוא עתיד לגוד. לקן. ואף על פי שלא קנץ עדיין. לגוד, כמו 'גודו אילנא' (דמלא ד 6): בולא חיבור. כל זמן שלא קנץ, ואף על פי שעמיד לקן. ואין הלכה כרבי יהודה: (ט) הנוגע בה. כל זמן שהיא גולל: טמא

כמיד פחיל עליו טמא הוא, הא יש למיד פחיל עליו טהור, וככלי חרס הכתוב מדבר שאינו מקבל טומאה מגבו: רבי מאיר אומר וכו'. ואין הלכה כרבי מאיר, אלא אף על פי שאין לך דבר שיש בו רוח חיים ומטמא, חוץ מאדם, מכל מקום מטמאים הן מטוס

טומאת שבעה. דכמיז (במדבר יט טו) 'וכל אשר יגע על פני השדה, לרצות גולל ודופק: והחבית והמשקין טהורים. לכלי חרס המוקף למיד פחיל טהור מליטמא באהל המת, שנאמר (שם פסוק טו) 'וכל כלי פתוח אשר אין

ובזמן שהוא עתיד לגוד. רבי יהודה אומר, פלה חפור: ה חבית שהיא מלאה משקים טהורים ומקפת צמיד פתיל, ועשאה גולל לקבר, הנוגע בה, טמא טמאת שבעה, והחבית והמשקין טהורין. בהמה שעשאה גולל לקבר,

הנוגע בה, טמא טמאת שבעה. רבי מאיר אומר, כל שיש בו רוח חיים אינו מטמא משום גולל: י הנוגע במת והנוגע בפלים, המאהיל על המת והנוגע בפלים, טמאין.

ביאור המשנה

המשנה מביאה מחלוקת תנאים בטומאת גולל בכהמה: בהמה שעשאה גולל (כיסוי) לקבר, כל זמן שהיא משמשת כגולל כל הנוגע בה טמא טמאת שבעה, כדין הנוגע במת, ואפילו שבעלי חיים אינם מקבלים טומאה, מכל מקום יש בהם טומאת גולל. רבי מאיר מיקל ואומר, כל דבר שיש בו רוח חיים אינו מטמא משום גולל, מכיון שכל דבר שעומד על ידי רוח אין חשיבות לעמידתו. ולשיטתו אף נוד מלא אור אינו נעשה גולל, מכיון שהרוח מעמידתו. ויש אומרים שטעמו של רבי מאיר הוא, שרק דבר שנעשה בידי אדם נעשה גולל, אך בעלי חיים שעמידתם וחיותם אינם בידי אדם, שאין ביד אדם להחיותם, אינם נעשים גולל. ולשיטה זו נוד מלא אור נעשה גולל, מכיון שנעשה בידי אדם (פסוק מ):

משנה י

המשנה מבארת אופני העברת טומאת מת על ידי אדם: אדם הנוגע במת, ובו בזמן הוא הנוגע גם בפלים, וכן אדם המאהיל על המת ובו בזמן הוא הנוגע גם בפלים, הכלים טמאין טומאת שבעה, כדין כלים שנגעו במת עצמו (והם חוזרים ומטמאים את הנוגע בהם טומאת שבעה, כמבואר לעיל (פ"ב מ"ג)). שכן כל זמן שנוגע האדם במת הרי הוא מעביר את טומאתו, והנוגע בו נחשב כנוגע במת עצמו. (והוא דין 'טומאה בחיבורים'. ונחלקו הראשונים בטומאה זו, יש אומרים שאינה אלא מתקנת חכמים, כעולה מפשטות מסקנת הגמרא (מ"ג מ"ג: ע"ז ל). ויש אומרים שהיא מן התורה). ואף אם נגע האדם בכלים רק לאחר שפירש מן המת, הרי הוא מטמא אותם טומאת שבעה, מדין 'חרב כחלל' המובא לעיל (פ"ב מ"ג), אך אין כלים אלו חוזרים ומטמאים טומאת שבעה את הנוגע בהם, לפי שלא נגעו במת עצמו אלא רק בטמא מת. (ויש אומרים שדברי המשנה אמורים באדם הנוגע בכלים לאחר פירש מן המת, והכלים טמאים שבעה מדין 'חרב כחלל'. ולשיטתם דין 'טומאה בחיבורים' נאמר רק במי שנגע בנוגע במת, ולא בנוגע במאהיל על המת).

ישיעור זה אמור רק בזמן שהוא עתיד לגוד - לקצוץ, מלשון הכתוב (דמלא ד 6) 'גדו אילנא' את גובה הקורה, אך אם קבעה כך לעולם, כל גובהה שכנגד פתח הקבר טמא. רבי יהודה מחמיר ואומר, כל זמן שלא קצץ את הקורה בפלה חפור - כל גובהה נעשה גולל לקבר ומטמא, ואפילו באופן שעתידים לקצוץ את מקצתה:

משנה ה

המשנה מבארת דין חבית שעשאה גולל: חבית של חרס שהיא מלאה משקים טהורים, ומקפת צמיד פתיל, ועשאה גולל לקבר, כל זמן שהיא משמשת כגולל כל הנוגע בה טמא טמאת שבעה, כדין הנוגע במת. [דין גולל ודופק נדרש לדעת רבי עקיבא מיתור הכתוב 'וכל אשר יגע על פני השדה', ולדעת רבי ישמעאל מקורו מהלכה למשה מסיני (מלין עג)]. ואף שכלי חרס המוקף צמיד פתיל אינו נטמא בטומאת אוהל, שהרי אינו נטמא מגבו, והצמיד פתיל מונע את התפשטות הטומאה לתוכו, מכל מקום כאשר הוא משמש כגולל הרי הוא נטמא, שהרי אף אבן שאינה מקבלת טומאה נטמאת על ידי עשייתה לגולל. ואולם החבית והמשקין עצמם טהורין לאחר שניטלו משם, שכן לאחר שניטלה החבית מהקבר בטל ממנה שם גולל, ופורחת טומאתה. ואף שתוכה של החבית והמשקים מקבלים טומאה, אין נשאר בהם הטומאה, מכיון שטומאת גולל חלה רק על צידו החיצוני. ואף כאן רק צידה החיצוני של החבית נטמא, ואילו תוכה והמשקים שבה לא נטמאו מעולם. ומכיון שגבה אינו מקבל טומאת עצמו, פורחת ממנו טומאת הגולל כאשר ניטלת החבית משם. [דין צמיד פתיל נלמד מהכתוב באוהל המת (במדבר יט טו), 'וכל פלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא', ומכאן שאם היה על הכלי צמיד פתיל אין הטומאה מתפשטת לתוכו. ועל כן כלי חרס שנטמא רק מתוכו אינו נטמא כאשר הוא מוקף צמיד פתיל, וכן גם המשקים שבתוכו אינם נטמאים].

פינחס ליום שישי

שעג

<p>רע"ב</p> <p>הבמים טמאים. לזוהל של ידיו מנרף את הטומאה כאלו שני החלאים מונחים צוה וזוה: וּאֵם לָאוּ. דלן צידו פומח טפח, גברח מיהח טמח הו כדמנ לקמן ועל עמנן צכל שחן, אכל שני הבמים טהורים:</p>	<p>משניות</p>	<p>רע"ב</p> <p>וּאֵם יֵשׁ בִּידָיו פּוֹתַח טַפַּח טוּמְאִים. כִּיּוֹן לִידָיו מֵאֵהִלוֹת עַל הַמֵּת וְעַל הַכֹּלִים, מִצִּיּוֹת אֶת הַטּוּמְאָה: שְׁנֵי בָתִּים. וּפְתִיחַן מִכּוּוּנֵים זֶה כִּנְגַד זֶה: מִבֵּיא אֶת הַטּוּמְאָה. וְנִשְׁאָרוּ שְׁנֵי</p>
<p>מֵאֵהִיל עַל הַמֵּת וּמֵאֵהִיל עַל הַכֹּלִים, הַנוֹגֵעַ בַּמֵּת וּמֵאֵהִיל עַל הַכֹּלִים, טְהוּרִים. אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ פּוֹתַח טַפַּח, טְמֵאִין. שְׁנֵי בָתִּים וּבִהֵן פְּשָׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, פְּשֵׁט אֶת שְׁתֵּי יָדָיו לָהֶן, אִם יֵשׁ בְּיָדָיו פּוֹתַח טַפַּח, מִבֵּיא אֶת הַטּוּמְאָה. וְאִם לָאוּ, אֵינּוּ מִבֵּיא אֶת הַטּוּמְאָה:</p>		

ביאור המשנה

אדם המאֵהִיל עַל הַמֵּת, וְבו בּוֹמֵן הוּא מֵאֵהִיל גַּם עַל הַכֹּלִים, וְכֵן אִדָּם הַנוֹגֵעַ בַּמֵּת וְבו בּוֹמֵן הוּא מֵאֵהִיל עַל הַכֹּלִים, הַכֹּלִים טְהוּרִים, לְפִי שְׁדִין טוּמְאָה בְּחִיבּוּרִים נֹאמַר רַק בְּדַבְרֵי הַנוֹגֵעַ בְּאִדָּם הַנוֹגֵעַ אוֹ מֵאֵהִיל עַל הַמֵּת, וְלֹא בְּדַבְרֵי שְׂאִדָּם זֶה מֵאֵהִיל עֲלָיו, שְׂכָן רַק הַמֵּת עֲצָמוֹ מִטְּמֵא בְּאוֹהֶל. וְאִם יֵשׁ בְּיָדוֹ פּוֹתַח טַפַּח - טַפַּח עַל טַפַּח, וְכֵן בֵּינוּ לְבֵין הַקְּרָקַע שֶׁתַּחְתּוֹ יֵשׁ חֲלָל טַפַּח, הַכֹּלִים טְמֵאִין, מִכִּיּוֹן שֶׁהִיד שֶׁהַמֵּת תַּחְתּוֹ נַעֲשִׂית אוֹהֶל הַמֵּת, וְהַכֹּלִים שֶׁתַּחְתּוֹ נִטְמָאִים מִחַמַּת אוֹהֶל זֶה. [אוֹלָם הָאָדָם עֲצָמוֹ נִטְמָא אִף בְּאוֹפֵן שְׂאִין בִּידָיו רוּחַב טַפַּח, שְׂכָן כֹּל דַּבְרֵי הַמֵּת עַל הַמֵּת נִטְמָא אִפִּילוֹ כְּשֶׂאִין בּו פּוֹתַח טַפַּח, כְּמוֹבֵא לְהֵלֵן (פ"ט מ"ב)].

שְׁנֵי בָתִּים וּבִהֵן פְּשָׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים מִבְּשַׂר הַמֵּת, שְׂאִינָם נַעֲשִׂים אוֹהֶל הַמֵּת, מִכִּיּוֹן שְׂאִין בְּכָל אֶחָד מֵהֶם בְּפָנֵי עֲצָמוֹ שִׁיעוֹר טוּמְאָת מֵת, וּפְתַחֵי הַבָּתִּים מִכּוּוּנֵים זֶה כִּנְגַד זֶה, וְאִדָּם עוֹמֵד בֵּינֵיהֶם וּפְשֵׁט אֶת שְׁתֵּי יָדָיו לָהֶן

<p>ביאור הגמרא</p> <p>הגמרא מפרשת מה הם האיברים שצריכים להיות דומים לאדם: אָמַר רַב יִרְמְיָהּ בְּרַ אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לדעת חכמים, איברים אלו צריך שיהיו בצורת אדם על מנת שיהא הולד מטמא את אימו טומאת לידה, הַמִּצְחָ, וְהַגְּבִינִים - גְּבוֹת הַעֵינַיִם, וְכֵן הַעֵינַיִם, וְהַקְּסָתוֹת, וְגִבּוֹת הַזְּקָן - הַסְּנַטְר, בְּצוֹרֵת אָדָם, וְאֵינּוּ וְלֹד עַד שִׁיְהוּ בּוֹשָׁם פְּאֵחָד - שְׂכָל הָאִיבְרִים שְׂבָאוֹתוֹ הַצַּד יִהְיֶה בְּצוֹרֵת אָדָם.</p> <p>מבארת הגמרא, וְלֹא פְּלִיגֵי - רַבִּי יוֹחָנָן וְחִסָּא אֵינָם חוֹלְקִים, הָאֵ - מֵה שְׂאִמְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן שְׂאִין דֵּינּוּ כּוֹלֵד עַד שֶׁתִּהְיֶה צוֹרֵת שְׁנֵי צַדֵּי הַפָּנִים כְּשֶׁל אָדָם, דְּבָרֵיו הֵם פְּמֵאֵן דְּאָמַר - כְּדַעַת הַסּוֹבֵר שְׂחַכְמִים אֵינָם מִטְּמָאִים טוּמְאָת לִידָה עַד שֶׁתִּהְיֶה פֶּלַע צוֹרֵת פְּנֵי הוֹלֵד כְּשֶׁל אָדָם, וְהַשְּׂמִיעֵנוּ רַבִּי יוֹחָנָן שְׂאִף עַל פִּי שֶׁהוֹקִיָּקוּ חַכְמִים שֶׁתִּהְיֶה</p>	<p>גמרא (נדה כג):</p>	<p>ביאור הגמרא</p> <p>אָמַר רַב יִרְמְיָהּ בְּרַ אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִצְחָ וְהַגְּבִינִים וְהַעֵינַיִם וְהַקְּסָתוֹת וְגִבּוֹת הַזְּקָן, עַד שִׁיְהוּ כּוֹלָם פְּאֵחָד. רַבָּא אָמַר חִסָּא, מִצְחָ וְהַגְּבִין וְהַעֵין וְהַלְּסָת וְגִבּוֹת הַזְּקָן, עַד שִׁיְהוּ כּוֹלָם פְּאֵחָת. וְלֹא פְּלִיגֵי, הָא פְּמֵאֵן דְּאָמַר פְּלַ צוֹרֵת,</p> <p>רש"י: הַגְּבִינִים. גְּבוֹת עֵינַיִם שׂוֹרְלִי"ל וְגִבּוֹת הַזְּקָן סְנַטְר שְׂקוּרִין מִנְטוּ"ן: עַד שִׁיְהוּ כּוֹלָם פְּאֵחָד. לְרַצְנָן כְּדַמְפְּרַשׁ צִמְמוֹן דְּר' יִרְמִיָּה כְּרַצְנָן וְכַדְפִּירְשָׁה רַב לְפָלוּגְמָח דְּרַב תַּנְחָה הוּא וּפְלִיג וְלֹא הִדַּר צִיָּה מִמֵּאִי דְאִמְרֵי לְרַצְנָן דְּעָבּוּ כֹּל צוֹרֵת הָאָדָם וְהֵא</p> <p>דקחשיב ר' ירמיה ואזיל הא קמ"ל דאפילו לרצנן אלוזים לא קפדינן והא דחסא נמי כרצנן ואליצא דתנא דברייתא דאמר לא צעי אלא מנורת וקמ"ל דצחד נד צעי צורות שלמות ואחזן לא קא קפדי:</p>
--	------------------------------	---

ביאור הגמרא

גמרא

ביאור הגמרא

צורת כל פניו כשל אדם, מודים הם שאין האזניים בכלל. וק"א - מה שאמר חסא שגם כאשר צד אחד מן הפנים כשל אדם דינו כולד, דבריו הם כמאן דאמר - כדעת הסובר שחכמים מודים שכל ולד שיש בפניו חלק ניכר מצורת

אדם דינו כולד. והשמיענו חסא שאף על פי שלא הזקיקו חכמים שתהא צורת כל פניו כשל אדם, מכל מקום צריך שתהא צורת אחד מצדדי הפנים שלמה בדמות אדם, לבר מהאוזן שאינה מן המנין. הגמרא מקשה על דברי חסא:

מיתבי - היקשו בני הישיבה על דברי חסא, שנינו בברייתא (תוספתא פ"ד ה"ג) צורת הפנים שאמר חכמים שעליה להיות כשל אדם, ואפילו אם יהיה זה רק פרצוף אחד מן הפרצופין - אבר אחד מאיברי הפנים, כגון העין או המצח או לסת אחת, ואפילו אם שאר צורת פניו כשל בהמה דינו כאדם. חוץ מן האוזן - שאם היא כשל אדם ושאר כל פניו כשל בהמה, אין דינו כולד. תמהה הגמרא, למה אמר - האם באה הברייתא לומר דמחך נמי סגי - שלדעת הסובר בשיטת חכמים שדי בחלק ניכר מצורת הפנים, די גם באבר אחד שתהיה צורתו כשל אדם, ושלא כדברי חסא שהזקיק לשיטה זו שיהיה צד שלם של פניו כשל אדם.

הא כמאן דאמר מצורת. מיתבי צורת פנים שאמר, אפילו פרצוף אחד מן הפרצופין, חוץ מן האוזן, למימרא דמחך נמי סגי. אמר אביי כי תניא ההיא לעכב תניא, וכמאן דאמר כל צורת. ואיבעית אימא לעולם כמאן דאמר מצורת, ומאי אחד, אחד אחד. אמר רבא נבא בעין אחת ובירך אחד, מן הצד אמו ממואה, באמצע אמו מוהרה. אמר רבא ושמו נקוב אמו ממואה, ושמו אטום אמו מוהרה:

ואיבעית אימא - ואם תרצה תוכל ליישב קושיא זו כך, לעולם ברייתא זו סוברת כמאן דאמר - כדעת הסובר בשיטת חכמים שדינו כולד אף אם יש בו רק חלק ניכר מצורת אדם, ומאי - ומהו ששינונו בברייתא שדי אם יהיה פרצוף אחד מן הפרצופין בצורת אדם, אחד אחד - שיהא אחד מכל ראשי האיברים שבפנים בצורת אדם, עין אחת, גבין אחד, לסת אחת וכדומה, וכדברי חסא.

הגמרא מבארת דיני ולדות שגולדו חסרים:

אמר רבא, ולד שנברא בעין אחת - שלא היתה לו אלא עין אחת, ובירך אחד - או שלא היתה לו אלא ירך אחת. אם היו העין או הירך הללו מן הצד - מצידו של הגוף, כדרכם אצל שאר בני האדם, הרי אמו ממואה מחמתו טומאת לידה, שהרי הוא כחצי אדם. אך אם היו העין או הירך באמצע פניו או גופו, אמו מוהרה, מפני שהוא בריה אחרת, ואינו אדם. אמר רבא, ולד שנמצא ושמו נקוב - שהיה נקב

רש"י: אפילו פרצוף אחד. אזר אחד כגון עינו או מלחו או לסת אחד דדומה לאדם הו ולד: חוץ מן האזניים. אזנו כשל אדם ושאר אורמו כבהמה לא חשיב פרצוף אלמא למ"ד מנורת צמד סגי וקשיא לרצא דלמנר חסא: אמר אביי כי תניא ההיא לעכב תניא. כלומר אורת פנים שאמר חכמים דמעכצים אפילו אזר אחד כבהמה מעכצא חוץ מן האוזן ללא מעכצא וכמ"ד לרצנן כל אורת מתוקמא ואלע"ג דמני לאוקמי כדאיתא וכד"מ דלמנר כל דהו אורת ניחא ליה לאוקומי כרצנן: ואיבעית אימא לעולם כמ"ד מצורת. ולא קשיא לחסא: ומאי אחד, אחד אחד. כלומר מכל ראשי איברים יהיה אחד דומה לאדם כחסא דלמנר העין והלסת כו' וכמ"ד מנורת: מן הצד. שעינו צלדו וירכו צלדו כשאר בני אדם: ושמו נקוב אמו ממואה. קסבר טרפה חיה: ושמו אטום. קמוס:

מתרצת הגמרא, אמר אביי, כי תניא ההיא, לעכב תניא, וכמאן דאמר כל צורת - אותה ברייתא סוברת בדעת חכמים שאין דינו כולד עד שתהא צורת כל פניו כשל אדם, וכשנשתנה ברייתא זו, לענין עיכוב נשתנה,

בושט שלו, והרי הוא טריפה, אף על פי כן אמו ממואה טומאת לידה, מפני שטריפה יכולה לחיות ולהתקיים, ועל כן דינו כולד. אך אם נמצא ושמו אטום - סתום, אמו מוהרה מטומאת לידה, מפני שאינו יכול להתקיים כך:

ביאור הזוהר

זוהר (ח"ב ויקהל רד.)

ביאור הזוהר

מאמר זה הוא המשך המאמר הנדפס לעיל יום שישי בלח, ומבואר בו שמידת הבינה נקראת שבת, מפני שהיא עצמה נקראת בת, וכשמתחברת עם השלש מידות, חסד גבורה תפארת, המרומוזות באות ש' שיש לה שלש ווין, נקראת 'שבת', ומבואר שבשבת עולה מידת הבינה ומידת המלכות, ומידת המלכות שולטת בעולם ואז מסתלקים כל הקליפות וההיצונים, והעולם שרוי בהודו

ושמחה ושמוך מהמוזיקים, ולכל אחד ואחד מישראל מתוסף נשמה יתירה, המשכיח ממנו את כל העצב והכעס של ימות החול. וכל העולמות העליונים והתחתונים שרויים בשמחה ותהודה. מבאר מדוע מידת הבינה נקראת שבת, ע"מא דאיתי - עולם הבא היב"א להיהיא נקודה איהו - [מידת הבינה], איהו היב"א להיהיא נקודה

פינחס ליום שישי

שעה

ביאור הזוהר

זוהר

ביאור הזוהר

עֵינֵי־אָהָה - הוא היכל ובית למידת החכמה שלמעלה ממנו, וְכַד אֵיהִי קַיִמָא - וכשמידת הבינה עומדת להתעלות למידת החכמה, וְנִטְלָא בְּגַדְפָּהָא לְאַבְהֵן, לְאַתְעֵטְרָא לְעֵינֵי־אָהָה - ונוטלת בכנפיה את האבות [מידות חסד גבורה תפארת] להתעטר עמהם למעלה אֶקְרִי בְּלָא - נקראים כולם שְׁבֵת [כי האות ש' מרמז על שלשה אבות]. וְכַד אֶבְהֵן מִתְעַבְרֵן לְעֵינֵי־אָהָה - וכשהאבות עולים להתעטר למעלה, בְּגוּ נְקוּדָה עֵלְמָא - בתוך מידת הבינה, אֶקְרִי - נקרא מידת הבינה שְׁבֵת. וְכֵן נְקוּדָה תִּתְאַה - מידת המלכות פֶּד מִתְעַבְרָא בְּאַבְהֵן אֶקְרִי - כשמתעטרת ומתחברת עם האבות נקראת שְׁבֵת [כמו שנתבאר לעיל יום שישי חוקת ויום שישי בלק].

עֵילָאָה, וְכַד אֵיהִי קַיִמָא, וְנִטְלָא בְּגַדְפָּהָא לְאַבְהֵן לְאַתְעֵטְרָא לְעֵילָא, אֶקְרִי כְּלָא שְׁבֵת. וְכַד אֶבְהֵן מִתְעַבְרֵן לְעֵילָא, בְּגוּ נְקוּדָה עֵלְמָא, אֶקְרִי שְׁבֵת. נְקוּדָה תִּתְאַה פֶּד מִתְעַבְרָא בְּאַבְהֵן אֶקְרִי שְׁבֵת.

[אז] כִּל הַדְּוָה וּשְׂמַחָה אֲשֶׁתְּכֶחָ לְעֵינֵי־אָהָה וְתִתָּא - נמצא למעלה ולמטה, וְעֵלְמִין בְּלָהוּ - וכל העולמות שרויים בְּהַדְּוָה וּשְׂמַחָה. וּבְהֵאֵי לֵי־וֹיָא - ובלייל שבת, הֵאֵי נְקוּדָה אֲתִפְשֵׁט נְהוּרָאָה - מידת המלכות מתפשטת באורותיה, וּפְרִישׁ גְּדַפּוּי עַל עֵלְמָא - ופורשת כנפיה על העולם, וְאֵז כִּל שְׁלִטוּנִין אֶחְרִינִין - הסטרא אחרא מִתְעַבְרֵן - מתבטלים, ואין לחיצונים שום שליטה, וְנִטְרִוּ אֲשֶׁתְּכֶחָ עַל עֵלְמָא - ושמירה נמצאת על העולם, על ידי שליטת מידת המלכות המבטלת את שליטת החיצונים והמזיקים.

הֵאֵי נְקוּדָה תִּתְאַה - מידת המלכות פֶּד בְּלָקָא וְאַתְחִיזֵאת, וְאַתְקְשִׁיטָת [כשעולה [בערב שבת] ונראת למעלה ומתקשטת. (ספרים אחרים הֵאֵי נְקוּדָה תִּתְאַה כַּד סְלָקָא לְאַתְעֵטְרָא בְּאַבְהֵן) פְּדִין

הֵאֵי נְקוּדָה תִּתְאַה כַּד סְלָקָא וְאַתְחִיזֵאת וְאַתְקְשִׁיטָת, (ספרים אחרים הֵאֵי נְקוּדָה תִּתְאַה כַּד סְלָקָא לְאַתְעֵטְרָא בְּאַבְהֵן) פְּדִין כִּל הַדְּוָה אֲשֶׁתְּכֶחָ לְעֵילָא וְתִתָּא, וְעֵלְמִין פְּלָהוּ בְּהַדְּוָה. וּבְהֵאֵי לֵילָא, הֵאֵי נְקוּדָה אֲתִפְשֵׁט נְהוּרָאָה, וּפְרִישׁ גְּדַפּוּי עַל עֵלְמָא, וְכֵל שְׁלִטוּנִין אֶחְרִינִין מִתְעַבְרֵן, וְנִטְרִוּ אֲשֶׁתְּכֶחָ עַל עֵלְמָא.

וְכַדִּין אֲתוּסְף רוּחַ נְשִׁמְתָא בְּיִשְׂרָאֵל עַל כֵּל חַד וְחַד, וּבְהֵיֵא נְשִׁמְתָא יְתִירָא, נְשִׁיין כֵּל עֲצָבָא וְחִימְתָא, וְלֹא אֲשֶׁתְּכֶחָ בְּרַ חַדְוָה, לְעֵילָא וְתִתָּא.

יוסף לחק

הלכה

מבוארת

מבוא

יבואר שהעושה מי צבע בכמות שאפשר לצבוע בה חוט שאורכו ארבעה טפחים חייב משום תולדת צובע. עוד יבואר שחייבים על טוויית חוט בשבת, והיא אחת מל"ט מלאכות, ושיעור הטווה להתחייב עליו הוא כשעושה חוט שאורכו ארבעה טפחים, וכן העושה לבד בכמות כזו שהיה אפשר לעשות ממנה חוט שאורכו ארבעה טפחים חייב. המכין מי צבע שאפשר לצבוע בהם חוט שאורכו ד' טפחים חייב

א הָעוֹשֶׂה עֵין הַצֵּבֵעַ [-מכין מי צבע שצובעים בהם], הָרִי זֶה תוֹלְדֵת צוֹבֵעַ וְחֵיב, כִּי צוֹבֵעַ שֶׁנֶּטְוֶה קְנָקְנָתוֹם [-צבע שחור] לְתוֹף מִי עֲפָצָא [-מי עפצים] שֶׁעַל יְדֵי עִירוּב שְׁנֵי דְבָרִים אֵלוֹ נֶעֱשֶׂה הַכֵּל שָׁחַר, אִו שֶׁנֶּטְוֶה אִיסְטִים [-מין עשב שצובעים בו] לְתוֹף מִי כִּרְפּוֹם שֶׁעַל יְדֵי עִירוּב שְׁנֵי דְבָרִים אֵלוֹ נֶעֱשֶׂה הַכֵּל יֶרֶק, וְכֵן כֵּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה. וְכִמָּה שְׁעוּרוֹ שֶׁל מִי הַצֵּבֵעַ שִׁיתְחִיִּיב עֲלֵיהּ, כְּדִי שִׁיחַא דִּי לְצִבֵּעַ בּוֹ הוּט שְׁאָרְכוֹ אַרְבָּעָה טַפְחִים:

הַלְכוֹת שְׁבֵת

א הָעוֹשֶׂה עֵין הַצֵּבֵעַ, הָרִי זֶה תוֹלְדֵת צוֹבֵעַ וְחֵיב, כִּי צוֹבֵעַ שֶׁנֶּטְוֶה קְנָקְנָתוֹם לְתוֹף מִי עֲפָצָא שֶׁנֶּעֱשֶׂה הַכֵּל יֶרֶק, וְכֵן כֵּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה. וְכִמָּה שְׁעוּרוֹ כְּדִי לְצִבֵּעַ בּוֹ חוּט שְׁאָרְכוֹ אַרְבָּעָה טַפְחִים:

א. רמב"ם פרק ט הלכה יד.

הלכה

מבוארת

הטוהו חוט שאורכו ד' טפחים חייב, וכן העושה לבד בשיעור זה ב הטוהו חוט בארץ ארבעה טפחים מפל דבר הנטוה ממנו חוט חייב, אחד הטוהו את הצמר או את הפשתן, או את הנוצה או בהן. העושה את הלכד, הרי זה תולדת טוהו וחייב, והוא שילכד דבר שאפשר לטוות ממנו חוט ארץ ארבעה טפחים בעבי בינוני:

ב. שם הלכה טו.

בהן אם הם דברים שיכול לעשות מהם חוט חייב. העושה את הלכד [שדוחס חוטים והם מתחברים ונדבקים זה לזה], הרי זה תולדת טוהו וחייב, והוא שילכד דבר שאפשר לטוות ממנו חוט בארץ ארבעה טפחים בעבי בינוני:

ביאור מוסר

(ספר חסידים סימנים קלז - קלח)

מוסר

אף כשצריך לכעוס או לצחוק לשם מצוה יזהר שלא יפריז על המדה

נאמר במשלי (ג' י) 'בְּכֹחַ דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ', ומכאן דרשו חז"ל (נרמז סג). שבכל דרכיך ואפילו בדבר עבירה דעהו, שעליו לזכור את הקב"ה. כלומר, שאף כשצריך לעבור איוו עבירה, כגון כשצריך לכעוס על עוברי עבירה, יתבונן שיהא זה רק לצורך מצוה ולכבוד שמים בלבד. ולכן כל אדם ירא שמים, בשהוא פועם על עוברי עבירה וישקוף וימדוד שיעור פעסו, שלא יפריז על המדה, כדי שיכעוס באופן שתהא דעתו מיושבת עליו בינו לבין עצמו, ולא יהיה כועס, אלא רק כלפי חוץ יראה את הכעס. וליהיה זאת ממשדה רבנו עליו השלום, שפועם על בני שבט ראובן שלא רצו להיכנס ארץ ישראל, כעס עליהם יותר מדאי ואמר להם שהם 'תַּרְבּוּת' - תלמידי אנשים חטאים' - חוטאים (נמזכר לז' י), ובדבריו אלו הפריז

'בְּכֹחַ דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ' (משלי ג' י). כל אדם ירא שמים, כשהוא כועס על עוברי עבירה ישקול פעסו, כדי שתהא דעתו מיושבת עליו בינו לבין עצמו. וליהיה ממשדה רבנו עליו השלום, כשכעס על בני ראובן אמר 'תַּרְבּוּת אנשים חטאים' (נמזכר לז' י), לפיכך בן בנו נעשה עבד לפסל מיכה (סופטים י"ג ל, וראה ז"צ קט:), אף על פי שלשם שמים הוא פועס. וכן בשחוק של מצוה, לא ירחיק: בְּכֹחַ דְּרָכֶיךָ שֶׁל אָדָם יִרְאֶה הַיָּאָרְךָ יַעֲשֶׂה מִצְוָה, בֵּין בְּשַׁחֲוֹק בֵּין בְּכַעַס. אִיךָ יִתְכַן לְמַשָּׁה לְשַׁבֵּר אֶת הַלּוּחוֹת הַתּוֹבִים בְּאַצְבָּע אֱלֹהִים, אֲלֵא לְתַקְנַת יִשְׂרָאֵל עֲשֶׂה, אָמַר מוֹטָב שְׂאֲהִיָּה חָיִב וְאֵל יִהְיֶה כֹּל יִשְׂרָאֵל חַיִּיבִים, וְכִיּוֹן שְׂחַרְהָ אָפוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם, הַסְפִּים עֲמוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר לוֹ יִשְׂרָאֵל כְּחָדָּךְ שְׂשַׁבְרַתָּ (נמזכר סג):

על המדה, ופועם נענש בזה שכן בנו נעשה עבד - כהן פועם מיכה, כמסופר בשופטים (י"ג ל, וראה ז"צ קט:), ואף על פי שששם שמים הוא פועם, מכל מקום כיון שכעס יותר מדאי נענש. וכן בשחוק של מצוה, אף שמותר לצחוק ולשמוח בשמחה של מצוה, מכל מקום יזהר כל אדם ירא שמים שלא ירחיק - שלא יפריז על המדה בצחוק יותר מדאי. שבירת הלוחות היתה לטובתן של ישראל

התבאר בסמוך (לעיל ס"י קלז) שבְּכֹחַ דְּרָכֶיךָ שֶׁל אָדָם יִרְאֶה - יתבונן היאף - כיצד נעשה המצוה כראוי, דהיינו שפיו בשחוק - בצחוק ובין בכעס גם כאשר הם לצורך מצוה, יש לזהר שלא להפריז על המדה, ואם כן קשה אִיךָ יִתְכַן לְמַשָּׁה לְשַׁבֵּר אֶת הַלּוּחוֹת הַתּוֹבִים בְּאַצְבָּע אֱלֹהִים, כשכעס על בני ישראל בחטא העגל (שמות לז יט), והלא שבירת הלוחות לכאורה אינה לצורך מצוה. ומתוך, אֲלֵא בּוֹדַי מִשֶּׁה לְצוּר תַּקְנַת וְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל עֲשֶׂה כן, שאמר משה מוטב שְׂאֲהִיָּה אני בעצמי חייב ואשם בחטא שבירת הלוחות, ואל יהיו כל ישראל חייבים מיתה בחטא העגל, [כמו שאמר חז"ל (שמות ד"ב פ"ג מ"ג) שאם היה נותן להם אז את הלוחות היו מתחייבים מיתה בעוון העגל, משום שנאמר בהן (שמות כ"ג) 'לא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים'], וכיון שחַרְהָ אָפוּ שכעס לשם שמים, הספים עמו הקדוש ברוך הוא, וכיורכו ואמר לו יִשְׂרָאֵל - יתחזק כחך, בגלל שששברת את הלוחות (נמזכר סג):

הוספות חדשות

פניני אור החיים (במדבר כח ב)

את קרבני לחמי וגו'.^א פרוש, לפי שיש בתמידין שלשה מיני קרבן, א' הקרבת התמיד, ב' מאורי אור

א מדוע האריך וכתב 'קרבני' 'לחמי' 'לאשי' ריח ניהוחי'.

פינחס ליום שישי

שעז

פניני אור החיים

שֶׁל הַבּוֹרָא. לְזֶה נִתְחַפֵּם ה' וְנָתַן אֶזְהָרָה וְאָמַר תִּשְׁמְרוּהָ, לֹאמַר שְׁאֵם לֹא יַעֲשׂוּ הִנֵּה הֵם גּוֹזְלִים נִכְסֵי וְעוֹבְרִים בְּלֹא'. וְאָמְרוּ לְהַקְרִיב לִי וְגו' ^כ, פְּרוֹשׁ, פִּי מִה שִׁיעֲשׂוּ הוּא הַקְרִיב חֵלֶק מִנִּכְסֵי לְפָנָיו, אֲבָל עֲקָרָן שֶׁל נִכְסֵים הֵם שֶׁל הַמָּקוֹם ^כ:

עוֹד נִתְפַּנֵּן בְּזֶה לְהוֹדִיעַ סוֹד הַקְרָבָן, שֶׁהוּא לְקָרֵב עֲנֵפֵי הַקְדָּשָׁה שֶׁהֵם חֵלֶק ה', וְהוּא מִה שֶׁנִּתְפַּנֵּן בְּאֹמְרוֹ קְרָבָנִי בְּכַנּוּי אֱלֹהִים, וְהֵבֵן. וְאָמְרוּ לְחָמִי לְאִשִּׁי, פְּרוֹשׁ, לְחֵם זֶה שְׁאֲנִי מִצְוָה לְהָבִיא לְאִשִּׁים, סוֹדוֹ הוּא קְרָבָנִי, שֶׁשֶּׁשְׁעוֹלָה לֵה' רֵיחַ נִיחוּחַ, מִתְקַרְבִּים כָּל נִיצוּצֵי הַקְדָּשָׁה שֶׁנִּתְרַחֲקוּ ^{טו}:

עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁל מִנְחַת הַתָּמִיד ^ג, ג' הַנְּסָכִים. כְּנֶגֶד הַקְרִיבַת הַתָּמִיד, אָמַר קְרָבָנִי. וְכֶנֶד הַמִּנְחָה, אָמַר לְחָמִי, שֶׁנִּקְרָאת 'לְחֵם'. וְשִׁנְיָהֶם כָּלִיל לְאִשִּׁים ^ד, לְזֶה אָמַר לְאִשִּׁי. וְכֶנֶד הַנְּסָכִים, אָמַר רֵיחַ נִיחוּחִי, שְׁאִין בּוֹ אֵלָא רֵיחַ, שֶׁהוּא אֵינוֹ לְאִשִּׁים, אֵלָא יוֹצֵק עַל הִסוּד וְיוֹרֵד לְשִׁיתִין ^ה: וּבִשְׁלֹשָׁה דְבָרִים דִּקְדַּק לֹאמַר בְּכַנּוּי, קְרָבָנִי, לְחָמִי, נִיחוּחִי, לֹאמַר שֶׁכֵּלָן שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרָא הַכֹּל וְעֵדִין בְּרִשְׁתּוֹ, כְּאֹמְרוֹ (תהלים כד א) 'לֵה' הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ, וּפְרָשְׁנוּהוּ בַמָּקוֹמוֹ. וְדִקְדַּק גַּם כֵּן לֹאמַר לְאִשִּׁי בְּכַנּוּי, לֹאמַר שֶׁגַם הָאֵשׁ הִיא שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִעֲתָה מִה שִׁשְׂרָאֵל מְקַרְבִּין הוּא מִנִּכְסֵי

מאורי אור

יתברך, אלא שרצה ה' שיעשו ישראל עשייה כל שהיא לכבודו יתברך, והעשייה המוטלת עליהם היא שיקחו חלק מנכסיו ויקריבו אותו לפניו על המזבח. יג לא אמר 'קרבן', אלא 'קרבני', לרמוז פעולת הקרבן ולומר שעל ידו הרי אתם מקריבים ומייחדים אותי כביכול, כי ענפי הקדושה המתייחדים בכח הקרבן הם חלק ה' ממש. יד לפי פירוש זה, באומרו 'קרבני' אינו מתכוין למעשה הקרבן עצמו, אלא לפעולה הנעלמת הנפעלת על ידו, והוא כולל בתוכו כל חלקי הקרבן שהם הכבש והמנחה והנסכים, א"כ מה הוא מוסיף עוד לומר 'לחמי לאשי ריח ניחוחי'. טו לאחר שהודיע הכתוב סוד הקרבן באומרו 'קרבני', הרי הוא מפרש אופן הדבר היאך יפעל הקרבן פעולתו, שעל ידי שיעלו את כל חלקי הרבן הנקראים 'לחם' על האש, ויעלו לריח ניחוח לה', כאומרו 'לחמי לאשי ריח ניחוחי', בזה יתקברו כל ניצוצי הקדושה ויחזרו לשורשם, שהוא סוד הקרבן כאומרו 'קרבני'.

ב שהקריבו מנחת עשירית האיפה יחד עם קרבן התמיד, כמו שנאמר (פסוק ה) 'ועשירית האיפה סולת למנחה כלולה בשמן כתיב רביעית ההין'. ג שנאמר (פסוק ז) 'ונסכו רביעית ההין לכבש האחד בקודש הסך נסך שכר לה'. ד שהכבש והמנחה נקטרים כליל על האש במזבח. ה ואין המזבח קולט אלא את ריחו של היין. ו ולא אמר 'קרבן', 'לחם', 'ניחוח'. ז לא רק שלשת הדברים הנ"ל שהם עיקר הקרבן דקדק לכנותם אליו יתברך, אלא אף על האש של המזבח אמר 'לאשי', ולא אמר 'לאשה'. ח ולכאורה כיון שאין כאן אלא מצות עשה להקריב, היה לו לומר 'תקריבו לי במועדו'. ט שלא יקריבו קרבן התמיד ומנחתו ונסכו. י כמו שאמרו בגמרא (עירובין צו): אמר רבי אבין אמר רבי אילעאי, כל מקום שנאמר 'השמר' 'פן' ו'אלי', אינו אלא בלא תעשה. יא שמזה משמע לכאורה שעד עכשיו עדיין אינם שלו, ולא כפי שנתבאר. יב בודאי כל עיקרם של הנכסים הם שלו

מצוות ה'

תסט (רעו) מצות לא תעשה שלא לעשות קרחה על מתו, שנאמר (דברים יד 6) 'ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת'. ר"ל שלא לתלוש שער ראשו, והקורח קרחה כגריס (עי' מאה קט) על מת חייב מלקות בין כהן בין ישראל זכרים ונקבות בכל מקום ובכל זמן: מכות כ. קדושין ל"ה: רמב"ם ע"ז פ"ב. סה"מ לא תעשה קע"א. סמ"ג לאוין ס"ג. שו"ע יו"ד סימן קפ"ב. סמ"ק סימן ע"ג:

תע (רעו) מצות לא תעשה שלא לאכול פסולי המוקדשין, שנאמר (דברים יד 2) 'לא תאכל כל תועבה'. וקבלו חז"ל שבפסולי המוקדשין הכתוב מדבר,

תסח (רעה) מצות לא תעשה שלא לגדוד ולשרוט בכשרו לעבודה זרה ועל מתו, שנאמר (דברים יד 6) 'לא תתגודדו'. המשרט בכשרו על מתו חייב מלקות בין שרט ביד או בכלי, ולעבודה זרה חייב מלקות וביד פטור. שרט שריטה אחת על ה' מתים או ה' שריטות על מת אחד לוקה חמשה, והוא שהתרו בו על כל אחת ואחת. ובכלל לא תתגודדו שלא ליעשות אגודות אגודות, ר"ל שלא יהיו שני בתי דינין בעיר אחת, זה נוהג במנהג זה וזה נוהג במנהג אחר. ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות: מכות כ. כ"א. יבמות י"ג: רמב"ם ע"ז פ"ב. סה"מ לא תעשה מ"ה. סמ"ג לאוין ס"ב. שו"ע יו"ד סימן קפ"ב. ועיין במגן אברהם (או"ח ס"י תצג סק"ו). סמ"ק סימן ע"ד-ע"ה:

מצוות ה'

בין שנפסל במחשבה בין במעשה (עי' מנזח קמ"ה), או שהטיל מום בקדשים בכוונה (עי' מנזח רפ"ח), ומי שאכל כזית לוקה. ונוהג בזמן הזה גם כן (עיין כלל ה). ונוהג בזכרים ונקבות: ספרי (פיסקא צט). בכורות ל"ד. רמב"ם פסולי המוקדשין פי"ח. סה"מ לא תעשה ק"מ. סמ"ג לא מנה זה ללאו בפני עצמו, ועי"ש סוף לאוין רס"ד:

הרב	(סי' קא סעיפים ג-ד)	שו"ע
<p>פינן שפסדוירים ומחזורים בידם. ואף על פי כן יותר טוב להתפלל בלחש אם יכול לכוון, ועל כל פנים יזהרו שלא להגביה קולם יותר מדאי, שכל המגביה קולו הרבה הרי זה מנביאי השקר, שנאמר בהם (מלכים א' יח כח) 'ויקראו בקול גדול'. ומכל מקום שליח צבור המגביה קולו כדי לעורר הפונה ולהשמיע יפה לבריות, יפה הוא עושה, שעקר תפלת השליח צבור נתקנה בקול רם, אבל אותם שעושים כן להראות קולם עושים שלא כהגון:</p> <p>ד המתפלל בלחש ולא השמיע לאזניו יצא. אבל אם התפלל בלבו ולא הוציא בשפתיו לא יצא, שהרהור אינו כדבור:</p>		<p>ג ואם אינו יכול לכוון בלחש, או שאינו יכול לכוון כל כך כמו בקול רם, מתיר להגביה קולו כדי לכוון יפה*. והוא שמתפלל בינו לבין עצמו, אבל בצבור אסור להגביה קולו מפני שמטריד הצבור, אלא אם אינו יכול לכוון בלחש ילך ויתפלל בביתו בקול. ואפלו אם יכול לכוון בלחש כמו בקול, אם משמיע קולו שמתפלל בביתו כדי שילמדו ממנו בני ביתו נסח התפלה מתיר. ולכן נוהגין שבראש השנה ויום כפור מגביהין קולם כדי שילמדו זה את זה, מפני שאין רגילין בתפלות אלו. ועוד כדי לעורר הפונה ביותר מפני שהם ימי תשובה, ואין חוששים שיטרידו ויטעו זה את זה,</p>
<p>פסקי משנ"ב</p>		
<p>א במשנ"ב (סק"ח): עיין בביאור הלכה שכתבנו דאין להקל בזה.</p>		

